

Metodika pasportizace památky zahradního umění

Ing. Jiří Olšan

Ing. Daniel Šnejd, DiS.

Ing. Marek Ehrlich

Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D.

Ing. Marie Pavlátová

Národní památkový ústav, 2015

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI 2011-2015),
projekt DF12P01OVV044: „Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity
České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.“

Oponenti metodiky:

Jan Hendrych, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.,
Květnové nám. 391, 252 43 Průhonice

PhDr. RNDr. Markéta Šantrůčková, Ph.D., Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné
zahradnictví, v.v.i., Květnové nám. 391, 252 43 Průhonice

Obsah

Obsah	2
Předmluva	4
I. Cíl metodiky	6
II. Vlastní popis metodiky	7
II. 1. Legislativní východiska	7
II. 1.1. Legislativní rámec problematiky pasportizace památek zahradního umění v České republice ..	7
II. 1.2. Mezinárodní úmluvy	8
II. 2. Terminologie	10
II. 2.1. Pojmy.....	10
<i>II.2.1.1. Model klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění</i>	10
<i>II.2.1.2. Struktura památky zahradního umění a její klasifikace</i>	10
<i>II.2.1.3. Paspport památky zahradního umění</i>	11
II. 2.2. Soupis použitých zkratk	12
II. 3. Klasifikace hmotné struktury památek zahradního	12
II. 3.1. Metodická východiska klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění	12
II. 3.2. Model klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění.....	13
<i>II. 3.2.1. Strukturální prvky a oddíly památek zahradního umění</i>	17
<i>II. 3.2.2. Třídění strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění</i>	19
II. 4. Paspportizace památek zahradního umění	20
II. 4.1. Metodická východiska pasportizace památek	20
II. 4.2. Paspport památky zahradního umění a proces územního plánování.....	22
II. 5. Metoda zpracování pasportu památky zahradního umění	22
II. 5.1. Řešitelský tým pro tvorbu pasportu.....	22
II. 5.2. Postup zpracování pasportu památky zahradního umění	23
II. 5.3. Přípravná fáze zpracování pasportu památky zahradního umění	25
<i>II.5.3.1. Rešerše dostupných zdrojů informací ke stavebně historickému vývoji památky zahradního umění</i>	25
<i>II.5.3.2. Shromáždění a vyhodnocení dostupných podkladů charakterizujících současný stav památky zahradního umění</i>	25

II.5.3.3. Vytvoření mapových podkladů pro terénní průzkum	26
II.5.3.4. Specifikace provádění průzkumu.....	26
II. 5.4. Terénní průzkum	27
II. 5.4.1. Sběr geodat.....	27
II. 5.4.2. Zpracování dat a vytvoření mapového výstupu geodatabáze	28
II. 5.4.3. Doplnění pasportu památky zahradního umění po prvotním sběru dat.....	28
II. 5.4.4. Sběr atributových a doplňujících prostorových dat	28
II. 5.4.5. Načtení dat z terénního průzkumu do GIS	29
II. 5.4.6. Specifika provádění terénního průzkumu památek zahradního umění	29
II.5.5.1. Databáze prvků pasportu památek zahradního umění	31
II.5.5.2. Databáze oddílů památky zahradního umění.....	32
II.5.5.3. Databáze pasportu památky zahradního umění.....	32
II. 5.6. Tvorba výstupů pasportizace	33
II.5.6.1. Tabele sestavy pasportu památky zahradního umění.....	34
II.5.6.2. Mapy pasportu památky zahradního umění.....	34
II.5.6.3. Karty pasportu památky zahradního umění	35
II.5.6.4. Formáty předání pasportu památky zahradního umění.....	35
III. Zdůvodnění novosti postupu	36
IV. Srovnání se zahraničím.....	37
V. Popis uplatnění certifikované metodiky	39
V.1. Uživatelé metodiky	39
V.2. Uplatnění výstupů metodiky pasportizace památek zahradního umění v činnosti Národního památkového ústavu	40
V.3. Uplatnění pasportů památek zahradního umění v činnostech územních památkových správ Národního památkového ústavu.....	40
V.4. Uplatnění pasportů památek zahradního umění v činnostech odborných územních pracovišť Národního památkového ústavu.....	40
VI. Seznam použité a související literatury	42
VII. Seznam publikací, které předcházely metodice a byly publikovány	46
VIII. Přílohy	47

Předmluva

Jedinečnost památek zahradního umění jako významného estetického a kulturního fenoménu vztahujícího se jak k přírodě, tak k umění, spočívá v komplexnosti hmotné struktury, v níž se setkává a prolíná složka umělá a složka přírodní. Architektonický prostor památek zahradního umění je utvářen za použití specifických typů stavebních strukturálních prvků, děl umění a uměleckého řemesla, různých prvků vybavenosti zahrad, ale také (a mnohdy v převážné míře) záměrným použitím strukturálních prvků přírodního původu. Pro kompoziční strukturu historických zahrad a parků je signifikantní přítomnost a významný podíl rostlin - živých organismů.

Komplexnost památek zahradního umění, tvořených velkými a typologicky bohatými soubory strukturálních prvků různé složitosti způsobuje, že bez provedení důkladné analýzy je struktura historické zahrady pro hodnotitele často obtížně srozumitelná.

Poznávání historických zahrad a parků jako specifické součásti památkového fondu České republiky představuje naplňování veřejného zájmu, vyjádřeného v úvodních ustanoveních zákona o státní památkové péči. Jedním z nástrojů poznávání památkového fondu je tvorba pasportů památek zahradního umění. Předkládaná metodika pasportizace nabízí postup exaktního poznávání hmotné struktury památek, identifikace a evidence jejich skladebných součástí a tvorby pasportu památky jako informačního systému, využitelného ve správě kulturních památek.

Metodický postup pasportizace památek zahradního umění byl ověřován tvorbou pasportu dvaceti památek - historických zahrad a parků v České republice. Databáze pasportů představuje základ cenné informační báze pro tvorbu odborných dokumentů a koncepcí památkové péče, směřujících k dlouhodobé udržitelnosti kulturních památek. Zároveň jsou shromážděné poznatky využitelné pro seznamování široké veřejnosti s bohatstvím kulturního dědictví historických zahrad a parků jako součásti naší národní identity.

Poděkování

Práce na metodice vyžadovala úzkou součinnost v rámci autorského kolektivu i s dalšími spolupracovníky. Z nich je na místě jmenovitě poděkovat zejména Ing. Marku Princovi za podstatný podíl při terénních průzkumech modelových objektů památek zahradního umění a spolupráci během zpracování dat a tvorby databáze mapového projektu GIS.

Poděkování patří také všem, kteří vstřícně konzultovali koncept řešení a praktické využití metodiky, jmenovitě zejména Ing. arch. Věře Kučové a dalším spoluřešitelům tohoto projektu NAKI. Za pomoc s upřesněním terminologie patří poděkování Ing. Boženě Pacákové. Poděkování za spolupráci na koordinaci metodického postupu pasportizace památek zahradního umění s oborovými dokumenty zahradní a krajinářské architektury patří odborníkům Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně prof. Ing. Miloši Pejchalovi, CSc., doc. Ing. Pavlu Šímkovi, Ph.D. a Ing. Přemyslu Krejčíříkovi, Ph.D.

Je třeba poděkovat také všem, kteří svými věcnými připomínkami pomohli při formulování a dokončení textu metodiky, především Ing. Miluši Dolanské, PhD. a Mgr. Jaroslavu Luxovi.

Za autorský kolektiv Ing. Jiří Olšan

I. Cíl metodiky

Cílem metodiky je definice postupu zpracování pasportu památky zahradního umění jako základního informačního nástroje, využitelného v činnosti správců kulturních památek a v procesech tvorby dalších nadstavbových dokumentů a koncepcí směřujících k dlouhodobé udržitelnosti kulturních památek.

Dílčím cílem metodiky je vytvoření návrhu modelu klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění, využitelného v tvorbě databáze památek zahradního umění v geografickém informačním systému NPÚ.

Výsledek vznikl na základě podpory při řešení projektu DF12P01OVVf044 „Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České Republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.“ Projekt naplňuje tematické priority TP 1.1. a TP 1.4. Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity, financovaného Ministerstvem kultury ČR.

II. Vlastní popis metodiky

Metodický postup pasportizace památky zahradního umění představuje efektivní nástroj pro základní evidenci strukturálních prvků historických zahrad a parků a pro získání dalších údajů, které jsou z pohledu výkonu památkové péče podstatné a které usnadní tvorbu dalších nadstavbových dokumentů a koncepcí směřujících k dlouhodobé udržitelnosti památky.

II. 1. Legislativní východiska

II. 1.1. Legislativní rámec problematiky pasportizace památek zahradního umění v České republice

V problematice pasportizace památek zahradního umění v České republice se promítají zájmy řady oborů. Tvorba pasportů památek zahradního umění a jejich praktické využití směřuje primárně k ochraně kulturních památek jako zájmu oboru památkové péče, současně jsou však respektovány i zájmy ochrany přírody a krajiny. Pasporty historických zahrad a parků nalézají praktické využití i v oblasti územního plánování.

Pro ochranu kulturních památek je v České republice výchozím legislativním nástrojem památkový zákon, z dalších nástrojů jsou nejvýznamnější zákon o ochraně přírody a krajiny a stavební zákon.

Účelem **zákona o státní památkové péči** č. 20/1987 Sb. ve znění pozdějších předpisů je ochrana kulturních památek a péče o ně.¹ Kulturními památkami jsou podle zákona „nemovitě a movité věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti.“² K nemovitým kulturním památkám patří i historické zahrady a parky. V Ústředním seznamu kulturních památek jsou nejčastěji uvedeny jako součást zámeckých a klášterních areálů. Jen výjimečně, v podobě osamocené díla, jsou evidovány jako samostatná kulturní památka.

V úvodních ustanoveních památkového zákona č. 20/1987 Sb. je deklarován veřejný zájem na ochraně a uchování památkového fondu, na **jeho poznávání** a zprostředkování.³

Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.⁴ definuje široké spektrum forem ochrany přírody a upravuje i možnosti ochrany přírodních hodnot historických zahrad a parků. „Cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků“ mohou být registrovány jako významný krajinný

¹ §1 odst. 1 a 2 zákona č. 20/1987 Sb.

² §2 zákona č. 20/1987 Sb.

³ Viz text Nakládání s památkovým fondem, dostupný na <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/nakladani-s-pamatkovym-fondem-18034>.

⁴ §2 odst. 1 a 2 zákona č. 114/1992 Sb.

prvek.⁵ Zákon definuje možnost, že „Přírodní útvar menší rozlohy... i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za přírodní památku.“⁶

V posledním desetiletí se tak obor památkové péče dostává do kolizí se zájmy ochrany přírody v případech záměrů, kdy mají být památky zahradního umění (historické zahrady a parky) vyhlášeny jako přírodní památky v souvislosti s legislativním ukotvením evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000.

Ochranu kulturních hodnot v území umožňuje prostřednictvím územního plánování **zákon o územním plánování a stavebním řádu** č. 183/2006 Sb. (stavební zákon). Pasport památky zahradního umění je definován jako nástroj pro výkon správy kulturní památky - historické zahrady, parku apod. V procesu územního plánování představuje pasport památky zahradního umění zároveň oborový dokument,⁷ který může být využit jako územně analytický podklad pro zpracování územního plánu.⁸

Nový stavební zákon definuje cíle a úkoly již v návaznosti na Úmluvu o ochraně architektonického dědictví Evropy, která se promítla do jeho některých ustanovení. V §18 zákona 183/2006 Sb. v odst. (4) jsou definovány cíle územního plánování, které „**ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví.**“ V §19 odst. (1), téhož zákona je pod písm. a) mezi úkoly územního plánování uvedeno „zjišťovat a posuzovat stav území, jeho přírodní, kulturní a civilizační hodnoty“ a pod písm. o) „**uplatňovat poznatky zejména z oborů architektury, urbanismu, územního plánování a ekologie a památkové péče.**“⁹

II. 1.2. Mezinárodní úmluvy

Specifický charakter historických zahrad a parků s hmotnou strukturou tvořenou přírodní a současně i umělou matérií, jež určuje jejich koncept, byl reflektován v mezinárodních dokumentech o ochraně kulturního dědictví.

Součástí právního řádu České republiky se stala řada mezinárodních dokumentů a úmluv platných v rámci Evropské unie. V prostředí české památkové péče hrají důležitou metodickou a inspirativní roli v péči o kulturní krajinu, prostředí kulturních památek či městskou krajinu. K těmto dokumentům patří především **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy**,¹⁰ kterou přijala Rada Evropy

⁵ §3 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.

⁶ §36 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.

⁷ V územním plánování se jako oborový dokument používají Generely zeleně a Pasporty zeleně, zpracovávané zpravidla v rozsahu správních hranic daného sídla.

⁸ §11 odst. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti.

⁹ Např. §18 odst. 4 a §19 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb.

¹⁰ Český překlad viz POLÁKOVÁ 2007, s. 138-154.

v Granadě dne 3. října roku 1985.¹¹ Úmluva definuje kromě stavebních památek a skupin objektů pojem míst jako kombinovaných děl člověka a přírody, která jsou „pozoruhodná svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem“.¹²

Athénská charta¹³ představuje významný dokument zahrnující zásady památkové péče a pojetí restaurátorské práce. Na mezinárodní úrovni byly poprvé zformulovány principy konzervace a restaurování památek směřující k jejich zachování v plné autenticitě. Charta mimo jiné doporučila, aby předmětem zvláštního studia byly také otázky spojení architektury s přírodou. Vegetační doprovod má být přizpůsoben památkám nebo jejich souborům s tím záměrem, aby byl zachován jejich původní charakter.

Obecné principy konzervace a restaurování památek byly definovány **Mezinárodní chartou o zachování a restaurování památek a sídel** (Benátskou chartou) z roku 1964.¹⁴ Ta přinesla základní zásady ochrany a obnovy, konzervace a restaurování památek, které byly obecně objasněny a formulovány na mezinárodní úrovni.

Roku 1981 vypracoval Mezinárodní výbor pro historické zahrady a historické lokality (ICOMOS-IFLA) **Chartu o historických zahradách** (Florentská charta),¹⁵ která doplňovala Benátskou chartu o ustanovení k ochraně historických zahrad. Florentská charta plní úlohu základního oborového dokumentu v obnově a péči o památky zahradního umění. Definuje mimo jiné pojem historická zahrada, formuluje principy její ochrany, údržby, obnovy a využití. Uvádí charakteristické vlastnosti historické zahrady, pro které je považována za památku: „Historická zahrada je architektonická a vegetační kompozice, jež je z hlediska dějin nebo umění celospolečensky významná“¹⁶ a přesně specifikuje její architektonickou kompozici (čl. 2 a 4).

Florentská charta v čl. 9 prohlašuje: „**Ochrana historických zahrad vyžaduje, aby byly identifikovány a inventarizovány...**“¹⁷ V článku 23 charta dále uvádí: „Na základě dobrozdání příslušných expertů přísluší zodpovědným místům určit právní a administrativní úpravy týkající se identifikace, inventarizace a ochrany historických zahrad.“¹⁸

Tyto teze představují základní rámec pro tvorbu metodického postupu pasportizace, speciálně zaměřeného na památky zahradního umění.

¹¹ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy č. 73/2000 Sb. m. s.

¹² Viz čl. 1. Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy.

¹³ Český překlad viz PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, PETRŮ, RIEDL, SVOBODA 1999, s. 438-439.

¹⁴ Český překlad viz PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, PETRŮ, RIEDL, SVOBODA 1999, s. 440-442.

¹⁵ Český překlad viz POLÁKOVÁ 2007, s. 128 - 136.

¹⁶ Tamtéž, s. 128.

¹⁷ Tamtéž, s. 130.

¹⁸ Tamtéž, s. 134.

II. 2. Terminologie

II. 2.1. Pojmy

Vzhledem k souvislosti metodik v rámci oborů památek zahradního umění a historické kulturní krajiny jsou níže uvedené termíny koordinovány se zněním certifikované Metodiky tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny (KUČOVÁ, DOSTÁLEK, EHRLICH, KUČA, PACÁKOVÁ 2014, s. 32-65). Jedná se zejména o definici památky zahradního umění.

II.2.1.1. Model klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění

Složka hmotné struktury památky zahradního umění

Třída entit zahrnující entity sourodé z hlediska podílu materie přírodního původu a míry tvůrčího vstupu člověka.

Kategorie hmotné struktury památky zahradního umění

Skupina obsahující entity se specifickou kombinací materie, funkce a míry či charakteru tvůrčího vstupu člověka. Kategorie zahrnuje specifické třídy strukturálních prvků.

Třída strukturálních prvků památek zahradního umění

Skupina strukturálních prvků, sourodá z hlediska jejich funkce ve struktuře památky zahradního umění, míry či charakteru tvůrčího vstupu člověka a představující výsledky dílčího oboru architektonické, resp. stavební činnosti. Třída zahrnuje specifické typy strukturálních prvků.

Entita

Entita je objekt, který existuje v prostředí uvažované aplikace a je odlišitelný od jiných objektů.

II.2.1.2. Struktura památky zahradního umění a její klasifikace

Památka zahradního umění

Památky zahradního umění jsou díla významná z hlediska dějin nebo umění (zahrady, parky aj.), utvářená záměrně jako architektonické a vegetační kompozice v souladu s estetickými názory, životním stylem, filozofickými postoji a zahradní kulturou své doby. Specifickým rysem památek zahradního umění je zastoupení přírodní složky v jejich kompozici, a to především rostlin, jež jsou zdrojem proměnlivosti zahrad či parků nejen v rámci střídání ročních období, ale v důsledku růstového vývoje i v dlouhodobém časovém horizontu.

Druh zahrady či parku souvisí ve většině případů s budovou či komplexem budov, s nimiž tvoří organický i funkční celek, a vývojovými, slohovými i společenskými podmínkami.

Památky zahradního umění jsou obvykle chráněny jako nemovité kulturní památky. Za památku zahradního umění lze považovat rovněž zahrady, parky a další díla nepožívající památkové ochrany, která jsou pro daný region či místo významnými doklady historického a společenského vývoje, životního stylu a zahradní kultury minulosti a naplňují tak věcnou charakteristiku památky.

Strukturální prvek památky zahradního umění

Strukturální prvek památky zahradního umění je určen svou formou (vzhledem a prostorovým uspořádáním), materií a funkcí. Těmito charakteristikami je rozlišitelný od jiných strukturálních prvků a existuje nezávisle na nich. Z hlediska typologie se strukturální prvky památek zahradního umění zařazují do relativně homogenních skupin – typů strukturálních prvků.

Oddíl památky zahradního umění

Oddíl je prostorově vymezená entita památky zahradního umění, tvořená dvěma nebo více strukturálními prvky různých kategorií prvků. Vyznačuje se specifickou funkcí a koncepcí a představuje konkrétní realizaci ustáleného architektonického typu.

Třídník strukturálních prvků památek zahradního umění

Třídník strukturálních prvků je klasifikační nástroj pro identifikaci a pasportizaci (evidenci) entit vytvářejících hmotnou strukturu konkrétního díla zahradního umění (zahrady či parku). Třídník je vytvořen jako hierarchicky uspořádaný systém, který shrnuje typy strukturálních prvků památek zahradního umění do sourodých funkčních skupin, tříd a následně kategorií a složek ve vazbě na jejich základní charakteristiky. Třídník slouží k jednotnému zařazení strukturálních prvků a je využíván při zpracování pasportu památky zahradního umění.

Typ strukturálního prvku pasportu památky zahradního umění

Souhrnné označení relativně homogenní skupiny entit, tvořících součást hmotné struktury památek zahradního umění a vyznačujících se v souhrnu relativně blízkými základními charakteristikami jejich formy (vzhledu a prostorového uspořádání), materie a funkce. Typ strukturálního prvku pasportu je v třídníku identifikován názvem typu strukturálního prvku, kódem typu strukturálního prvku, údajem o geometrické reprezentaci prvku v mapě projektu GIS, údajem o měrné jednotce a definicí typu strukturálního prvku.

Typ oddílu pasportu památky zahradního umění

Souhrnné označení relativně homogenní skupiny entit, naplňujících znaky konkrétního ustáleného architektonického typu.

II.2.1.3. Pasport památky zahradního umění

Pasport památky zahradního umění

Základní oborový dokument péče o památky zahradního umění s využitím ve správě památky v rámci evidenční a plánovací činnosti správce. Pasport je vzhledem k svému datovému modelu využitelný jako podklad pro tvorbu dalších koncepčních materiálů, jež jsou v rámci správy památkových objektů pořizovány.

Prvek pasportu památky zahradního umění

Základní entita konkrétní památky zahradního umění, o které jsou v databázi pasportu uloženy informace, zejména polohopisné údaje (obvykle ve formě záznamu v prostředí mapové aplikace GIS) a jeho vlastnosti (atributy) v jednotně stanovené struktuře.

Karta prvku pasportu památky zahradního umění

Karta prvku pasportu PAZU je účelový formulář, obsahující identifikační a popisná data určitého prvku pasportu PAZU v předem definované struktuře a rozsahu.

Karta oddílu pasportu památky zahradního umění

Karta oddílu pasportu PAZU je účelový formulář, obsahující identifikační a popisná data určitého oddílu v předem definované struktuře a rozsahu.

II. 2.2. Soupis použitých zkratk

CMP	Conservation Management Plan (Plán ochrany a péče)
GIS	zeměpisný (geografický) informační systém
IdReg	identifikátor záznamu kulturní památky v ÚSKP
IISPP	Integrovaný informační systém památkové péče
NKP	národní kulturní památka
NPÚ	Národní památkový ústav
PaGIS	Památkový geografický informační systém, součást IISPP
ÚSKP	Ústřední seznam kulturních památek

II. 3. Klasifikace hmotné struktury památek zahradního

II. 3.1. Metodická východiska klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění

V úvahách o možných přístupech ke klasifikaci struktury historických zahrad, parků a dalších památek zahradního umění není možné setrvávat pouze u analýzy jejich matérie tak, jak ji v jejím aktuálním stavu poznáváme. Originální a specifická podstata a struktura památek zahradního umění se stává zřejmější, pokud se začneme zabývat aspekty procesu vzniku konkrétní historické zahrady a jejího utváření v dalším dlouhodobém uměleckém a stavebním vývoji. Pro kompozici památek zahradního umění platí přiměřeně obecné rysy kompozice architektonické. Kompozice historické zahrady (díla zahradního umění) je výsledkem realizace architektonické koncepce jejího tvůrce, která je vyjádřena:

- ve snaze o funkční uspořádání území zahrady odpovídající potřebám uživatele, resp. životnímu stylu doby (hledisko materie a funkce - viz Model klasifikace hmotné struktury, kapitola II. 3.2.),

- v promyšlené skladbě zahrady a formování jejího otevřeného architektonického prostoru použitím materiálních strukturálních prvků,
- v kompozičním utváření prostoru zahrady v souladu s dobovými estetickými názory,
- ve snaze vyjádřit v kompozici zahrady její ideový koncept (např. vazba programu zahrady na témata dobového filozofického diskursu).

Jedinečnost památek zahradního umění spočívá v komplexnosti jejich hmotné struktury, v níž je kromě umělé (architektonické) složky zastoupena i složka přírodní. Architektonický prostor památek zahradního umění je tak utvářen za použití specifických typů stavebních strukturálních prvků, děl umění a uměleckého řemesla, různých prvků vybavenosti zahrad, ale také (a mnohdy v převážné míře) záměrným použitím strukturálních prvků přírodního původu. ***Přítomnost a významný podíl rostlin (živých organismů) v kompoziční struktuře je pro historické zahrady a parky signifikantní.*** Také vodní strukturální prvky a prvky reliéfu přírodního původu jsou podstatně tvořeny přírodními materiemi neupravenou další činností člověka a představují prostředí pro živé organismy.

Předmětem pasportizace památek zahradního umění je analýza současného stavu hmotné struktury památek, identifikace a evidence jejich skladebných součástí. Předkládaná metodika vychází z pojetí, že struktura památky zahradního umění nemá povahu pouhé mozaiky jednotlivých strukturálních prvků a nevzniká pouhým aditivním řazením prvků k sobě, ale že jednotlivé (a v konkrétní památce - zahradě resp. parku) unikátní strukturální prvky mají různé druhy vztahů (vazeb) mezi sebou navzájem a také vztahy vůči památce zahradního umění jako celku.

Stanovení metodického postupu pasportizace předchází krok ***analýzy hmotné struktury památek zahradního umění.*** Výsledky analýzy jsou formulovány v podobě ***klasifikačního modelu*** a následně aplikovány v tvorbě ***klasifikačního nástroje***, využívaného přímo v terénním průzkumu a během zpracování dat pasportu památky zahradního umění.

II. 3.2. Model klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění

Cílem tvorby Modelu klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění je zařazení typů entit, specifických pro historické zahrady a parky, do skupin podle definovaných hledisek a předem stanovených kritérií. Klasifikační model metodiky pasportizace památek zahradního umění navazuje na typologii prvků používanou v ***Metodice evidence a pasportizace zeleně***¹⁹ a rozvíjí ji. Použitý přístup ke klasifikaci je veden snahou o nalezení přijatelného kompromisu mezi potřebou co nejpřesnější identifikace strukturálních prvků zahradního díla a požadavky na využitelnost výstupů z modelu jako klasifikačního nástroje během terénních průzkumů.

Složitost fenoménu zahrad (obecně památek zahradního umění), daná přítomností přírodní i umělé materiální složky v jejich kompozici, znesnadňuje klasifikaci jejich hmotné struktury. Absolutní jednoznačnost klasifikace všech entit (strukturálních prvků), jež se v historických zahradách a parcích mohou vyskytovat, je nedosažitelná. Přiměřeným cílem je vytvořit model klasifikace, který:

- respektuje komplexnost a složitost hmotné struktury zahrad,

¹⁹ Viz ONDŘEJOVÁ 1986.

- přiměřeně odráží jejich konceptuální mnohoznačnost (zahrada jako paradigmatický estetický model stojící na pomezí mezi uměním a přírodou),²⁰
- vychází z typologie formálně ustálených skladebných součástí architektonického prostoru památek zahradního umění,
- je současně využitelný v popisu hmotné struktury památek zahradního umění a dovoluje tvorbu pasportu památky zahradního umění v IISPP NPÚ.

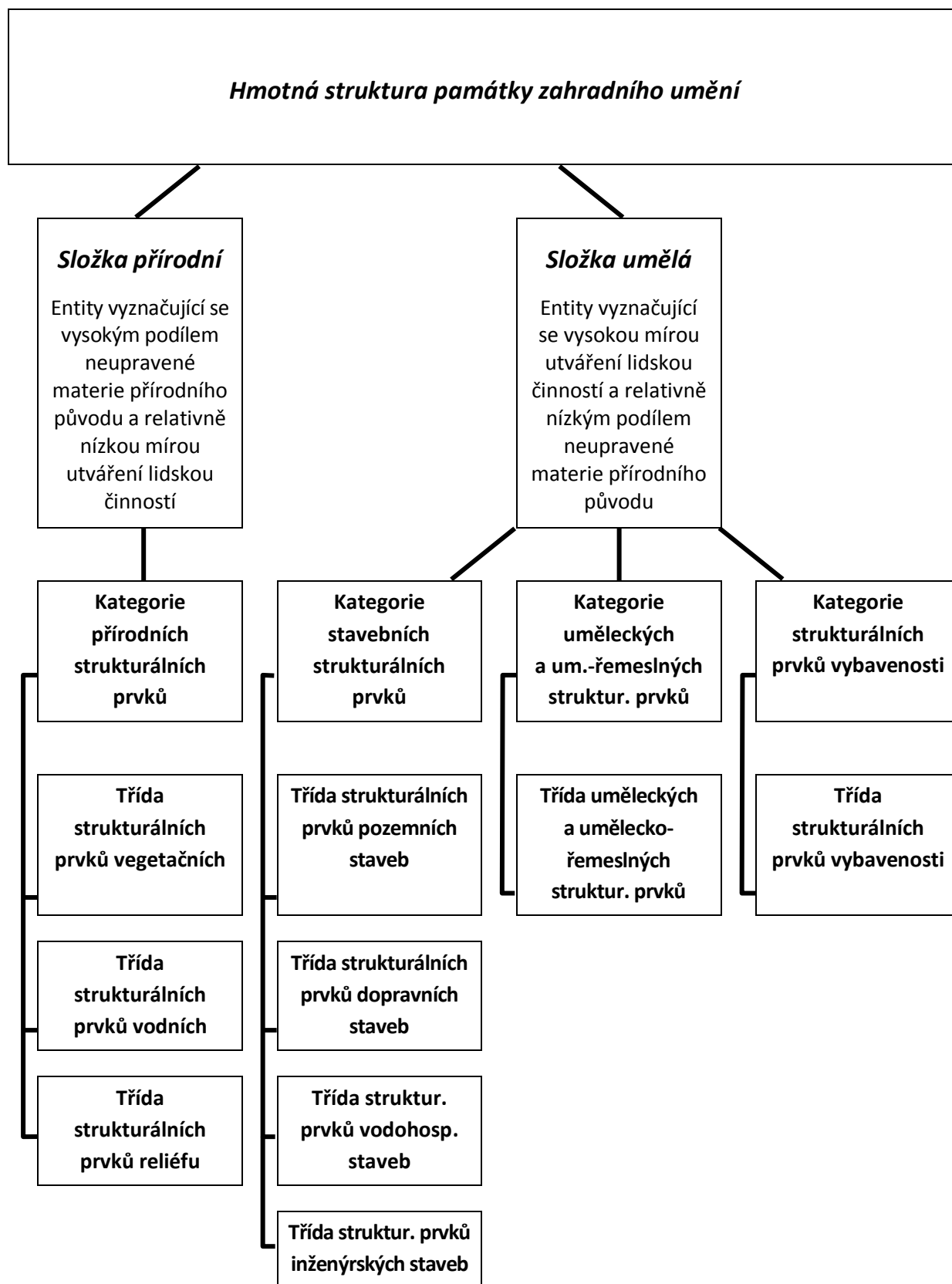
Strukturální prvky památek zahradního umění jsou v Modelu klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění hierarchicky uspořádány do dvou **složek** (složka přírodní a složka umělá), které se dále dělí do celkem čtyř **kategorií** a devíti **tříd strukturálních prvků**.

Vzhledem k velké četnosti typů strukturálních prvků přítomných v historických zahradách a parcích je účelné vytvářet **samostatné grafické reprezentace pro jednotlivé kategorie prvků**. Výhodou těchto tematických map je možnost docílení relativně vysoké podrobnosti informace při zachování dostatečné srozumitelnosti a přehlednosti.

Kategorie uměleckých a umělecko-řemeslných prvků a kategorie prvků vybavenosti představují v projektu GIS převážně bodové struktury s poměrně malou četností, proto je lze přehledně zobrazit ve společném mapovém projektu.

²⁰ KUBALÍK 2012, s. 113.

Tabulka č. 1a Model klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění

Tabulka č. 1b Obecná charakteristika strukturálních prvků památek zahradního umění podle kategorií

	<i>Přírodní strukturální prvky</i>	<i>Stavební strukturální prvky</i>	<i>Umělecké a umělecko-řemeslné strukturální prvky</i>	<i>Prvky vybavenosti</i>
<i>Materie</i>	Vysoký podíl přírodní materie, živé organismy (rostliny) nebo neživé přírodniny (voda, reliéf)	Relativně nízký podíl materie přírodního původu, dalšími procesy dále neupravované ²¹	Minimální podíl materie přírodního původu	Minimální podíl materie přírodního původu
<i>Míra, charakter, typ lidského vstupu</i>	Entity vyznačující se relativně nízkou mírou utváření lidskou činností a nízkou mírou člověkem vložené energie	Entity vyznačující se relativně vysokou mírou utváření lidskou činností; výsledky architektonické a stavební činnosti	Entity - výsledky umělecké, umělecko-řemeslné činnosti člověka	Entity – převážně výsledky výrobní činnosti člověka
<i>Význam v utváření prostoru památky zahradního umění</i>	Vodní prvky, reliéf a vegetační strukturální prvky významně spoluutvářejí základní charakter a měřítko architektonického prostoru památek zahradního umění	Stavební strukturální prvky spoluutvářejí základní charakter a měřítko architektonického prostoru památek zahradního umění	V utváření architektonického prostoru památek zahradního umění mají doplňkovou roli akcentu prostorové kompozice nebo funkci dekorativní	Funkce užitková, v různé míře i dekorativní
<i>Další funkce strukturálních prvků</i>	Estetické a užitné funkce	Estetické a specifické užitné funkce, jež se projevují v technickém řešení a formě strukturálních prvků	Estetické a specifické užitné funkce, jež se projevují v technickém řešení a formě strukturálních prvků	Estetické a specifické užitné funkce, jež se projevují v technickém řešení a formě strukturálních prvků
<i>Geometrie prvků v GIS</i>	Obvykle plošné, příp. bodové prvky (např. solitérní dřeviny)	Plošné, liniové nebo bodové prvky	Obvykle bodové prvky, v malé míře liniové nebo plošné prvky	Obvykle bodové prvky, v malé míře liniové nebo plošné prvky
<i>Legislativní souvislosti</i>	Leg. režim ochrany kulturních památek a ochrany přírody	Legislativní režim ochrany kulturních památek	Legislativní režim ochrany kulturních památek	Legislativní režim ochrany kulturních památek
<i>Typy následných průzkumů</i>	Dendrologický průzkum, průzkum dendrologického potenciálu, botanický průzkum	Stavebně historický průzkum, restaurátorský průzkum, stavebně technický průzkum	Stavebně historický průzkum, restaurátorský průzkum, stavebně technický průzkum	Stavebně technický průzkum, stavebně historický průzkum, restaurátorský průzkum,
<i>Následná aplikace poznatků v souvisejících oborech mimo rámec pam. péče</i>	Obecně přírodovědné disciplíny	Uměnovědné disciplíny, dějiny architektury, historie techniky	Uměnovědné disciplíny, dějiny architektury, historie techniky	Uměnovědné disciplíny, dějiny architektury, historie techniky

²¹ Stavby z neupravených kmenů, větví nebo z hlíny jsou z hlediska četnosti svého výskytu v památkách zahradního umění spíše okrajovým jevem.

II. 3.2.1. Strukturální prvky a oddíly památek zahradního umění

Termíny „strukturální prvek památky zahradního umění“ a „oddíl památky zahradního umění“ jsou definované v tvorbě metodického postupu pasportizace památek zahradního umění pro využití při zpracování pasportu PAZU jako dokumentu a informačního systému správy konkrétní památky.

II.3.2.1.1. Strukturální prvky památek zahradního umění

V rámci obecné analýzy hmotné struktury památek zahradního umění byly definovány strukturální prvky, jejichž výskyt je charakteristický pro historické zahrady, parky a další památky zahradního umění, a byly zařazeny do třídění, klasifikačního nástroje pro tvorbu pasportu památky zahradního umění (viz kap. II. 3.2.2.).²²

Prostorová a typologická identifikace strukturálních prvků je základním úkolem při zpracování pasportu památky zahradního umění. Poznání úrovně strukturálních prvků vytváří informační bázi pro evidenci i interpretaci kompoziční struktury konkrétní historické zahrady nebo parku.

Mimo to je pro památky zahradního umění také charakteristický výskyt entit utvářených jako soubory strukturálních prvků, ustálených z hlediska své funkce a formy a rozlišitelných od jiných entit v rámci architektonického prostoru památek zahradního umění. Pro poznání tohoto typu entit památek zahradního umění může mít výstup ze záznamu strukturálních prvků v terénním průzkumu historické zahrady neúplnou vypovídací schopnost.²³

II.3.2.1.2. Oddíly památek zahradního umění

Analýza hmotné struktury historických zahrad a parků (památek zahradního umění) vedla ke zjištění, že v tvorbě konceptu architektonického prostoru zahrad obvykle nebyly významotvornými elementy základní entity (strukturální prvky), nýbrž komplikovaněji utvářené entity složené ze strukturálních prvků z více kategorií. V předkládané metodice pasportizace památek zahradního umění jsou tyto charakteristické entity definovány jako *oddíly památek zahradního umění*.

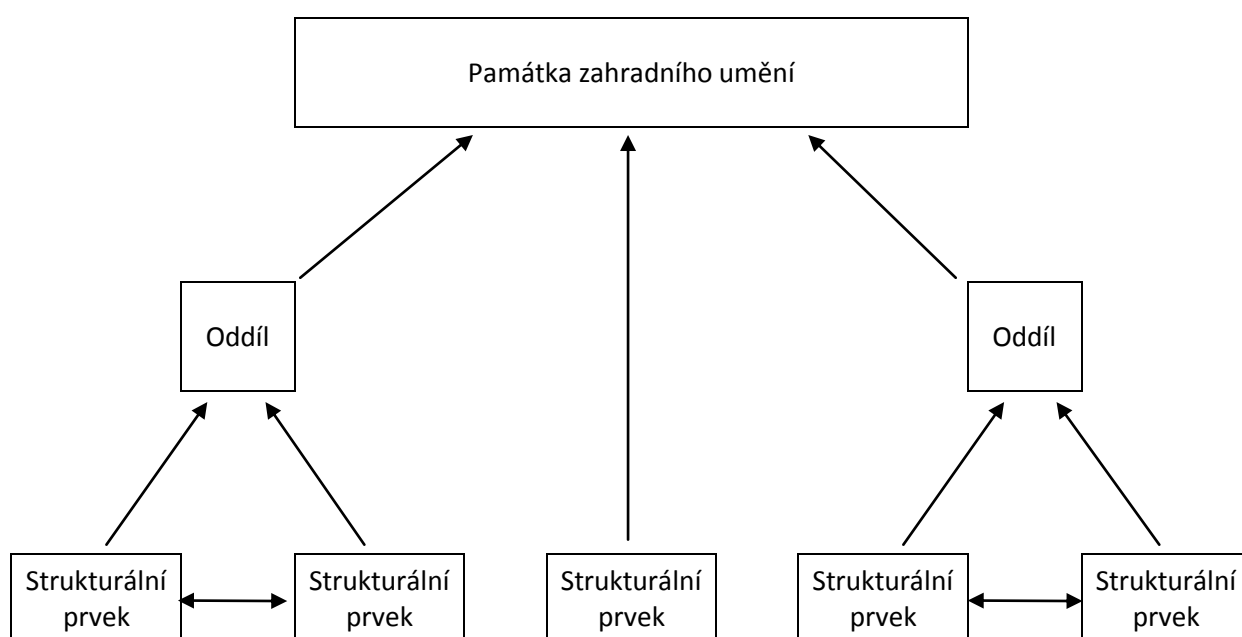
²² Strukturální prvky, identifikované během pasportu konkrétní historické zahrady, mohou být v řadě případů chápány jako materiální realizace obecného a dobově podmíněného architektonického typu tematické části nebo prvku historických zahrad.

²³ Dokládá to příklad pasportizace památky zahradního umění Květná zahrada v Kroměříži. Prvotní záznam pasportizace bosketu s kruhovým bludištěm identifikoval 4 strukturální prvky typu „živý plot listnatý tvarovaný“ (obvodové tvarované stěny bosketu), 1 prvek typu „zpevněná plocha“, 4 prvky typu „parkový trávník“, 1 strukturální prvek typu „solitérní stromy – listnaté“ a 34 strukturálních prvků typu „živé ploty - tvarované - listnaté.“ (segmenty živých plůtků, prostorově utvářející půdorysný rozvrh bludiště). Podstatným společným znakem 44 uvedených strukturálních prvků je skutečnost, že spolu utváří hierarchicky vyšší prostorovou strukturu - bludiště. Skutečnost, že uvedené bludiště představuje prostorově zřetelně vymezenou část zahrady typu se specifickou programovou náplní, je důležitou informací, jež by měla být v pasportu památky zahradního umění zohledněna a uvedena.

Oddíly památek zahradního umění se vyznačují:

- zřetelným prostorovým vymezením vůči okolním částem zahrady,
- vnitřní strukturou (jsou tvořeny dvěma nebo více strukturálními prvky různých kategorií prvků),
- měřítkem (jsou to prostorově významné části území památky zahradního umění),
- sourodostí své funkce a koncepce, odvozených z ustáleného architektonického typu
- Případně i identifikovatelným slohovým výrazem architektonického řešení jako výsledku uplatnění dobově příznačných tvůrčích postupů a forem.

Tabulka č. 2 Schéma vazeb mezi úrovněmi struktury památky zahradního umění

Rozlišování dvou úrovní hmotné struktury historických zahrad (strukturálních prvků a oddílů) v předkládané metodice pasportizace památek zahradního umění navazuje na principy klasifikace, uplatněné v metodickém dokumentu „Pflege historischer Gärten - Teil 1: Pflanzen und Vegetationsflächen“, vydaném Německou společností pro zahradní umění a krajinnou kulturu.²⁴ Konkrétní oddíl identifikovaný v určité historické zahradě resp. parku (památku zahradního umění) představuje ve svém funkčním a prostorovém uspořádání materiální realizaci dobově obvyklé tematické části zahrad, v jejíž formě se mohly projevit ustálené architektonické (kompoziční) typy a jejich formální varianty, definované v dobových teoretických architektonických traktátech.²⁵

²⁴ *Gestaltungselemente – Gestaltungstypen*; viz DGGL 2006, s. 10.

²⁵ Např. typologie barokních zahrad v DÉZALLIER D'ARGENVILLE 1709.

Nositeli estetických a ideových významů mohou být v principu všechny strukturální prvky památek zahradního umění. Na úrovni oddílů zahrad, jež byly prostorově rozsáhlejší, se ale mohly lépe promítnout dobové estetické názory, filozofické postoje, životní styl a zahradní kultura. Také výběr typů oddílů realizovaných v zahradách byl ovlivněn dobovými preferencemi.

V barokních zahradách se charakteristicky uplatňovaly oddíly typu parter, bosket, bludiště, labyrint, boulingrin, zahradní divadlo a další. V krajinářských zahradách nalézáme odlišný rejstřík typů oddílů: pleasure ground, háj, sbírka rostlin (alpinum, rozárium), hameau a další.

V systému péče o památku je nezbytné vnímat a brát v úvahu celkový rámec historické zahrady (parku) v jejím historicky vzniklém významovém kontextu. Výkon péče o památku zahradního umění nemůže být zaměřen pouze na její základní materiální úroveň, atomizovanou na strukturální prvky. Měl by směřovat také k ochraně a prezentaci významů a kontextu památky, přítomných v historických zahradách v charakteristických typech částí jejich kompozice.

Pasport památek zahradního umění umožňuje identifikaci entit zahrad na úrovni „oddíl“ v samostatné datové vrstvě (záznam jejich prostorových a popisných dat v databázi) a jejich vizualizaci v mapovém projektu. Datová vrstva oddílů tvoří samostatnou informační hladinu nad úrovní prvků. Rozsah oddílů se vyznačí polygonem, přesný výčet obsažených prvků se uvede v samostatné kartě oddílu. Typy oddílů jsou definovány v samostatné části třídníku pasportu PAZU. Z hlediska aplikace v procesu pasportizace památky zahradního umění oddíly jsou to entity její materiální struktury, jejichž plošná výměra se nezapočítává do bilance výměry památky zahradního umění.

Je možný plošný překryv oddílů - jeden nebo více strukturálních prvků mohou současně tvořit součást dvou i více oddílů. K překryvu vymezených oddílů dochází především v pravidelných historických zahradách, jejichž kompoziční jednotky mohou být komplikovaně architektonicky utvářeny z více oddílů (např. oddíl bosket, obsahující ve volném vnitřním prostoru oddíl labyrintu, oddíl zahradního kabinetu apod.

V rámci pasportizace je struktura historické zahrady zkoumána na úrovni identifikace oddílů jako částí zahrady a identifikace jejich vnitřní struktury (příslušnost konkrétních strukturálních prvků do konkrétního vymezeného oddílu zahrady). *V postupu pasportizace jde tedy o vnitřní vazby oddílu. Naproti tomu kompoziční vazby oddílu vůči jeho okolí jsou předmětem prostorové analýzy, jejíž metodický postup je předmětem samostatného výstupu téhož výzkumného projektu NAKI DF12P01OVV044.*²⁶

II. 3.2.2. Třídník strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění

Třídník strukturálních prvků památek zahradního umění je vytvořen jako aplikace obecného Modelu klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění a představuje nástroj pro identifikaci typů strukturálních prvků.

²⁶ KŘESADLOVÁ, Lenka, PAVLÁTOVÁ, Marie, OLŠAN, Jiří, EHRlich, Marek: Metodika prostorové analýzy památky zahradního umění. Koncept k certifikaci ze dne 17. 6. 2015.

Strukturální prvky památek zahradního umění jsou v třídíku uspořádány do devíti tříd ve shodě s Modelem klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění.

Obvyklý rozsah typů prvků užívaných v tvorbě Pasportu zeleně byl v metodice pasportizace památek zahradního umění doplněn o další strukturální prvky, které se mohou v historických zahradách a parcích vyskytovat a podílet se na tvorbě kompoziční struktury.

V rámci tvorby dokumentu pasportu památek zahradního umění v prostředí GIS je Třídínik typů strukturálních prvků podkladem pro definování datové struktury GIS a její vizualizace v mapovém projektu.

Použitý model klasifikace typů strukturálních prvků přiměřeně odráží i uživatelská hlediska, vyplývající z funkce pasportu památky zahradního umění v administrativní a ekonomické agendě správy památek.

Metodika pasportizace památek zahradního umění umožňuje identifikovat a evidovat i prvky, jež se dochovaly v torzálním stavu nebo jsou rozpoznatelné pouze stopy jejich hmotné struktury, případně je jejich existence doložena archeologickými nebo jinými průzkumy (např. výstupy leteckého snímkování). Pro zaniklé strukturální prvky je v jednotlivých funkčních skupinách třídíku definován typ zaniklého prvku, např. „zaniklé dílo vodohospodářského stavitelství“.

Dlouholetá praxe pořizování pasportů zeleně ukazuje, že z uživatelského hlediska je účelné mít možnost definovat typy s různou mírou složitosti vnitřní struktury. V případě funkční skupiny typů vegetačních strukturálních prvků je např. obvyklé v terénním průzkumu identifikovat paralelně vedle sebe prvky „skupina stromů – listnatých“ a také „strom ve skupině – listnatý“.

Pro využívání dat pasportu PAZU v dalších památkových průzkumech (např. v prostorové analýze) je výhodné mít stejnou možnost i v popisu stavebních strukturálních prvků v pasportu vilové zahrady zaznamenat vedle typu „vila“ také její funkční součásti, jako např. „zimní zahrada“ nebo „konstrukce pro opěrné rostliny“. Z pohledu tvorby datového modelu pasportu PAZU jsou všechny uvedené typy strukturálních prvků rovnocenné a rozlišitelné.

Třídínik strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění, doplněný o stručné definice jednotlivých pojmů, je prezentován v příloze č. 1 této metodiky.

II. 4. Pasportizace památek zahradního umění

II. 4.1. Metodická východiska pasportizace památek

V tématu teoretického a metodického pojetí pasportizace historických zahrad a parků (památek zahradního umění) se dlouhodobě setkávají aktivity oborů památkové péče a péče o veřejnou zeleň.

Obor české památkové péče může navazovat na dlouhou tradici úsilí o evidenci a dokumentaci stavebních památek a také historických zahrad a parků, počínající již v 19. století. V posledních letech

vznikly památkové metodiky, jež se zabývají metodami inventarizace prvků nemovitých kulturních památek²⁷ a postupy pasportizace zpřístupněných památek.²⁸

Metodika pro elektronický pasport zpřístupněné památky je určena pro vytváření pasportů movitých i nemovitých součástí zpřístupněných památkových objektů včetně zahrad a parků. Dřeviny, parkové plochy a parkový mobiliář (lavičky, zahradní architektura – altány, zábradlí, mostky apod.) v areálu památky jsou evidovány prostřednictvím pasportizačního softwarového nástroje MyTrees.²⁹ Pasport parku, vytvořený v programu MyTrees, se svou strukturou a podrobností zjišťovaných dat pro popis vegetačních prvků blíží dendrologickému průzkumu a vyhovuje jako informační nástroj arboristické péče o dřeviny, především o stromy. Poměrně úzce definovaný katalog typů vegetačních a technických objektů limituje využití tohoto typu pasportu jako informační báze pro zpracování analýz prostorové struktury památek zahradního umění a dalších památkových průzkumů.

Metodika evidence a pasportizace veřejné zeleně³⁰ a její výstup Pasport objektu zeleně se stal standardním územně plánovacím podkladem, zpracovávaným obvykle pro správní území obce. Zpracování pasportu objektu zeleně je zadáváno správcem veřejné zeleně, jímž je nejčastěji městský (obvodní, obecní) úřad. Zpracováván je obvykle v rozsahu celého správního území, a to včetně památek zahradního umění, které se zde nacházejí. V současnosti mají standardní pasport zeleně zpracována prakticky všechna větší města na území České republiky. Odlišná je ale situace ve správních obvodech menších měst a obcí.

Samostatný pasport jednotlivé památky zahradního umění byl v takových případech pořizován pouze výjimečně. Metodika pořízení a struktura pasportu objektu zeleně byla cílena na jeho využití pro správu veřejné zeleně, bez záměru hodnotit či zdůraznit kulturně-historické charakteristiky popisovaného objektu. Datový model pasportu tak umožňuje strukturovaný popis především vegetačních prvků. Nelze však od něj očekávat potřebnou míru podrobnosti informací v případě popisu struktury umělé složky zahrad a parků - v nich přítomných stavebních a uměleckých prvků a jejich vybavenosti. Pasporty objektu zeleně mají proto v péči o památky zahradního umění jasně vymezené či spíše omezené využití – slouží především v evidenční a plánovací činnosti správce a jsou vzhledem k svému datovému modelu jen omezeně využitelné jako podklad pro tvorbu dalších koncepčních materiálů, jež jsou v rámci správy památkových objektů pořizovány.

Ve Výzkumném ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. vznikla v letech 2008 až 2009 **Databáze historických zahrad, parků a krajiny**.³¹ Jejím cílem je zpřístupnit co nejširší informace o historických zahradách a parcích. Informace ke každému objektu jsou prezentovány na čtyřech kartách, v nichž jsou soustředěna identifikační a evidenční data, popisná data, informace o režimech ochrany, o vývoji objektu a soupisy stavebních a uměleckých prvků. V roce 2010 byla vytvořena Mapa historických parků a zahrad podle databáze Evidence historických zahrad, parků

²⁷ GIRSA, HOLEČEK, JERIE, MICHONOVÁ 2004

²⁸ BEZDĚK, BOBEK, BURŠÍK, JEDLIČKA 2011

²⁹ Tamtéž, s. 10.

³⁰ ONDŘEJOVÁ 1986

³¹ ŠANTRŮČKOVÁ, VÁVROVÁ 2008

a krajiny ve VÚKOZ, v.v.i. Mapa obsahuje historické parky a zahrady v celé České republice a prezentuje je v typologickém třídění podle jejich bývalé funkce.

II. 4.2. Pasport památky zahradního umění a proces územního plánování

Pasport památky zahradního umění je definován jako nástroj pro výkon správy kulturní památky - historické zahrady, parku apod.

V procesu územního plánování³² pasport památky zahradního umění zároveň představuje oborový dokument ze skupiny územně analytických podkladů, který může být využit jako jeden z podkladů pro zadání územního plánu.³³

Pasport památky zahradního umění představuje informační systém zpracovaný tak, aby umožňoval využití pro potřeby památkové péče a veřejné správy. Proto je zpracován jako projekt geografického informačního systému v rámci IISPP NPÚ.

II. 5. Metoda zpracování pasportu památky zahradního umění

Metodika pasportizace památek zahradního umění představuje v oblasti jejich popisu a typologie praktickou aplikaci zásad vytyčených Mezinárodní chartou o historických zahradách (Firence 1982).

Metodika definuje postup zpracování pasportu památky zahradního umění jako základního informačního nástroje, využitelného v činnosti správců kulturních památek a v procesech tvorby dalších nadstavbových dokumentů a koncepcí směřujících k dlouhodobé udržitelnosti kulturních památek.

Metodika formuluje požadavky na řešitele tvorby pasportu (viz kap. II.5.1.) a navrhuje postup zpracování pasportu památky zahradního umění (viz kap. II.5.2.) v jednotlivých výkonových fázích. Metodika doporučuje rozsah a postup v přípravné fázi tvorby pasportu, postup a náplň terénního průzkumu a specifikuje postup tvorby datového a grafického výstupu pasportu památky zahradního umění.

II. 5.1. Řešitelský tým pro tvorbu pasportu

Metodický postup tvorby pasportu památek zahradního umění spojuje dva profesně a výkonově vyhraněné soubory činností.

³² V územním plánování se jako oborový dokument používají Generely zeleně a Pasporty zeleně, zpracovávané zpravidla v rozsahu správních hranic daného sídla.

³³ §11 odst. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti.

První okruh činností (sběr a analýza dat, tvorba geodatabáze GIS, grafická reprezentace prostorových dat geodatabáze) zajišťuje obvykle dodavatelsky geodetická firma ve spolupráci s řešitelským týmem specialistů památkové péče nebo se specializovanou odbornou firmou (externím zhotovitelem pasportu památky zahradního umění).

Sběr popisných dat, podstatných z pohledu typologie a dějin zahradního umění, a jejich interpretace představuje specializovaný odborný výkon z oblasti památkové péče, vyžadující odpovídající kvalifikační strukturu a dostatečné zkušenosti řešitelů. Pokud je tato část tvorby pasportu památky zahradního umění prováděna odbornými pracovníky Národního památkového ústavu, lze doporučit, aby členy řešitelského týmu byli :

- památkář – specialista na historické zahrady a parky,
- památkář – garant zodpovědný za péči o nemovité památky,
- památkář – specialista pro dokumentaci památek a stavebně historické průzkumy,
- památkář – specialista v oboru GIS.

Pro exaktní zpracování pasportu kategorie uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků je nezbytností spolupráce s historikem umění.

V případě, že zpracování pasportu památky zahradního umění v celém rozsahu výkonů zajišťuje externí zhotovitel, je nezbytné, aby v týmu zpracovatelů byly zastoupeni odborníci s výše uvedenými profesními kvalifikacemi a dostatečnou zkušeností v této problematice.

II. 5.2. Postup zpracování pasportu památky zahradního umění

Metoda zpracování pasportu památky zahradního umění vychází z obecných vlastností formátu pasportu jako analyticko-evidenčního dokumentu a dále zohledňuje specifické požadavky pro pasportizaci nemovitých kulturních památek - historických zahrad, parků apod. V terénním průzkumu je zdůrazněn význam získávání popisných dat strukturálních prvků památek zahradního umění, významných z pohledu správce památky i pro přípravu koncepčních dokumentů památkové péče.

Stanovení postupu zpracování pasportu památky zahradního umění je základním metodickým krokem a vychází z teoretických a metodických prací vážících se k tématu pasportizace děl zahradní a krajinářské architektury autorů V. Ondřejové,³⁴ P. Šimka,³⁵ L. Bezděka a kol.,³⁶ P. Balabánové a I. Kyselky.³⁷

Doporučený postup zpracování pasportu památky zahradního umění je prezentován v tabulce 3 – Schéma postupu tvorby pasportu památek zahradního umění.

³⁴ ONDŘEJOVÁ 1986

³⁵ ŠIMEK 2007

³⁶ BEZDĚK, BOBEK, BURŠÍK, JEDLIČKA 2011

³⁷ BALABÁNOVÁ, KYSELKA 2013

Tabulka č. 3 Schéma postupu tvorby pasportu památek zahradního umění

<i>Fáze</i>	<i>Provádějící subjekt</i>	<i>Věcný obsah pracovní fáze</i>	<i>Výstup</i>
Přípravná fáze	Vlastník nebo správce ve spolupráci s řešitelským týmem a specializovanou geodetickou firmou	Shromáždění dostupných podkladů Zpracování zadání pasportu (určení zájmové plochy památky zahradního umění, stanovení podrobnosti zaměření včetně výčtu nebo zákresu prvků a částí, které nemají být opomenuty, formulace zadání datové a grafické struktury	Rešerše Zadání pasportu
Terénní průzkum	Specializovaná geodetická firma ve spolupráci s řešitelským týmem	Sběr dat, geodetické (polohopisné) zaměření strukturálních prvků	Soubor prostorových a atributových dat, fotodokumentace
Zpracování dat terénního průzkumu	Specializovaná geodetická firma ve spolupráci s řešitelským týmem	Tvorba databáze GIS (databáze ploch památek zahradního umění, databáze strukturálních prvků a oddílů) Analýza a interpretace strukturálních prvků a oddílů Shromáždění popisných dat v kartách strukturálních prvků a oddílů Vyhodnocení výsledků pasportu památky zahradního umění	Databáze GIS, karty prvků a oddílů
Tvorba výstupů pasportizace	Specializovaná geodetická firma ve spolupráci s řešitelským týmem	Tvorba datového, grafického a textového výstupu pasportu památky zahradního umění Sdílení dat pro informační systém budovaný v rámci GIS Analogová forma pasportu	Pasport památky zahradního umění

II. 5.3. Přípravná fáze zpracování pasportu památky zahradního umění

Náplní přípravné fáze je organizační a koncepční příprava průzkumu. Zahrnuje shromáždění dostupných podkladů, rozbor specifik zadání pasportu zadavatelem a stanovení konkrétního postupu tvorby pasportu (aplikace metodiky pasportizace památek zahradního umění)

II.5.3.1. Rešerše dostupných zdrojů informací ke stavebně historickému vývoji památky zahradního umění

Cílem rešerše je shromáždění veškerých dostupných údajů o stavebním a uměleckém vývoji památky zahradního umění z archivních i současných pramenů, především z historických mapových a plánových podkladů, ikonografie a podobně, např.:

- archivní plánová dokumentace památky zahradního umění,
- mapa I., II. a III. vojenského mapování,
- mapy Stablního katastru,
- historické mapy panství,
- letecké snímkování kolem roku 1950 – VGHMÚř Dobruška,³⁸
- aktový materiál, především z fondů příslušného velkostatku,
- zpracované průzkumy památkové péče (SHP, zprávy z archeologických výzkumů apod.),
- ikonografické prameny (dobová vyobrazení: malby, grafiky atd.),
- fotodokumentace (dobové fotografie a pohlednice).

Úspěšnost terénního průzkumu je do značné míry závislá na dobré přípravě a zevrubném poznání stavební historie památky zahradního umění. Rešerše ke stavebně historickému vývoji je cenným zdrojem informací v případě prostorové identifikace torzálně dochovaných nebo zaniklých strukturálních prvků památek zahradního umění. Členové týmu pracující v terénu by měli mít již v předstihu základní přehled o tom, s kterými strukturálními prvky se v území památky zahradního umění setkají a které strukturální prvky již zanikly, nicméně je možné během terénního průzkumu památky nalézt stopy jejich existence.

II.5.3.2. Shromáždění a vyhodnocení dostupných podkladů charakterizujících současný stav památky zahradního umění

Pro poznání současného stavu památky zahradního umění lze využít dostupná soudobá mapová díla, dostupnou projektovou dokumentaci, výstupy různých typů expertních průzkumů. Pro zpracování pasportu památky zahradního umění jsou nezbytné mapové podklady, především katastrální mapa (DKM, případně KMD nebo analogová katastrální mapa) a dále technická mapa území památky zahradního území, geodetické zaměření území památky zahradního umění nebo ortofotomapa. Pro pasportizaci stavebních strukturálních prvků je dobře využitelná plánová dokumentace (výkresová část projektové dokumentace stavebních akcí).

Pro terénní průzkum památky zahradního umění mohou poskytnout významné informace digitální model terénního reliéfu a aktuální letecké a pozemní fotografie.

³⁸ Náhledy snímků pro celé území ČR jsou dostupné např. na adrese <http://kontaminace.cenia.cz>.

II.5.3.3. Vytvoření mapových podkladů pro terénní průzkum

Rozsah a typ mapových podkladů určených k využití během terénního průzkumu souvisí se způsobem sběru dat, zajišťovaným obvykle specializovanou geodetickou firmou. V případě, že se prvotní sběr dat provádí v předstihu (např. za využití mobilních mapovacích systémů) před vlastním průzkumem specialistů památkové péče, lze jako pracovní mapu využít grafickou reprezentaci, vytvořenou zpracováním dat po prvotním sběru dat geodatabáze pasportu památky zahradního umění.

Pro průzkum specialistů památkové péče, probíhající ještě před sběrem dat geodetickou firmou, je účelné připravit pracovní mapy ve vhodném měřítku. K průzkumu plošně rozsáhlých památek zahradního umění vyhovují digitální zvětšeniny katastrální mapy v měřítku 1:500, doplněné o obsah technické mapy, pokud je pro danou lokalitu zpracována. V případě průzkumů méně rozsáhlých památek, jako jsou např. zahrady vil, je vhodnější větší měřítko podkladových map (1:100, 1:200). Pracovní mapy je účelné vyhotovit v jednotlivých mapových listech. Mapové listy by měly obsahovat grafické měřítko. V terénu jsou obtížně využitelné mapové listy větší než A2.

Kromě vlastní pracovní mapy, určené pro zakres mapovaných strukturálních prvků během terénního průzkumu, jsou dobře využitelné i další pomocné mapové podklady:

- ortofotomapy,
- mapové kompozice katastrálního plánu a map stabilního katastru,
- mapové kompozice katastrálního plánu a leteckých snímků území památky zahradního umění,
- mapové kompozice katastrálního plánu a grafického zobrazení digitálního modelu terénního reliéfu (výstupu leteckého laserového skenování).

II.5.3.4. Specifikace provádění průzkumu

V diskuzi se zadavatelem (a se správcem památky) je upřesněno provádění průzkumu s ohledem na cíle a způsoby uvažovaného využívání Pasportu památky zahradního umění v režimu činnosti správce památky:

- určení struktury prvků pasportu (využití Třídníku strukturálních prvků památek zahradního umění) pro tvorbu datového modelu pasportu konkrétní památky,
- uplatnění specifických požadavků na rozsah mapování jednotlivých skupin strukturálních prvků,
- výběr funkčních skupin strukturálních prvků, pro něž bude požadována tvorba Karet prvku památky zahradního umění,
- stanovení formátu popisných a grafických dat pasportu,
- definice softwarového řešení tvorby pasportu,
- návrh metod hodnocení výsledků,
- odsouhlasení rozsahu vyhodnocovaného území konkrétní památky zahradního umění před zahájením vlastního terénního průzkumu.

Vlastnímu terénnímu průzkumu by měla předcházet obhlídka území památky (rekognoskace). Jejím účelem je, aby se tým provádějící průzkum seznámil se zkoumaným územím a mohl být stanoven prostorový a časový plán provádění terénního průzkumu. Obhlídkou je možné v předstihu identifikovat strukturální prvky, které vyžadují specifické metody mapování (jako např. umělé modelace terénu, stopy zaniklých stavebních objektů apod.).

Návrh postupu průzkumu stanovuje v území památky zahradního umění prostorově vymezené dílčí části, v nichž bude pasportizace probíhat. Rozdělení území památky zahradního umění na dílčí části by mělo být provedeno z praktických důvodů tak, aby jejich plocha nepřesahovala záběr listu pracovní mapy ve zvoleném měřítku.

II. 5.4. Terénní průzkum

Terénní průzkum památky zahradního umění je prováděn s cílem identifikovat strukturální prvky památky a zjistit jejich aktuální stav, zjistit průběh hranic památky zahradního umění. Terénní průzkum je sběrem dat v definovaném rozsahu. Doporučený sled dílčích kroků terénního průzkumu je prezentován v tabulce 4 – Postup terénního průzkumu při zpracování pasportu památky zahradního umění.

Tabulka č. 4 Postup terénního průzkumu při zpracování pasportu památky zahradního umění

	<i>Dílčí krok terénního průzkumu</i>	<i>Provádějící subjekt</i>
1	Sběr geodat (prvotní sběr dat)	Specializovaná geodetická firma
2	Zpracování dat a vytvoření mapového výstupu geodatabáze po prvotním sběru dat	Specializovaná geodetická firma ve spolupráci s řešitelským týmem
3	Doplnění pasportu památky zahradního umění po prvotním sběru dat	Řešitelský tým specialistů památkové péče ve spolupráci s řešitelským týmem
4	Sběr atributových a doplňujících prostorových dat	Řešitelský tým specialistů památkové péče
5	Načtení dodatečně identifikovaných strukturálních prvků (objektů) do GIS	Specializovaná geodetická firma ve spolupráci s řešitelským týmem

II. 5.4.1. Sběr geodat

Sběr geodat pro tvorbu pasportu památky zahradního umění znamená pořizování velkého množství dat. Ve vztahu k tomu je vhodné v předstihu analyzovat různé metody pořizování dat a použít nejvýhodnější z nich z hlediska požadavků zadavatele (kritéria: cena x přesnost, rychlost x aktuálnost, apod.).

V úvahu přicházejí *metody přímého sběru dat* (pozemní geodetická měření, GNSS - globální navigační satelitní systémy) a *metody nepřímého sběru dat* (fotogrammetrie pozemní nebo letecká, DPZ - dálkový průzkum Země, laserové skenování).

Určení metody sběru dat je součástí zadání pro zpracování pasportu ze strany zadavatele. Prvotní sběr dat provádí specializovaná geodetická firma.

II. 5.4.2. Zpracování dat a vytvoření mapového výstupu geodatabáze

Zpracování dat z prvotního sběru (analýza a syntéza dat s cílem získat nové informace) provede specializovaná geodetická firma. Správnost klasifikace strukturálních prvků je účelné konzultovat s řešitelským týmem specialistů památkové péče. Následně je vytvořen koncept grafické reprezentace aktuálního stavu geografických dat v geodatabázi. Vzniklá mapa bude použita jako pracovní mapa pro terénní průzkum, zajišťovaný řešitelským týmem specialistů památkové péče (případně specializovanou odbornou firmou).

II. 5.4.3. Doplnění pasportu památky zahradního umění po prvotním sběru dat

Cílem tohoto kroku je revize aktuálního stavu databáze strukturálních prvků konkrétní památky zahradního umění během terénního průzkumu a doplnění databáze o nově identifikované strukturální prvky.

Postup během terénního průzkumu může být následující:

- specialisté památkové péče při terénním průzkumu využijí chytrý telefon či tablet s GPS a výstup z prvotního sběru dat od geodeta (např. vytištěnou mapu či mapovou aplikaci v telefonu či tabletu),
- strukturální prvky (objekty) památky, které identifikují v terénu, ale nejsou v mapovém výstupu prvotního sběru, specialisté zaznamenají do vytištěné mapy a do mapové aplikace v přístroji,
- pokud není v telefonu či tabletu k dispozici mapová aplikace editovatelná přímo v terénu, vyfotografují chybějící objekt chytrým telefonem či tabletem s GPS co nejbližší objektu tak, aby v EXIF souboru u fotografie byly uloženy GPS souřadnice o poloze místa pořízení fotografie (tuto možnost záznamu je třeba povolit v nastavení přístroje),
- po návratu na pracoviště lze načíst pořízené fotografie např. do freeware Geosetter a polohu vyfotografovaného objektu upravit v přídavné mapě programu.

II. 5.4.4. Sběr atributových a doplňujících prostorových dat

Sběr dat v terénu provádí řešitelský tým specialistů památkové péče. Členové týmu zjišťují a zapisují do tabulkových formulářů atributová (popisná) data pro celek památky zahradního umění a pro její jednotlivé prvky v rozsahu dle zadání pro zpracování pasportu a datového modelu. Po dokončení sběru dat strukturálních prvků tým specialistů provede analýzu zjištěných poznatků o struktuře památky zahradního umění a formuluje hypotézu o existenci a prostorovém vymezení entit typu „oddíl“.

Hypotéza předběžné identifikace oddílů v území památky zahradního umění je ověřena v terénu a pro identifikované oddíly jsou zjištěna jejich identifikační a popisná data. Podle požadavků zadání jsou v této fázi rovněž zpracovány karty strukturálních prvků a oddílů.

Součástí terénního průzkumu je pořízení fotodokumentace identifikovaných strukturálních prvků a oddílů památky zahradního umění.

II. 5.4.5. Načtení dat z terénního průzkumu do GIS

Načtení dodatečně identifikovaných strukturálních prvků (objektů) a oddílů do geografického informačního systému provede geodet (případně pracovník specializované odborné firmy). Zpravidla načte vyfotografované objekty pomocí jejich upravených GPS souřadnic jako bodovou vrstvu (např. pomocí nástroje GeoTagged Photos to Points v programu ArcGIS či pomocí podobných nástrojů v jiném softwaru).

II. 5.4.6. Specifika provádění terénního průzkumu památek zahradního umění

Zkušenosti získané během provádění průzkumů historických zahrad lze shrnout do doporučení pro praxi.

Provádění terénního průzkumu památek zahradního území sice není striktně vázáno na určité období během roku. Obecně lze však doporučit, aby bylo provádění terénního průzkumu zahájeno v období vegetačního klidu, ideálně v předjaří. V tomto období je dobře rozpoznatelná vnitřní struktura porostů opadavých dřevin, bylinné podrosty v porostech a skupinách dřevin jsou přístupné a průhledné. Plošně rozsáhlé památky a památky se složitějším stavebním a slohovým vývojem vyžadují rozložení terénního průzkumu na delší časové období. Zjištění získaná v období vegetačního klidu je možné ověřit a případně doplnit opakovanými průzkumy v průběhu vegetace.

Nejčtenější skupinu strukturálních prvků v historických zahradách představují rostliny a jimi tvořené strukturální prvky. Terénní průzkum vegetačních strukturálních prvků památky zahradního umění se provádí v rozsahu stanoveném zadáním a odpovídá postupu při identifikaci biologických prvků podle metodiky evidence a pasportizace zeleně.³⁹ Stabilizovaný soubor přibližně 80 typů strukturálních prvků pasportu zeleně je v metodice pasportizace památek zahradního umění doplněn pouze o několik typů, charakteristických pro historické zahrady a parky (např. typ „skupina stromů tvarovaných se společným pláštěm“).

Terénní průzkum stavebních prvků památky zahradního umění je důležitou a z hlediska odbornosti velmi náročnou částí postupu tvorby pasportu památky. Průzkum těchto skupin strukturálních prvků vyžaduje důkladnou znalost stavebního a slohového vývoje památky a dobrou orientaci v klasifikačním systému třídění strukturálních prvků památek zahradního umění. Typologická rozmanitost stavebních strukturálních prvků památek zahradního umění je mimořádná. Třídění pasportu památek zahradního umění definuje několik set typů strukturálních prvků.

³⁹ ONDŘEJOVÁ 1986

Umělecké, uměleckořemeslné strukturální prvky a prvky vybavenosti obvykle dotvářejí kompozici historických zahrad a parků nebo mají doplňkovou užitnou funkci. Jedná se o skupiny relativně typologicky bohaté, strukturální prvky se obvykle vyznačují dobově charakteristickými formami. Také průzkum těchto skupin strukturálních prvků vyžaduje důkladnou znalost stavebního a uměleckého vývoje památky a dobrou orientaci v klasifikačním systému třídění strukturálních prvků památek zahradního umění. Třídění definuje více než 90 typů prvků uměleckých, umělecko-řemeslných a vybavenosti.

Samostatným tématem terénního průzkumu je analýza mikroreliefu památky zahradního umění a identifikace terénních tvarů vzniklých v průběhu stavebního vývoje památky. Informace získané v přípravné fázi analýzou leteckých plánů, leteckých snímků a dat digitálního modelu terénního reliéfu je možné v terénu ověřit a doplnit o nové poznatky. K prostorové identifikaci umělých tvarů mikroreliefu jsou využitelné:

- tzv. sněžný kontrast (zviditelnění umělých prvků mikroreliefu v důsledku vyšší rychlosti odtávání sněhové pokrývky na svažitéch plochách),⁴⁰
- vegetační příznaky v období rané fáze vývoje bylinných porostů v jarním období (rozdíly v zastoupení bylinných druhů rostlin),
- vegetační příznaky na plochách kulturních trávobylinných porostů (na loukách) v období po provedení seče,
- vyprahlostní příznaky v období dlouhodobého nedostatku srážek.

Výsledkem terénního průzkumu mikroreliefu památky je prostorová a typologická identifikace specifického souboru strukturálních prvků památky zahradního umění. Jedná se o různé umělé modelace terénu, stopy zaniklých nebo torzálně dochovaných zahradních cest, zahradních staveb, ale také stop po zaniklých solitérních stromech a dalších vegetačních prvcích.

Během terénního průzkumu se pořizuje fotodokumentace všech identifikovaných prvků, obvykle se jedná o sérii snímků od celkových záběrů přes polocelky až po podstatné detaily. Výhodné je sérii snímků strukturálního prvku zahájit záběrem celku zachycujícím i pořadové číslo pasportizovaného prvku v tabulkovém formuláři nebo k tomuto snímku nahrát zvukovou poznámku s uvedením identifikace prvku.

V případě strukturálních prvků, pro něž bude vypracována karta prvku pasportu, je účelné poříditi fotografie celku s měříčskou latí.

Fotodokumentace vegetačních strukturálních prvků by měla být pořizována jak v období vegetačního klidu, tak během vegetačního období (celek, polocelky a detaily ze stejného místa pořízení záběru).

II. 5.5. Zpracování dat z terénního průzkumu

Podkladová data z průzkumů a rozborů památek zahradního umění jsou soustřeďována v databázích. Během zpracování dat je s databázemi propojena mapa (vektorové digitální objekty). K jednotlivým strukturálním prvkům, prostorově určeným v mapě, jsou databázově připojena atributová data.

⁴⁰ Viz GOJDA 2000, s. 112.

II.5.5.1. Databáze prvků pasportu památek zahradního umění

Databáze je rozdělena na *specifické tematické vrstvy* – množiny strukturálních prvků (viz tabulka 1a – Model klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění).

Doporučený rozsah databáze prvků pasportu památek zahradního umění je prezentován v tabulce 5 – Struktura dat pasportu památky zahradního umění na úrovni prvků pasportu památky zahradního umění.

Tabulka č. 5 Struktura dat pasportu památky zahradního umění na úrovni prvků pasportu památky zahradního umění

Kategorie údajů	Předmět	Textová (tabelární) část	Grafická část
Popisné	Prvky pasportu památky zahradního umění	Číslo parcely	Bez záznamu
		Kód katastrálního území	Bez záznamu
		ID oddílu (uveďte se číslo/čísla oddílu/ů, jichž je prvek součástí)	Bez záznamu
		ID prvku	Záznam možný
		Prvek	Záznam možný
		Kód podtypu prvku	Bez záznamu
		Svažitost	Záznam možný
		Poznámka	Bez záznamu
		Dendro ID (inventarizace vegetačních SP)	Bez záznamu
		Identifikace	Záznam možný
		Lokalizace	Bez záznamu
		Místní název	Bez záznamu
		Technický stav	Bez záznamu
		Opatření	Bez záznamu
		Datace	Bez záznamu
Popis prvku	Bez záznamu		
Základní	Prvky pasportu	skladba strukturálních prvků vodních, vegetačních a reliéfu (počet, výměra)	
		skladba stavebních strukturálních prvků, prvků uměleckých a umělecko-řemeslných a prvků vybavenosti (počet, výměra)	
Informativní	Popis uživatele	Možnost pro uživatele vytvořit popis a zobrazení libovolné entity (památka zahradního umění, parcela, strukturální prvek památky)	
Výstupy	Sestavy	Výpisy všech pořízených entit (strukturálních prvků, ploch, parcel, vlastníků, apod.)	Zobrazení sestavy
	Bilance	Libovolné přehledy a kombinace pořízených entit pasportu podle jejich atributů	Zobrazení výběru

II.5.5.2. Databáze oddílů památky zahradního umění

Možnosti identifikace a popisu oddílů jsou určeny strukturou atributů datového modelu pasportu památky zahradního umění. Doporučený rozsah databáze oddílů je prezentován v tabulce 6 - Struktura dat pasportu památky zahradního umění na úrovni oddílů pasportu památky zahradního umění.

Tabulka č. 6 Struktura dat pasportu památky zahradního umění na úrovni oddílů památky zahradního umění

Kategorie údajů	Předmět	Textová (tabelární) část	Grafická část
Popisné	Oddíly památky zahradního umění	Číslo parcely	Bez záznamu
		Kód katastrálního území	Bez záznamu
		ID oddílu	Záznam možný (číslo oddílu uvedené zkratkou „OD“)
		Typ oddílu	Záznam možný
		Podtyp oddílu	Bez záznamu
		Poznámka	Bez záznamu
		Identifikace	Záznam možný
		Lokalizace	Bez záznamu
		Místní název	Bez záznamu
		Technický stav	Bez záznamu
		Opatření	Bez záznamu
		Datace	Bez záznamu
		Popis oddílu	Bez záznamu
		Plocha (m ²)	Bez záznamu
		Výčet strukturálních prvků	

II.5.5.3. Databáze pasportu památky zahradního umění

Databáze umožňuje zjištění údajů o konkrétní historické zahradě, parku nebo jiné památce zahradního umění - majitel, správce, parcely na ploše, přístupnost na pozemek, výpis všech kategorií zeleně na ploše, informace o ochraně přírody, památek a zatřídění ploch podle funkce.

Doporučený rozsah databáze pasportu je prezentován v tabulce 7 – Struktura dat pasportu památky zahradního umění na úrovni celku památky zahradního umění.

Tabulka č. 7 Struktura dat pasportu památky zahradního umění na úrovni celku památky zahradního umění

Kategorie údajů	Předmět	Textová (tabelární část)	Grafická část
Popisné	Základní plocha (památka zahradního umění)	ID památky zahradního umění	Hranice území památky zahradního umění
		Název památky zahradního umění	Název památky zahradního umění
		Kód katastrálního území	Bez záznamu
		Obec	Bez záznamu
		Udržovatel	Bez záznamu
		Přístupné veřejnosti	Bez záznamu
		Omezení přístupu	Bez záznamu
		Plocha (m ²)	
		Individuální památková ochrana (č. ÚSKP)	Bez záznamu
		Územní památková ochrana	Bez záznamu
		Kód IdReg, ev. číslo bodu PAGIS (vazba na IISPP)	Bez záznamu
		Ochrana přírody	Bez záznamu
		Intenzivnost údržby	Bez záznamu
	Pozemková parcela	Parcelní číslo	Číslo pozemkové nebo stavební parcely
		Kód katastrálního území	Bez záznamu
		Vazba na památku zahradního umění, které je parcela součástí	Hranice pozemkové parcely
		Výměra (m ²)	Bez záznamu
		Druh pozemku	Bez záznamu
		Vlastník	Bez záznamu
		Nájemce	Bez záznamu
Čísla mapových listů	Bez záznamu		

II. 5.6. Tvorba výstupů pasportizace

Po vykonání analýz a syntéz dat s využitím prostorových vztahů jsou výsledky pasportizace památky prezentovány v souhrnném elaborátu *pasport památky zahradního umění*. Obsahem pasportu jsou tabelární sestavy, mapy a textová část.

II.5.6.1. Tabelární sestavy pasportu památky zahradního umění

Tabelární sestavy prezentují bilance ve věcném členění podle zadání pasportu. Obvykle se jedná o:

- tabulkové přehledy památek zahradního umění s bilancí pořízených atributů,
- tabulkové přehledy strukturálních prvků s pořízenými atributy,⁴¹
- tabulkové přehledy vegetačních strukturálních prvků na území památky zahradního umění na jejích pozemkových parcelách.

II.5.6.2. Mapy pasportu památky zahradního umění

Mapy pasportu jsou grafickou reprezentací databáze pasportu.

V rámci mapového projektu GIS umožňují mapy přidání, úpravu a odebrání entit na všech uvedených úrovních, umožňují vyhledání prvků (objektů) podle atributů a poskytují o nich informace.

Ve vazbě na předpokládané využití zobrazují mapy konkrétní památku zahradního umění s definovaným obsahem a požadovanou mírou podrobnosti na úrovni celku (hranice památky), jednotlivé strukturální prvky, oddíly památky nebo památku v kontextu jejího prostředí:

- přehledná mapa památky zahradního umění
obsahuje zakres hranic památky na podkladu katastrální mapy, podle rozsahu území památky se mapa vypracovává v měřítku 1 : 500 až 1 : 2000 (příklad tohoto typu mapy prezentuje příloha metodiky 2.3.1.)
- mapa strukturálních prvků památky zahradního umění
obsahuje polohopis strukturálních prvků na území památky, v mapě jsou prvky pasportu reprezentovány jako prvky bodové, liniové nebo plošné,⁴² grafické prvky jsou zobrazovány dle předem dohodnutých legend, obvykle se zpracovává v měřítku 1:500 (příklad tohoto typu mapy prezentuje příloha metodiky 2.3.2.)
- mapa oddílů památky zahradního umění
obsahuje zakres hranic památky a hranic identifikovaných oddílů, součástí mapy je seznam oddílů, podle rozsahu území památky se mapa vypracovává v měřítku 1 : 500 až 1 : 2000 (příklad tohoto typu mapy prezentuje příloha metodiky 2.3.3.)
- mapa pasportu památky zahradního umění
slučuje obsah předchozích map - obsahuje zakres hranic památky, polohopis strukturálních prvků na území památky a hranic oddílů, obvykle se zpracovává v měřítku 1:500, výjimečně v měřítcích větších), tato mapa představuje základní a povinný mapový výstup pasportu (příklad tohoto typu mapy prezentuje příloha metodiky 2.3.4.)

⁴¹ Viz ŠIMEK 2007, s.7.

⁴² Tamtéž.

- přehledná mapa souboru památek zahradního umění v měřítku
pořizuje se v případě, že předmětem pasportu je soubor památek zahradního umění ve správním území obce nebo jiného vymezeného území (např. území památkové zóny), mapa obsahuje zákres hranic jednotlivých památek a zpracovává se obvykle v měřítku 1 : 5000

II.5.6.3. Karty pasportu památky zahradního umění

Specifickým výstupem pasportu památky zahradního umění jsou exporty databáze ve karech. Formulář karty umožňuje vložení popisných dat, relevantních v oboru památkové péče, a je určen pro využití v agendě správce památky a jako informační báze pro další památkové průzkumy. Základní sledované parametry jsou převzaty z databáze projektu GIS – lokalizace, typ prvku, příslušnost k oddílu atd. Karta navíc obsahuje rozšířené textové popisy vybraných parametrů – zejména historie (datace, autor, vývoj), podrobnější popis materiálového a druhového složení prvku. Zahrnuta je také fotodokumentace, výčet souvisejících archivních podkladů apod.

II.5.6.4. Formáty předání pasportu památky zahradního umění

Formáty předání pasportu jsou stanoveny zadavatelem zpracování průzkumu a uvedeny v zadání průzkumu. Obvykle je pasport předáván v digitálních datech a v analogové formě.

Digitální data pasportu památky zahradního umění zahrnují:

- tabulková data (*.xls)
- textové zprávy, včetně karet prvků a oddílů a související fotodokumentace (*.doc, *.pdf)
- databáze pasportů (*.mdb)
- data pasportů zkonvertovaná do výměnných formátů (*.shp, *.dbf).

Analogová (tištěná) forma předání pasportu památky zahradního umění zahrnuje přílohy

- mapa pasportu památky zahradního umění v měřítku 1 : 500
- tabulkové přehledy pasportu (výstupy z databáze)
- karty prvků a oddílů
- průvodní zpráva pasportu
- případně přehledná mapa v měřítku 1:5 000.

Analogová forma se uplatní v operativních odborných činnostech správce památky. Pro terénní průzkumy vyhovuje mapa pasportu vytištěná v jednotlivých mapových listech. Poškození mapových listů během terénních šetření je možné předejít jejich zalaminováním.

III. Zdůvodnění novosti postupu

Výstupem uplatnění metodiky pasportizace památek zahradního umění v památkové praxi je pasport památky zahradního umění. Základem novosti postupu je datový model pasportu vytvořený tak, aby jeho databáze byla využitelná nejen pro vytváření technicko-provozních podkladů pro specifikaci managementu péče o památky zahradního umění, ale rovněž umožňovala sběr dat podstatných z hlediska zájmů památkové péče a využitelných pro tvorbu dalších koncepčních památkových dokumentů.

Pasport památky zahradního umění nabízí nad rámec obvyklého rozsahu funkcionalit pasportů zeleně podstatné rozšíření možností analýzy hmotné struktury historických zahrad a parků díky využití interního klasifikačního nástroje – *Třídníku strukturálních prvků a oddílů*. Třídník byl vytvořen v rámci tvorby metodiky pasportizace památek zahradního umění a jeho stanovení předcházela vlastní analýza hmotné struktury památek zahradního umění.

Metodika pasportizace památek zahradního umění nově oproti obvyklým standardům pasportů zeleně umožňuje definovat novou úroveň struktury památek zahradního umění - složené soubory entit – tzv. oddíly. Výsledky identifikace této vyšší hierarchické úrovně hmotné struktury památek zahradního umění jsou důležitým zdrojem poznání historických zahrad a parků a mají praktický význam jak pro zvýšení objektivitu rozhodování správců kulturních památek, tak pro zpracovatele dalších památkových průzkumů, především průzkumů prostorové analýzy památek zahradního umění.

Řada historických zahrad a parků byla v minulosti mapována a zapojena do databáze pasportů zeleně zadávaných správci, jimiž jsou nejčastěji městské (obvodní, obecní) úřady. Pasport zeleně je zpracováván nejčastěji v rozsahu celého správního území a to obvykle včetně památek zahradního umění, které se zde nacházejí. V současnosti má standardní pasport zeleně zpracována většina větších měst na území České republiky. Odlišná je ale situace ve správních obvodech menších měst a obcí, v nichž se zároveň nachází většina veřejně přístupných památkových objektů ve správě Národního památkového ústavu. Správcům těchto památek nabízí nově metodika pasportizace památek zahradního umění možnost zpracování průzkumu a evidence zahrad a parků v jejich areálech ve formě pasportu PAZU a jeho zapojení do IISPP NPÚ.

IV. Srovnání se zahraničím

Ve druhé polovině 20. století začaly být historické zahrady a parky obecně přijímány jako svébytná součást kulturního dědictví, svým významem rovnocenná s památkami stavebními. Bohatost historické i žité zahradní kultury a prestiž zahradního umění ve veřejném povědomí vedly v řadě států západní Evropy a především v anglosaských zemích k vytváření specializovaných oborových soupisů historických zahrad a parků⁴³, ale také komponovaných volných prostorů v sídlech a segmentů kulturní krajiny. Další vývoj metod evidence tohoto specifického segmentu kulturního dědictví směřoval od soupisů ke vzniku oborových evidenčních databází. Pro historické zahrady a parky zahrnuté do databáze byly zpracovávány strukturované záznamy. Například v Anglii od roku 1983 administruje organizace Historic England *registr historických zahrad a parků*,⁴⁴ obsahující v současnosti už více než 1600 lokalit. Samostatné registry jsou vedeny i v dalších zemích Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Evidence, popis struktury a zhodnocení lokalit v registru nepředstavují cíl sám o sobě, ale mají pomoci usměrňovat praktickou péči o ně i napomáhat jejich ochraně v rozhodovacích procesech lokálních autorit a v územním plánování.⁴⁵ Prvotní registrační záznamy historických zahrad a parků jsou proto také lokalizovány v prostředí GIS a jsou veřejně přístupné.

V péči o historické zahrady a parky se v anglosaských zemích uplatňuje řada nástrojů a jeden z neúčinnějších představují plány ochrany a péče - *Conservation Management Plans* (CMP).⁴⁶ Efektivnost CMP je založena na logické posloupnosti kroků jejich zpracování a jejich komplexnosti. V první fázi se CMP zabývají aktuálním stavem konkrétní zkoumané historické zahrady (parku atp.), následně identifikují její hodnoty a určují faktory, které je ohrožují. Na základě analýzy se vytyčuje vize budoucího stavu zahrady a stanovují postupy, které mají chránit a posilovat její hodnoty a vytvářet základ systému péče o památku v budoucnosti.

Výstupem úvodní fáze CMP, tj. identifikace a evidence konkrétní historické zahrady (parku), je její strukturovaný popis na úrovni celku i jejích kompozičních součástí ve stanovené míře podrobnosti.⁴⁷ Pro evidenční jednotky všech řádů jsou obvykle vyplňovány jednotně strukturované formuláře (karty). Soubor dat všech prvků a částí zahrady, pořízený během průzkumu, v podstatě představuje

⁴³ Např. v rámci projektu „Erfassung der historischen Gärten und Parks in der Bundesrepublik Deutschland“ zahájeném v roce 1982 bylo ve spolkových zemích inventarizováno do současnosti již 6 000 historických zahrad a parků.

⁴⁴ Register of Historic Parks and Gardens of Special Historic Interest in England. [cit. 10. října 2015]. Dostupný na <http://historicengland.org.uk/listing/what-is-designation/registered-parks-and-gardens/>.

⁴⁵ Viz např. registrační zápis zahrad Easton Lodge Gardens v Bishop's Stortfordu. [cit. 10. října 2015]. Dostupný na <http://www.parksandgardens.org/places-and-people/site/4857?preview=1>.

⁴⁶ KALMAN, Herold. *Heritage Planning: Principles and Process*. Routledge, 2014. ISBN 1317700724, s. 299.

⁴⁷ Příkladem tohoto typu CMP je například Plán ochrany a péče pro Callan Park v australském Sydney. [cit. 10. října 2015]. Dostupný na <http://www.leichhardt.nsw.gov.au/Community-Issues/Callan-Park/Callan-Park-Master-Plan#Callan Park Conservation Management Plan>.

databázi prostorového pasportu. Vyplněné databázové karty strukturálních prvků mají zároveň uplatnění jako zdroj informací pro operativní rozhodování ve správních a odborných činnostech správce zahrady.⁴⁸

V prostředí německé památkové péče byl v polovině šedesátých let minulého století vyvinut metodický postup, označovaný jako „*Parkpflegewerk*“,⁴⁹ koncipovaný jako systémový plánovací nástroj k analýze, dokumentaci, zajištění památkové péče, údržbě a obnově historických zahrad.⁵⁰ Postupně se stal oborovým standardem a je využíván i v dalších německy mluvících zemích, ve Švýcarsku a také v Rakousku. Postup zahrnuje vědecké zpracování historického vývoje a analýzu a zhodnocení současného stavu zahradního díla, na jejichž základě má být formulován ideální cílový stav památkové obnovy zahrady a z toho vyplývající postupy restaurování a pěstebních opatření. V oddíle analýzy současného stavu se zabývá součástmi a strukturálními prvky zahradní dispozice - vegetačními a stavebními prvky.⁵¹ Jednotlivé kroky postupu „*Parkpflegewerk*“ i jeho výstupy je možné integrovat do prostředí GIS, jenž je jako systémové prostředí velmi vhodný pro rozsáhlé analýzy dat.

Informační systém zeleně Spolkové země Berlin (Grünflächeninformationssystem Berlin) je příkladem informačního systému GIS pro péči o zeleň, který se blíží typu pasportu zeleně podle metodiky VÚKOZ. Databáze informačního systému je z hlediska klasifikace ploch zeleně budována ve třech úrovních: kategorie objektů zeleně (funkční typy), kategorie entit definovaných technologií péče (obdoba strukturálních prvků) a kategorie vybavenosti objektů zeleně.

Poznatky ze soudobé zahraniční praxe průzkumů a inventarizace historických zahrad a parků byly uplatněny a dále rozvinuty během tvorby Metodiky pasportizace památek zahradního umění. Základními principy, které metodika pasportizace ve shodě se zahraničními zkušenostmi aplikuje, jsou analýza hmotné struktury památek zahradního umění, tvorba databáze strukturálních prvků v GIS, vizualizace databáze v mapovém projektu GIS a vytvoření technicko-provozních podkladů pro specifikaci managementu péče (podklady pro stanovení nákladů na udržovací péči památek zahradního umění, podklady pro specifikaci časové náročnosti udržovací péče, podklady pro výběrová řízení). Přínosem metodiky je také skutečnost, že umožňuje kromě obvyklého rozsahu popisných dat s technicko-provozním využitím také sběr dat strukturálních prvků historických zahrad a parků, která jsou využitelná v odborných činnostech památkové péče.

⁴⁸ Osnovu popisných dat strukturálního prvku v databázovém formuláři (kartě) prvku zkoumaného objektu prezentuje příklad formuláře z dokumentu *Port Arthur Historic Site Landscape Management Plan*. [cit. 10. října 2015]. Dostupný na <http://portarthur.org.au/wp-content/uploads/sites/2/2015/08/PAHSMA-Landscape-Management-Plan-20021.pdf> dostupného na <http://www.portarthur.org.au/file.aspx?id=2896>.

⁴⁹ KRAUSE 2011, s. 258n.

⁵⁰ Viz například RÖTHIG 2012, s. 30n.

⁵¹ MEYER 2000, s. 55 - 70.

V. Popis uplatnění certifikované metodiky

Metodika pasportizace památek zahradního umění představuje v oblasti jejich popisu a typologie praktickou aplikaci zásad vytyčených Mezinárodní chartou o historických zahradách (Florence 1982). Metodika byla vyzkoušena při zpracování pasportů dvaceti modelových objektů historických zahrad a parků. Ze získaných zkušeností je zřejmé, že *Pasport památky zahradního umění* je dobře využitelný pro identifikaci a inventarizaci strukturálních prvků historických zahrad a parků a může se stát efektivním nástrojem památkové péče

Základní rámec pro uplatnění metodiky vyplývá z aplikace památkové ochrany na základě ustanovení zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Metodika se bude využívat v rámci odborné působnosti a výkonu památkové péče a své uplatnění nalezne při pasportizaci památek zahradního umění.

Metodický postup zpracování pasportu památky zahradního umění je definován se záměrem jeho hlavního využití pro podrobný průzkum a evidenci historických zahrad a parků. Umožňuje také pasportizaci ploch jiných funkčních typů ve volném architektonickém prostoru uvnitř stavebních souborů kulturních památek, jako jsou např. zahradní úpravy nádvoří a náměstí, aleje, promenády apod. Metodický postup pasportizace je možné uplatnit i v případech průzkumu zahrad a parků s památkovým potenciálem, jež dosud nepodléhají ochraně podle památkového zákona

V.1. Uživatelé metodiky

Metodika pasportizace památky zahradního umění je jako odborný metodický postup určena odborným pracovníkům územních odborných pracovišť Národního památkového ústavu, kteří předkládanou metodiku mohou sami využívat ve své odborné a metodické činnosti a mohou se podílet na tvorbě konkrétních pasportů památek zahradního umění.

Metodika je využitelná pro vlastníky a správce památek zahradního umění (včetně pracovníků územních památkových správ Národního památkového ústavu), kteří spravují tyto kulturní památky a mohou se účastnit na zadávání tvorby pasportů památek zahradního umění a následně využívání jejich výstupů.

Výstupy metodiky (pasporty památek zahradního umění) poskytnou odborným pracovníkům výkonných orgánů státní památkové péče obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů relevantní informace, využitelné v rámci správních řízení, dotýkajících se předmětných památek zahradního umění.

Důležitou skupinou uživatelů metodiky budou dále projektanti a specialisté, kteří se budou podílet na zpracování pasportů konkrétních památek zahradního umění (viz kapitola II. 5. Postup zpracování pasportu památky zahradního umění).

Databáze pasportů památek zahradního umění a třídník strukturálních prvků a oddílů, doplněný o výklady pojmů, mohou nabídnout relevantní informace pro studenty příslušných oborů, pro zájemce z řad odborné i laické veřejnosti, místní kulturně společenské instituce a zájmová sdružení, která se aktivně zapojují do péče o památky zahradního umění.

V.2. Uplatnění výstupů metodiky pasportizace památek zahradního umění v činnosti Národního památkového ústavu

Data vyhotoveného pasportu mohou být sdílena pro informační systém budovaný v rámci IISPP NPÚ. Tento způsob využití dat pasportu umožňuje kombinovat informace mezi pasportem památky zahradního umění a ostatními dokumenty oboru památkové péče a dále s dokumenty oborů souvisejících (generel zeleně, dendrologický průzkum) a jiných (katastr nemovitostí, digitální technické mapy aj.).

V.3. Uplatnění pasportů památek zahradního umění v činnostech územních památkových správ Národního památkového ústavu

Pasport památky zahradního umění je efektivně využitelný jako technicko-provozní podklad pro výkon správních a odborných činností správce památek. Pasport přináší vyšší míru informovanosti pro správce a udržovatele památky a je využitelný jako informační nástroj pro péči o historické zahrady a parky.

Datový model pasportu využívá Třídník strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění a umožňuje dostatečně podrobné rozlišení typů strukturálních prvků, jejich evidenci v jednotlivých památkách a následně uživatelsky jednoduché zpřístupnění dat. Nad rámec obvyklých funkcionalit datového modelu pasportů zeleně nabízí pasport památky zahradního umění podrobnější analýzu základních strukturálních prvků a možnost definovat složené soubory entit (oddíly) s využitím vytvořeného klasifikačního nástroje.

V rámci NPÚ se pravidelně provádí Monitoring stavu kulturních památek⁵² a zpracovává Pasport památkového objektu.⁵³ Pro zpracování těchto dokumentů poskytuje pasport památky zahradního umění důležité vstupní informace, přičemž změny stavu památky mohou být promítnuty do pasportu v rámci údržby a aktualizace jeho dat.

V.4. Uplatnění pasportů památek zahradního umění v činnostech odborných územních pracovišť Národního památkového ústavu

Výstup metodiky pasportizace památek zahradního umění, pasport památky zahradního umění, vytváří databázi využitelnou pro navazující specializované památkové průzkumy památek zahradního umění, jejichž zpracování definují metodika prostorové analýzy, metodika identifikace hodnot památky a metodika management plánu.

⁵² Metodický pokyn generální ředitelky č. III/2013/NPÚ/GnŘ, kterým se stanoví nový systém monitoringu stavu nemovitých kulturních památek.

⁵³ Metodický pokyn generální ředitelky č. IV/2013/NPÚ ke zpracování pasportu památkových objektů.

Pasport památky zahradního umění může sloužit jako jeden z oborových informačních nástrojů památkové péče. Podstatnou součástí zpracování pasportu je analýza strukturálních prvků památky zahradního umění, proto je pasport památky zahradního umění zároveň odborným památkovým průzkumem.

Pasporty najdou přímé využití při přípravě a zdůvodnění odborných vyjádření, závazných stanovisek a rozhodnutí ve správním řízení a jako zdroj informací pro zpracování návrhu ochranných opatření. Získaný souhrn důležitých znalostí o památce zahradního umění bude využit pro plánování péče a případnou obnovu památky, její prezentaci i pro vzdělávání a zvýšení zájmu společnosti spolupodílet se na ochraně této specifické oblasti kulturního dědictví.

Metodickým a informačním přínosem uplatnění metodiky v památkové praxi bude postupně naplňovaná databáze pasportů památek zahradního umění, jež se může stát významnou informační základnou pro odborné průzkumy a komparativní studie, zabývající se jednotlivými typologickými skupinami strukturálních prvků památek zahradního umění.

Specifické dílčí využití nalezne metodika v zahradní archeologii. Terénní průzkum během zpracovávání pasportu může identifikovat zaniklé strukturální prvky (budovy, dopravní stavby) a může tak sloužit jako vodítko pro plánování archeologického výzkumu památky zahradního umění.

Pořizování pasportu památky zahradního umění je účelné i v situaci, kdy se jedná o lokality historických zahrad, jež byly významně poškozeny, nebo hrozí jejich zánik. V těchto případech je obzvláště naléhavý požadavek na poznání a dokumentaci historického vývoje zahrad a parků, protože i pouhé relikty historických zahrad a parků mohou mít význam ve struktuře sídla, resp. urbanizované krajiny.

Datový model pasportu památky zahradního umění je vytvořen tak, aby umožňoval evidenci zaniklých objektů, zjištěných terénním průzkumem historických zahrad a nabízel možnost evidovat i objekty zjištěné archeologickými výzkumy provedenými na území památky. Evidence zaniklých objektů v databázi pasportu a jejich grafická reprezentace v mapě jsou důležitým zdrojem informací pro stanovení prostorově strukturovaného režimu udržovací péče o historické zahrady a parky.

VI. Seznam použité a související literatury

BLAŽIČEK, Oldřich Jakub; KROPÁČEK, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění*, Odeon, Praha 1991.

BEZDĚK, Ladislav; BOBEK, Kare; BURŠÍK, Dalibor; JEDLIČKA, Karel. *Metodika pro elektronický pasport zpřístupněné památky*, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. Odborné a metodické publikace, sv. 41, 1. vydání, Praha 2011.

Callan Park Conservation Management Plan .[cit. 20. září 2015]. Dostupný na <http://www.leichhardt.nsw.gov.au/Community-Issues/Callan-Park/Callan-Park-Master-Plan#Callan Park Conservation Management Plan>

DÉZALLIER D'ARGENVILLE, Antoine Joseph. *La Théorie Et La Pratique Du Jardinage: où l'on Traite A Fond Des Beaux Jardins*, Paříž 1709.

DGGL (Deutsche Gesellschaft für Gartenkunst und Landschaftsarchitektur), Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung - Landschaftsbau (FLL). *Historische Gärten in Deutschland. Aufgaben, Thesen und Instrumente zum Schutz, zur Erhaltung und zur Pflege des Gartenkulturerbes*. Neustadt, 2000, ISBN 3-00-006846-5.

DGGL (Deutsche Gesellschaft für Gartenkunst und Landschaftsarchitektur), Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung - Landschaftsbau (FLL). *Pflege historischer Gärten - Teil 1: Pflanzen und Vegetationsflächen*. Bonn, Berlin, Ausgabe 2006, ISBN 3-934484-95-6.

DOBLHAMMER, Rupert; DREXEL, Anita. *Gehölze und Wege in formalen historischen Gartenanlagen Österreichs*. nakl. Peter Lang, ISBN 3-631-51287-2.

Easton Lodge Gardens v Bishop's Stortfordu. Record Id: 4857. [cit. 20. září 2015]. Dostupný na <http://www.parksandgardens.org/places-and-people/site/4857?preview=1>

FORNER, Jörg-Ulrich. *Erfassung historischer Freiräume: Dokumentationssystematik bei der Bestandserhebung und Bauaufnahme von gebauten Elementen in historischen Gärten, Parks und Kulturlandschaften*. Dizertační práce, Technische Universität Berlin, 2002.

FROLEC, Václav. VAŘEKA, Josef. *Lidová architektura. Encyklopedie*. Praha 2007. ISBN: 978-80-247-1204-8.

GIRSA, Václav; HOLEČEK, Josef. *Ochrana a obnova vnitřní struktury nemovitých kulturních památek a staveb v památkově chráněných územích*. Praha 2004

GIRSA, Václav; HOLEČEK, Josef; JERIE, Pavel, MICHOLINOVÁ; Dagmar. *Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky*. Národní památkový ústav. Odborné a metodické publikace, svazek 27, Praha 2004.

GOJDA, Martin. *Archeologie krajiny*. Academia 2000. ISBN: 80-200-0780-6.

Heinz W. Hallmann, Jörg-Ulrich Forner, *Historische Bauforschung und Materialverwendung im*

Garten- und Landschaftsbau: Wegebau und Wasseranlagen, Vydavatel BoD – Books on Demand, 2004, ISBN 3833418141.

KALMAN, Herold. *Heritage Planning: Principles and Process*. Routledge, 2014. ISBN 1317700724, s. 299.

KRAUSE, Karl-Jürgen. *Lexikon Denkmalschutz und Denkmalpflege*. Essen : Klartext Verlag, 2011, s. 258n. ISBN 3837503070

KREJČIŘÍK, Přemysl: Stavebně-historický průzkum - historický vývoj památky zahradního umění a jeho interpretace. In KREJČIŘÍK, Přemysl. *Krajinářská architektura a proměny historických prostorů*. 1. vyd. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2004, s. 11-17. ISBN 80-7157-823-1.

KREJČIŘÍK, Přemysl; MACEK, Petr. *Stavebně historický průzkum - Historický vývoj památky zahradního umění a jeho interpretace*. Zahrada - park - krajina, SZKT, 2003, ročník XII., č. 4., s. 6-9. ISSN 1211-1678.

KŘESADLOVÁ, Lenka. *Návrh památkového záměru obnovy Libosadu – Květné zahrady v Kroměříži*. Kroměříž 2008, s. 32. Dokument vznikl pro vnitřní potřeby NPÚ.

KŘESADLOVÁ, Lenka. *Návrh památkového záměru obnovy Podzámecké zahrady v Kroměříži*. Kroměříž 2008, s. 83. Dokument vznikl pro vnitřní potřeby NPÚ.

KUČA, Karel; KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha : SÚPP, 2000, 80-86234-15-0.

KUČERA, Petr: *Typologie nezastavitelných území v krajinářské architektuře a krajinném plánování*. Habilitační práce. MZLU v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici, 2002

KUČOVÁ, Věra; DOSTÁLEK, Jiří; EHRlich, Marek; KUČA, Karel; PACÁKOVÁ, Božena. *Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny*. Praha: Národní památkový ústav, generální ředitelství, 2014. Odborné a metodické publikace, svazek 53. ISBN 978-80-7480-022-1.

KUPKA, Vladimír, ČTVERÁK, Vladimír, DURDÍK, Tomáš, LUTOVSKÝ, Michal, STEHLÍK, Eduard. *Pevnosti a opevnění v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-096-9.

MERTENOVÁ, Kateřina. *Pronikání anglického parku do francouzské zahrady v českých zemích*. Dizertační práce ČVÚT Praha, Praha 2011.

MEYER, Margita M. *Parkpflegewerke für Gartendenkmale - Leitlinien*. In *Historische Parks und Gärten – Denkmalgerechte Parkpflege*. Neustadt : Deutsche Gesellschaft für Gartenkunst und Landschaftsarchitektur, 2000, s. 55 - 70. ISBN 3-00-006846-5.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Interní konstattní číselníky inList*. Praha 2000.

KOLEKTIV: *Encyklopedie světové architektury*. Baset, Praha, 2003.

ONDŘEJOVÁ, Vítězslava. *Metodika evidence a pasportizace zeleně IN: Tvorba a údržba zeleně: Den nové techniky v Průhonících*, Výzkumný a šlechtitelský ústav okrasného zahradnictví, Čs. redakce MON Praha 1986.

PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena; PETRŮ, Jaroslav; RIEDL, Dušan; SVOBODA, Antonín Marián. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Nakladatelství Libri, Praha, 1999, s. 438-446. ISBN 80-85983-55-9.

PEJCHAL, M. Arboristika I : obecná dendrologie. 1. vyd. Mělník: Vyšší odborná škola zahradnická a střední zahradnická škola Mělník, 2008.

PEŠTA, Jan. *Plošný průzkum lidové architektury a venkovských sídel*. Národní památkový ústav. Praha 2014. ISBN: 978-80-86516-78-3.

PETRÁČKOVÁ, Věra. KRAUS, Jiří, a kol. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha : Academia, 2000. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

POKORNÝ, Josef. *Velký encyklopedický rybářský slovník*. Nakladatelství Fraus 2004. ISBN: 80-7238-117-2.

POLÁKOVÁ, Jana, editorka. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, Praha 2007. ISBN 978-80-87104-14-9.

Register of Historic Parks and Gardens of Special Historic Interest in England. [cit. 20. září 2015]. Dostupný na <http://historicengland.org.uk/listing/what-is-designation/registered-parks-and-gardens/>

ROLKA, Caroline. Dietae. *Historische Kleinarchitekturen in Sachsen. Eine Untersuchung zur Baukonstruktion und der Materialverwendung im Garten- und Landschaftsbau*. Verlag Frank & Timme, 978-3-86596-134-1. 2007.

RÖTHIG, Achim. *Parkpflegewerk Müschpark / Aachen*, 2012. [cit. 30. června 2015]. Dostupný na http://www.aachen.de/DE/stadt_buerger/planen_bauen/denkmalpflege/mueschpark/Band_I_Textband_PPW_Mueschpark_Internet.pdf

RYŠÁNKOVÁ, Lenka. *Kartografická prezentace kulturního dědictví*. Diplomová práce 2008, Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, s. 40n.

SCHUBERT, Albert. *Péče o památkově významné venkovní komunikace*, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007. ISBN 978-80-87104-10-1.

SKLÁDANKA, Jiří. VRZALOVÁ, Jana. VYSKOČIL, Ivo. *Trávníkářství*. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně 2007. [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na http://web2.mendelu.cz/af_222_multitext/travy/index.php?N=0&I=0.

STEHLÍK, Václav. KUDRNA, Karel - POŠÍK, Miroslav edd. *Naučný slovník zemědělský 1-13*, Praha 1966-1992.

STEJSKALOVÁ, Jana; VLASÁK, Martin; EZECHEL, Miroslav. *Památky zahradního umění a historická krajina středních Čech*. Mělník : Vyšší odborná škola zahradnická a střední zahradnická škola Mělník, 2012. ISBN 978-80-87610-03-9.

STIBRAL, Karel; DADEJÍK, Ondřej; STANĚK, Jan. *Zahrada. Přírozenost a umělost*. Dokořán, Praha 2012. ISBN 978-80-7363-431-5.

ŠANTRŮČKOVÁ, Markéta; VÁVROVÁ, Věra. *Databáze historických zahrad, parků a krajiny, její vznik a parametry*. Praha : Knihovna plus, 2008, číslo 1-2. [cit. 20. září 2015]. Dostupný na: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus81/santruc.htm>.

ŠANTRŮČKOVÁ, Markéta. *Krajinářská tvorba Jana Rudolfa Černína. Vznik a vývoj parků v Krásném Dvoře, Jemčině, Petrohradě a Chudenicích*. Karolinum, Praha 2014. ISBN 978-80-246-2397-9.

ŠIMEK, Pavel. Městská zeleň. In: ŠRYTR, P. *Městské inženýrství: 2*. 1. vyd. Praha: Academia, 2001. s. 183-225. ISBN 80-200-0440-82

ŠIMEK, Pavel a kolektiv. *Projekt obnovy zámeckého parku v Lednici na Moravě*. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici na Moravě. Lednice na Moravě, 2003.

ŠIMEK, Pavel. Pasport zeleně. in: *Koncept osnovy přednášek předmětu Zakládání a údržba zeleně*, Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity v Brně, Lednice na Moravě 2007, nepublikováno.

ŠIMEK, Pavel. *Strategický plán rozvoje systému zeleně Statutárního města Ostrava*. Uherský Brod 2011.

ŠIMEK, Pavel. Východiska pro posuzování úrovně údržby zeleně v systémech zeleně sídel. *Acta horticulturae et regiotecturae*, 2010, vol. 13, no. Mimoriadne - Special, p. 42-46.

UERSCHELN, Gabriele; KALUSOK, Michaela. *Wörterbuch der europäischen Gartenkunst*. Philipp Reclam jun. Stuttgart 2009. ISBN 978-3-15-018656-5.

VAISOVÁ, Hana. Regionální disparity a kulturní dědictví, Diplomová práce 2008, Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, s.40n.

VLČEK, Pavel. *Encyklopedie českých zámků*. Praha: Libri, 1999, ISBN:80-85983-61-3.

UERSCHELN, Gabriele; KALUSOK, Michaela. *Wörterbuch der europäischen Gartenkunst*. Philipp Reclam jun. Stuttgart 2009. ISBN 978-3-15-018656-5.

VOLKMANN, Torsten. *Anforderungen an eine Dokumentation in der Gartendenkmalpflege*. Berlin 2005. ISBN 3-86568-107-7.

VOŠAHLÍK, Aleš. *Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví*. Praha : Český národní komitét ICOMOS, 2001. Český překlad dokumentů ICOMOS, bez ISBN.

VII. Seznam publikací, které předcházely metodice a byly publikovány

OLŠAN, Jiří; ŠNEJD, Daniel. Pasport - nástroj péče o památky zahradního umění, *Zprávy památkové péče*, roč. 74, 2014, s. 238-245

VIII. Přílohy

1. Třídník strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění

2. Modelový příklad zpracování pasportu 20 památek zahradního umění
 - 2.1. Textová část
 - 2.2 Databáze projektu Památky zahradního umění v IISPP NPÚ
 - 2.3.1. Přehledná mapa památky zahradního umění
 - 2.3.2. Mapa strukturálních prvků památky zahradního umění
 - 2.3.3. Mapa oddílů památky zahradního umění
 - 2.3.4. Mapa pasportu památky zahradního umění
 - 2.3.5. Legenda mapy pasportu památky zahradního umění

3. Oponentní posudek metodiky (Jan Hendrych)

4. Oponentní posudek metodiky (Markéta Šantrůčková)

5. Záznam o zpracování připomínek oponentů

Průvodní zpráva (avízo)

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI 2012-2015):

Projekt DF 12P01OVV044 – Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České Republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.

Název metodiky předkládané k certifikaci

Metodika pasportizace památky zahradního umění

Předkládající organizace:

Národní památkový ústav, Valdštejnské náměstí 3, 118 01 Praha 1

Výstup:

Metodika pasportizace památky zahradního umění s přílohami

Autorský kolektiv metodiky:

Ing. Jiří Olšan, Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích

Ing. Ing. Daniel Šnejd, DiS., Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Ing. Marek Ehrlich, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D., Národní památkový ústav, Národní centrum zahradní kultury v Kroměříži

Ing. Marie Pavlátová, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Zpracovatelé příloh:

Ing. Jiří Olšan, Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích

Ing. Marek Ehrlich, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích (zpracování GIS)

Ing. Ing. Daniel Šnejd, DiS., Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

I. Cíl metodiky

Cílem metodiky je definice postupu zpracování pasportu památky zahradního umění jako základního informačního nástroje, využitelného v činnosti správců kulturních památek a v procesech tvorby dalších nadstavbových dokumentů a koncepcí, směřujících k dlouhodobé udržitelnosti kulturních památek.

Dílčím cílem metodiky je vytvoření návrhu modelu klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění využitelného v tvorbě databáze památek zahradního umění v geografickém informačním systému NPÚ.

II. Vlastní popis metodiky

Metodický postup pasportizace památky zahradního umění představuje efektivní nástroj pro základní evidenci strukturálních prvků historických zahrad a parků a pro získání dalších údajů, které jsou z pohledu výkonu památkové péče podstatné a které usnadní tvorbu dalších nadstavbových dokumentů a koncepcí směřujících k dlouhodobé udržitelnosti památky.

Stanovení metodického postupu pasportizace předcházelo krok vlastní analýzy hmotné struktury památek zahradního umění. Výsledky této analýzy byly formulovány v podobě klasifikačního modelu a následně aplikovány v tvorbě klasifikačního nástroje, využívaného přímo v terénním průzkumu a během zpracování dat pasportu památky zahradního umění.

Model klasifikace hmotné struktury památek zahradního umění uspořádává typy entit, specifické pro historické zahrady a parky, podle definovaných hledisek a předem stanovených kritérií.

Strukturální prvky památek zahradního umění jsou uspořádány hierarchicky do dvou složek (složka přírodní a složka umělá), které se dále dělí do celkem čtyř kategorií a devíti tříd. Mimo to je pro památky zahradního umění charakteristický také výskyt entit utvářených jako soubory strukturálních prvků, ustálených z hlediska své funkce a formy a rozlišitelných od jiných entit v rámci architektonického prostoru památek zahradního umění. V metodice pasportizace je pro tyto entity používáno označení „oddíl památky zahradního umění“.

Praktickým výstupem pasportizace historických zahrad a parků je pasport památky zahradního umění. Pasport památky zahradního umění představuje informační systém zpracovaný tak, aby umožňoval využití pro potřeby památkové péče a veřejné správy. Proto je obvykle zpracováván jako projekt geografického informačního systému v rámci IISPP NPÚ.

Klasifikačním nástrojem, využívaným při zpracování databáze pasportů památek zahradního umění, je Třídník strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění.

Metoda zpracování pasportu památky zahradního umění vychází z obecných vlastností formátu pasportu jako analyticko-evidenčního dokumentu a dále zohledňuje specifické požadavky pro pasportizaci nemovitých kulturních památek - historických zahrad, parků apod. V terénním průzkumu je zdůrazněn význam získávání popisných dat strukturálních prvků památek zahradního umění, významných z pohledu správce památky i pro přípravu koncepčních dokumentů památkové péče.

Metodika doporučuje postup zpracování pasportu památky zahradního umění v několika na sebe vázaných časových a věcných fázích. Náplní přípravné fáze je organizační a koncepční příprava průzkumu. Zahrnuje shromáždění dostupných údajů o stavebním a uměleckém vývoji památky a shromáždění a vyhodnocení podkladů, charakterizujících současný stav památky zahradního umění. V diskuzi se zadavatelem (a se správcem památky) je upřesněno provádění průzkumu s ohledem na cíle a způsoby uvažovaného využívání pasportu památky zahradního umění v režimu činností správce památky.

Terénní průzkum památky zahradního umění je prováděn s cílem identifikovat strukturální prvky památky a zjistit jejich aktuální stav, zjistit průběh hranic objektu památky zahradního umění. Zahrnuje sběr geodat, jejich zpracování a tvorbu databáze. Na základě zkušeností z vlastního průzkumu modelových objektů metodika obsahuje konkrétní doporučení k provádění terénního průzkumu. Doporučení se týkají období provádění průzkumů, specifik pasportizace jednotlivých kategorií strukturálních prvků, průzkumu mikroreliefu památek zahradního umění a fotodokumentace terénního průzkumu.

Během zpracování dat z terénního průzkumu jsou podkladová data z průzkumů a rozborů modelových objektů památek zahradního umění soustředována v databázích. Metodika doporučuje rozsah databáze na úrovni strukturálních prvků, oddílů a celku památky zahradního umění.

Výstupem uplatnění metodiky pro pasportizaci památek zahradního umění v památkové praxi je vyhotovený pasport objektu památky. Výstupy pasportu mají podobu tabelárních sestav, mapového díla, případně exportů databáze ve formě karet strukturálních prvků, resp. karet oddílů památky zahradního umění.

Data vyhotoveného pasportu památky zahradního umění jsou sdílena pro informační systém budovaný v rámci IISPP NPÚ. Tento způsob využití dat pasportu umožňuje kombinovat informace pasportu památky zahradního umění s ostatními dokumenty oboru památkové péče a dále s dokumenty oborů souvisejících (generel zeleně, dendrologický průzkum) a s dalšími podklady (katastr nemovitostí, digitální technické mapy aj.).

III. Srovnání „novosti postupů“ oproti původní metodice, případně jejich zdůvodnění, pokud se jedná o novou neznámou metodiku, a jejich srovnání s postupy v zahraničí

Základem novosti postupu metodiky je datový model pasportu vytvořený tak, aby jeho databáze byla využitelná nejen pro vytváření technicko-provozních podkladů pro specifikaci managementu péče o památky zahradního umění, ale rovněž umožňovala sběr dat podstatných z hlediska zájmů památkové péče a využitelných pro tvorbu dalších koncepčních památkových dokumentů. Pasport památky zahradního umění je cíleně vytvářen jako základní informační nástroj, využívaný následně pro tvorbu dalších aplikací v dílčích metodických postupech (prostorová analýza, identifikace hodnoty, management plán památky zahradního umění).

Metodika pasportizace památek zahradního umění nabízí nově možnost zpracování průzkumu a evidence zahrad a parků ve formě pasportu památky zahradního umění a jeho zapojení do IISPP

NPÚ i v případě památkových objektů ve správním území obcí, které dosud nemají zpracován standardní pasport zeleně.

Pasport památky zahradního umění nabízí nad rámec obvyklého rozsahu funkcionalit pasportů zeleně podstatné rozšíření možností analýzy hmotné struktury historických zahrad a parků díky využití interního klasifikačního nástroje – Třídníku strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění. Třídník byl vytvořen v rámci tvorby metodiky pasportizace památek zahradního umění a jeho sestavení předcházela vlastní analýza hmotné struktury památek zahradního umění. Třídník zavádí možnost evidovat v databázi pasportu strukturální prvky ve větší míře podrobnosti, než je obvyklé při zpracování pasportů zeleně. Třídník rozšířil možnost identifikace především v případě kategorie stavebních strukturálních prvků a umožňuje evidovat i zaniklé strukturální prvky. Třídník nově definuje úroveň oddílů – souborů složených ze strukturálních prvků a vyznačujících se specifickou funkční a programovou náplní, uplatněním dobových tvůrčích postupů nebo představujících realizaci předloh obecně známých architektonických typů.

Srovnání se zahraničím

Metodika pasportizace památek zahradního umění ve svém základu vychází z metodiky evidence a pasportizace zeleně, vzniklé v roce 1986 ve Výzkumném a šlechtitelském ústavu okrasného zahradnictví.¹ V dílčích aspektech metodika pasportizace památek zahradního umění aplikuje získané poznatky o nástrojích evidence historických zahrad a parků, využívaných v zahraničí.

V anglosaských zemích jsou v agendě péče o historické zahrady a parky uplatňovány plány ochrany a péče (Conservation Management Plans).² V úvodní fázi zpracování se provádí identifikace a evidence konkrétní historické zahrady (parku). Soubor dat všech prvků a částí zahrady, pořízený během průzkumu, v podstatě představuje databázi prostorového pasportu. Vyplněné databázové karty strukturálních prvků mají zároveň uplatnění jako zdroj informací pro operativní rozhodování ve správních a odborných činnostech správce zahrady.

V prostředí německé památkové péče byl v polovině šedesátých let minulého století vyvinut metodický postup, označovaný jako „*Parkpflegewerk*“,³ koncipovaný jako systémový plánovací nástroj k analýze, dokumentaci, zajištění památkové péče, údržbě a obnově historických zahrad. Postupně se stal oborovým standardem a je využíván i v dalších německy mluvících zemích, ve Švýcarsku a také v Rakousku. V oddíle analýzy současného stavu se zabývá součástmi a strukturálními prvky zahradní dispozice - vegetačními a stavebními prvky.⁴

¹ ONDŘEJOVÁ 1986

² Viz např. na <https://www.english-heritage.org.uk/professional/advice/advice-by-topic/parks-and-gardens/conservation-management-plans>.

³ KRAUSE 2011, s. 258n.

⁴ MEYER 2000, s. 55 - 70.

Informační systém zeleně Spolkové země Berlin je příkladem informačního systému GIS pro péči o zeleň, jenž se blíží typu pasportu zeleně dle metodiky VÚKOZ.⁵ Databáze informačního systému je z hlediska klasifikace ploch zeleně budována ve třech úrovních: kategorie objektů zeleně (funkční typy), kategorie entit definovaných technologií péče (obdoba strukturálních prvků) a kategorie vybavenosti objektů zeleně.

Přínosem metodiky pasportizace památky zahradního umění ve srovnání s výše uvedenými zahraničními příklady je, že umožňuje pro strukturální prvky památek zahradního umění (historické zahrady a parky) kromě obvyklého rozsahu popisných dat s technicko-provozním využitím také sběr popisných dat využitelných v odborných činnostech památkové péče.

IV. Popis uplatnění certifikované metodiky, informace, pro koho je určena, subjekty s kterými bude uzavřena smlouva o využití výsledku a jakým způsobem bude uplatněna

Metodika pasportizace památek zahradního umění představuje v oblasti jejich popisu a typologie praktickou aplikaci zásad vytyčených Mezinárodní chartou o historických zahradách (Florence 1982). Metodika byla vyzkoušena při zpracování pasportů dvaceti modelových objektů historických zahrad a parků. Ze získaných zkušeností je zřejmé, že Pasport památky zahradního umění je dobře využitelný pro identifikaci a inventarizaci strukturálních prvků historických zahrad a parků a může se stát efektivním nástrojem památkové péče

Základní rámec pro uplatnění metodiky vyplývá z aplikace památkové ochrany na základě ustanovení zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Metodika se bude využívat v rámci odborné působnosti a výkonu památkové péče a své uplatnění nalezne při pasportizaci památek zahradního umění.

Metodický postup zpracování pasportu památky zahradního umění je definován se záměrem jeho hlavního využití pro podrobný průzkum a evidenci historických zahrad a parků. Umožňuje také pasportizaci ploch jiných funkčních typů ve volném architektonickém prostoru uvnitř stavebních souborů kulturních památek, jako jsou např. zahradní úpravy nádvoří a náměstí, aleje, promenády apod. Metodický postup pasportizace je možné uplatnit i v případech průzkumu zahrad a parků s památkovým potenciálem, jež dosud nepodléhají ochraně podle památkového zákona.

Uživatelé metodiky

Metodika pasportizace památky zahradního umění je jako odborný metodický postup určena odborným pracovníkům územních odborných pracovišť Národního památkového ústavu, kteří předkládanou metodiku mohou sami využívat ve své odborné a metodické činnosti a mohou se podílet na tvorbě konkrétních pasportů památek zahradního umění.

⁵ Grünflächeninformationssystem Berlin, viz <http://www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/stadtgruen/gris/index.shtml>

Metodika je využitelná pro vlastníky a správce památek zahradního umění (včetně pracovníků územních památkových správ Národního památkového ústavu), kteří spravují tyto kulturní památky a mohou se účastnit na zadávání tvorby pasportů památek zahradního umění a následně využívání jejich výstupů.

Výstupy metodiky (pasporty památek zahradního umění) poskytnou odborným pracovníkům výkonných orgánů státní památkové péče obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů relevantní informace, využitelné v rámci správních řízení, dotýkajících se předmětných památek zahradního umění.

Důležitou skupinou uživatelů metodiky budou dále projektanti a specialisté, kteří se budou podílet na zpracování pasportů konkrétních památek zahradního umění (viz kapitola II. 5. Postup zpracování pasportu památky zahradního umění).

Databáze pasportů památek zahradního umění a třídnic strukturálních prvků a oddílů, doplněný o výklady pojmů, mohou nabídnout relevantní informace pro studenty příslušných oborů, pro zájemce z řad odborné i laické veřejnosti, místní kulturně společenské instituce a zájmová sdružení, která se aktivně zapojují do péče o památky zahradního umění.

Uplatnění výstupů metodiky pasportizace památek zahradního umění v činnosti Národního památkového ústavu

Data vyhotoveného pasportu mohou být sdílena pro informační systém budovaný v rámci IISPP NPÚ. Tento způsob využití dat pasportu umožňuje kombinovat informace mezi pasportem památky zahradního umění a ostatními dokumenty oboru památkové péče a dále s dokumenty oborů souvisejících (generel zeleně, dendrologický průzkum) a jiných (katastr nemovitostí, digitální technické mapy aj.).

Uplatnění pasportů památek zahradního umění v činnostech územních památkových správ Národního památkového ústavu

Pasport památky zahradního umění je efektivně využitelný jako technicko-provozní podklad pro výkon správních a odborných činností správce památek. Pasport přináší vyšší míru informovanosti pro správce a udržovatele památky a je využitelný jako informační nástroj pro péči o historické zahrady a parky.

Datový model pasportu využívá Třídnic strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění a umožňuje dostatečně podrobné rozlišení typů strukturálních prvků, jejich evidenci v jednotlivých památkách a následně uživatelsky jednoduché zpřístupnění dat. Nad rámec obvyklých funkcionalit datového modelu pasportů zeleně nabízí pasport památky zahradního umění podrobnější analýzu základních strukturálních prvků a možnost definovat složené soubory entit (oddíly) s využitím vytvořeného klasifikačního nástroje.

V rámci NPÚ se pravidelně provádí Monitoring stavu kulturních památek a zpracovává Pasport památkového objektu. Pro zpracování těchto dokumentů poskytuje pasport památky zahradního

umění důležité vstupní informace, přičemž změny stavu památky mohou být promítnuty do pasportu v rámci údržby a aktualizace jeho dat.

Uplatnění pasportů památek zahradního umění v činnostech odborných územních pracovišť Národního památkového ústavu

Výstup metodiky pasportizace památek zahradního umění, pasport památky zahradního umění, vytváří databázi využitelnou pro navazující specializované památkové průzkumy památek zahradního umění, jejichž zpracování definují metodika prostorové analýzy, metodika identifikace hodnot památky a metodika management plánu.

Pasport památky zahradního umění může sloužit jako jeden z oborových informačních nástrojů památkové péče. Podstatnou součástí zpracování pasportu je analýza strukturálních prvků památky zahradního umění, proto je pasport památky zahradního umění zároveň odborným památkovým průzkumem.

Pasporty najdou přímé využití při přípravě a zdůvodnění odborných vyjádření, závazných stanovisek a rozhodnutí ve správním řízení a jako zdroj informací pro zpracování návrhu ochranných opatření. Získaný souhrn důležitých znalostí o památce zahradního umění bude využit pro plánování péče a případnou obnovu památky, její prezentaci i pro vzdělávání a zvýšení zájmu společnosti spolupodílet se na ochraně této specifické oblasti kulturního dědictví.

Metodickým a informačním přínosem uplatnění metodiky v památkové praxi bude postupně naplňovaná databáze pasportů památek zahradního umění, jež se může stát významnou informační základnou pro odborné průzkumy a komparativní studie, zabývající se jednotlivými typologickými skupinami strukturálních prvků památek zahradního umění.

Specifické dílčí využití nalezne metodika v zahradní archeologii. Terénní průzkum během zpracovávání pasportu může identifikovat zaniklé strukturální prvky (budovy, dopravní stavby) a může tak sloužit jako vodítko pro plánování archeologického výzkumu památky zahradního umění.

Pořizování pasportu památky zahradního umění je účelné i v situaci, kdy se jedná o lokality historických zahrad, jež byly významně poškozeny, nebo hrozí jejich zánik. V těchto případech je obzvláště naléhavý požadavek na poznání a dokumentaci historického vývoje zahrad a parků, protože i pouhé relikty historických zahrad a parků mohou mít význam ve struktuře sídla, resp. urbanizované krajiny.

Datový model pasportu památky zahradního umění je vytvořen tak, aby umožňoval evidenci zaniklých objektů, zjištěných terénním průzkumem historických zahrad a nabízel možnost evidovat i objekty zjištěné archeologickými výzkumy provedenými na území památky. Evidence zaniklých objektů v databázi pasportu a jejich grafická reprezentace v mapě jsou důležitým zdrojem informací pro stanovení prostorově strukturovaného režimu udržovací péče o historické zahrady a parky.

V. Seznam použité související literatury

BLAŽIČEK, Oldřich Jakub; KROPÁČEK, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění*, Odeon, Praha 1991.

BEZDĚK, Ladislav; BOBEK, Kare; BURŠÍK, Dalibor; JEDLIČKA, Karel. *Metodika pro elektronický pasport zpřístupněné památky*, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. Odborné a metodické publikace, sv. 41, 1. vydání, Praha 2011.

Callan Park Conservation Management Plan .[cit. 20. září 2015]. Dostupný na <http://www.leichhardt.nsw.gov.au/Community-Issues/Callan-Park/Callan-Park-Master-Plan#Callan Park Conservation Management Plan>

DÉZALLIER D'ARGENVILLE, Antoine Joseph. *La Théorie Et La Pratique Du Jardinage: où l'on Traite A Fond Des Beaux Jardins*, Paříž 1709.

DGGL (Deutsche Gesellschaft für Gartenkunst und Landschaftsarchitektur), Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung - Landschaftsbau (FLL). *Historische Gärten in Deutschland. Aufgaben, Thesen und Instrumente zum Schutz, zur Erhaltung und zur Pflege des Gartenkulturerbes*. Neustadt, 2000, ISBN 3-00-006846-5.

DGGL (Deutsche Gesellschaft für Gartenkunst und Landschaftsarchitektur), Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung - Landschaftsbau (FLL). *Pflege historischer Gärten - Teil 1: Pflanzen und Vegetationsflächen*. Bonn, Berlin, Ausgabe 2006, ISBN 3-934484-95-6.

DOBLHAMMER, Rupert; DREXEL, Anita. *Gehölze und Wege in formalen historischen Gartenanlagen Österreichs*. nakl. Peter Lang, ISBN 3-631-51287-2.

Easton Lodge Gardens Bishop's Stortford. Record Id: 4857. [cit. 20. září 2015]. Dostupný na <http://www.parksandgardens.org/places-and-people/site/4857?preview=1>

FORNER, Jörg-Ulrich. *Erfassung historischer Freiräume: Dokumentationssystematik bei der Bestandserhebung und Bauaufnahme von gebauten Elementen in historischen Gärten, Parks und Kulturlandschaften*. Dizertační práce, Technische Universität Berlin, 2002.

FROLEC, Václav. VAŘEKA, Josef. *Lidová architektura. Encyklopedie*. Praha 2007. ISBN: 978-80-247-1204-8.

GIRSA, Václav; HOLEČEK, Josef. *Ochrana a obnova vnitřní struktury nemovitých kulturních památek a staveb v památkově chráněných územích*. Praha 2004

GIRSA, Václav; HOLEČEK, Josef; JERIE, Pavel, MICHONOVÁ; Dagmar. *Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky*. Národní památkový ústav. Odborné a metodické publikace, svazek 27, Praha 2004.

GOJDA, Martin. *Archeologie krajiny*. Academia 2000. ISBN: 80-200-0780-6.

Heinz W. Hallmann, Jörg-Ulrich Forner, *Historische Bauforschung und Materialverwendung im*

Garten- und Landschaftsbau: Wegebau und Wasseranlagen, Vydavatel BoD – Books on Demand, 2004, ISBN 3833418141.

KALMAN, Herold. *Heritage Planning: Principles and Process*. Routledge, 2014. ISBN 1317700724, s. 299.

KRAUSE, Karl-Jürgen. *Lexikon Denkmalschutz und Denkmalpflege*. Essen: Klartext Verlag, 2011, s. 258n. ISBN 3837503070

KREJČÍŘÍK, Přemysl: Stavebně-historický průzkum - historický vývoj památky zahradního umění a jeho interpretace. In KREJČÍŘÍK, Přemysl. *Krajinářská architektura a proměny historických prostorů*. 1. vyd. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2004, s. 11-17. ISBN 80-7157-823-1.

KREJČÍŘÍK, Přemysl; MACEK, Petr. *Stavebně historický průzkum - Historický vývoj památky zahradního umění a jeho interpretace*. Zahrada - park - krajina, SZKT, 2003, ročník XII., č. 4., s. 6-9. ISSN 1211-1678.

KŘESADLOVÁ, Lenka. *Návrh památkového záměru obnovy Libosadu – Květné zahrady v Kroměříži*. Kroměříž 2008, s. 32. Dokument vznikl pro vnitřní potřeby NPÚ.

KŘESADLOVÁ, Lenka. *Návrh památkového záměru obnovy Podzámecké zahrady v Kroměříži*. Kroměříž 2008, s. 83. Dokument vznikl pro vnitřní potřeby NPÚ.

KUČA, Karel; KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: SÚPP, 2000, 80-86234-15-0.

KUČERA, Petr: *Typologie nezastavitelných území v krajinářské architektuře a krajinném plánování*. Habilitační práce. MZLU v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici, 2002

KUČOVÁ, Věra; DOSTÁLEK, Jiří; EHRlich, Marek; KUČA, Karel; PACÁKOVÁ, Božena. *Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny*. Praha: Národní památkový ústav, generální ředitelství, 2014. Odborné a metodické publikace, svazek 53. ISBN 978-80-7480-022-1.

KUPKA, Vladimír, ČTVERÁK, Vladimír, DURDÍK, Tomáš, LUTOVSKÝ, Michal, STEHLÍK, Eduard. *Pevnosti a opevnění v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-096-9.

MERTENOVÁ, Kateřina. *Pronikání anglického parku do francouzské zahrady v českých zemích*. Dizertační práce ČVÚT Praha, Praha 2011.

MEYER, Margita M. *Parkpflegewerke für Gartendenkmale - Leitlinien*. In *Historische Parks und Gärten – Denkmalgerechte Parkpflege*. Neustadt : Deutsche Gesellschaft für Gartenkunst und Landschaftsarchitektur, 2000, s. 55 - 70. ISBN 3-00-006846-5.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Interní konstantní číselníky in List*. Praha 2000.

KOLEKTIV: *Encyklopedie světové architektury*. Baset, Praha, 2003.

ONDŘEJOVÁ, Vítězslava. *Metodika evidence a pasportizace zeleně IN: Tvorba a údržba zeleně: Den nové techniky v Průhonících*, Výzkumný a šlechtitelský ústav okrasného zahradnictví, Čs. redakce MON Praha 1986.

PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena; PETRŮ, Jaroslav; RIEDL, Dušan; SVOBODA, Antonín Marián. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Nakladatelství Libri, Praha, 1999, s. 438-446. ISBN 80-85983-55-9.

PEJCHAL, Miloš. Arboristika I: obecná dendrologie. 1. vyd. Mělník: Vyšší odborná škola zahradnická a střední zahradnická škola Mělník, 2008.

PEŠTA, Jan. *Plošný průzkum lidové architektury a venkovských sídel*. Národní památkový ústav. Praha 2014. ISBN: 978-80-86516-78-3.

PETRÁČKOVÁ, Věra. KRAUS, Jiří, a kol. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia, 2000. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

POKORNÝ, Josef. *Velký encyklopedický rybářský slovník*. Nakladatelství Fraus 2004. ISBN: 80-7238-117-2.

POLÁKOVÁ, Jana, editorka. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, Praha 2007. ISBN 978-80-87104-14-9.

Register of Historic Parks and Gardens of Special Historic Interest in England. [cit. 20. září 2015]. Dostupný na <http://historicengland.org.uk/listing/what-is-designation/registered-parks-and-gardens/>

ROLKA, Caroline. Dietae. *Historische Kleinarchitekturen in Sachsen. Eine Untersuchung zur Baukonstruktion und der Materialverwendung im Garten- und Landschaftsbau*. Verlag Frank & Timme, 978-3-86596-134-1. 2007.

RÖTHIG, Achim. *Parkpflegewerk Müschpark / Aachen*, 2012. [cit. 30. června 2015]. Dostupný na http://www.aachen.de/DE/stadt_buerger/planen_bauen/denkmalpflege/mueschpark/Band_I_Textband_PPW_Mueschpark_Internet.pdf

RYŠÁNKOVÁ, Lenka. *Kartografická prezentace kulturního dědictví*. Diplomová práce 2008, Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, s. 40n.

SCHUBERT, Albert. *Péče o památkově významné venkovní komunikace*, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007. ISBN 978-80-87104-10-1.

SKLÁDANKA, Jiří. VRZALOVÁ, Jana. VYSKOČIL, Ivo. *Trávníkářství*. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně 2007. [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na http://web2.mendelu.cz/af_222_multitext/travy/index.php?N=0&I=0.

STEHLÍK, Václav. KUDRNA, Karel - POŠÍK, Miroslav edd. *Naučný slovník zemědělský 1-13*, Praha 1966-1992.

STEJSKALOVÁ, Jana; VLASÁK, Martin; EZEHEL, Miroslav. *Památky zahradního umění a historická krajina středních Čech*. Mělník: Vyšší odborná škola zahradnická a střední zahradnická škola Mělník, 2012. ISBN 978-80-87610-03-9.

STIBRAL, Karel; DADEJÍK, Ondřej; STANĚK, Jan. *Zahrada. Přírozenost a umělost*. Dokořán, Praha 2012. ISBN 978-80-7363-431-5.

ŠANTRŮČKOVÁ, Markéta; VÁVROVÁ, Věra. *Databáze historických zahrad, parků a krajiny, její vznik a parametry*. Praha: Knihovna plus, 2008, číslo 1-2. [cit. 20. září 2015]. Dostupný na: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus81/santruc.htm>.

ŠANTRŮČKOVÁ, Markéta. *Krajinářská tvorba Jana Rudolfa Černína. Vznik a vývoj parků v Krásném Dvoře, Jemčině, Petrohradě a Chudenicích*. Karolinum, Praha 2014. ISBN 978-80-246-2397-9.

ŠIMEK, Pavel. Městská zeleň. In: ŠRYTR, P. *Městské inženýrství: 2*. 1. vyd. Praha: Academia, 2001. s. 183-225. ISBN 80-200-0440-82

ŠIMEK, Pavel a kolektiv. *Projekt obnovy zámeckého parku v Lednici na Moravě*. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici na Moravě. Lednice na Moravě, 2003.

ŠIMEK, Pavel. Pasport zeleně. in: *Koncept osnovy přednášek předmětu Zakládání a údržba zeleně*, Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity v Brně, Lednice na Moravě 2007, nepublikováno.

ŠIMEK, Pavel. *Strategický plán rozvoje systému zeleně Statutárního města Ostrava*. Uherský Brod 2011.

ŠIMEK, Pavel. Východiska pro posuzování úrovně údržby zeleně v systémech zeleně sídel. *Acta horticultrae et regiotecturae*, 2010 , vol. 13, no. Mimoriadne - Special, p. 42-46.

UERSCHELN, Gabriele; KALUSOK, Michaela. *Wörterbuch der europäischen Gartenkunst*. Philipp Reclam jun. Stuttgart 2009. ISBN 978-3-15-018656-5.

VAISOVÁ, Hana. Regionální disparity a kulturní dědictví, Diplomová práce 2008, Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, s.40n.

VLČEK, Pavel. *Encyklopedie českých zámků*. Praha: Libri, 1999, ISBN:80-85983-61-3.

UERSCHELN, Gabriele; KALUSOK, Michaela. *Wörterbuch der europäischen Gartenkunst*. Philipp Reclam jun. Stuttgart 2009. ISBN 978-3-15-018656-5.

VOLKMANN, Torsten. *Anforderungen an eine Dokumentation in der Gartendenkmalpflege*. Berlin 2005. ISBN 3-86568-107-7.

VOŠAHLÍK, Aleš. *Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví*. Praha: Český národní komitét ICOMOS, 2001. Český překlad dokumentů ICOMOS, bez ISBN.

VI. Seznam publikací, které předcházely metodice a byly publikovány (pokud existují), případně výstupy z originální práce

OLŠAN, Jiří; ŠNEJD, Daniel. Pasport - nástroj péče o památky zahradního umění, Zprávy památkové péče, roč. 74, 2014, s. 238-245

METODIKA PASPORTIZACE PAMÁTEK ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI 2011-2015), projekt DF12P01OVV044: „Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.“

Příloha č. 1:

TŘÍDNÍK STRUKTURÁLNÍCH PRVKŮ A ODDÍLŮ PAMÁTEK ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Tvorba třídníku strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění

V rámci pasportizace a analýzy hmotné struktury 20 modelových objektů památek zahradního umění (blíže viz příloha č. 2 metodiky) byl identifikován a klasifikován základní soubor typů strukturálních prvků a oddílů. Typologie jednotlivých kategorií strukturálních prvků byla následně doplněna po literární rešerši oborové terminologie. Předkládaná verze třídníku prezentuje základní rozsah typologie strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění a bude dále doplňována na základě výstupů z pasportů, jež budou pro historické zahrady a parky zpracovávány.

Využití a obsah třídníku strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění

Třídník je určen pro použití v rámci tvorby pasportu historických zahrad a parků. Obsahuje kódy a názvy typů prvků a je doplněn stručnými definicemi jednotlivých prvků a oddílů s uvedením zdroje definice (zdroj je uveden jménem autora nebo zkratkou názvu encyklopedické či jiné odborné práce, viz níže přehled citovaných zdrojů).

Základními zdroji pro terminologii třídníku byly slovníky autorů Jaroslava Petrů, Oldřicha Blažíčka a Jiřího Kropáčka a terminologický přehled základních pojmů stavebních, technických a uměleckých objektů, prezentovaný v metodice stavebně historického a archeologického průzkumu a hodnocení stavebních, technických a uměleckých objektů v památkách zahradního umění (PEŠTA A KOL. 2015).

Pro výklad termínů kategorií prvků reliéfu, prvků vodních, vegetačních a stavebních byly informačními zdroji specializované oborové slovníky, odborné monografie a technické normy.

Výklady pojmů, jež byly formulovány řešitelským kolektivem předkládané metodiky, jsou uvedeny bez odkazu na zdroj.

[1] PETRŮ, Jaroslav in: PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena; PETRŮ, Jaroslav; RIEDL, Dušan; SVOBODA, Antonín Marián. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Nakladatelství Libri, Praha, 1999, s. 438-446. ISBN 80-85983-55-9

[2] BLAŽÍČEK, Oldřich. J. KROPÁČEK, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění*, Odeon, Praha 1991, ISBN 80-207-0246-6

[3] PEŠTA A KOL. *Stavebněhistorický a archeologický průzkum a hodnocení stavebních, technických a uměleckých objektů v památkách zahradního umění*. Průhonice 2015. Certifikovaná metodika VÚKOZ, v.v.i. č. 5/2014 – 050

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vodních

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
101	jezero	polygon	m2	Přírodní nádrž vody na pevnině; bývá různého původu - tektonického (např. v příkopových propadlinách), sopečného (např. v kráterech), ledovcového (např. moréna tvoří hráz), krasového apod. (GEOEN)
102	jezíčko	polygon	m2	Malá přirozená vodní plocha, např. vodní plocha v přirozeně vzniklé terénní depresi nebo vodní plocha vzniklá sesuvem půdy, zatarasením vodního toku kameny
103	peřej	polygon	m2	Přirozený stupeň ve vodním toku. P. je místo v toku s větším výškovým spádem, které má na dně kameny, o něž se proud tříští (VERS)
104	potok	polygon	m2	Obecné označení menšího vodního toku (ČSN 73 6530), potok je vodní tok s říčním nebo bystřinným prouděním, s průměrným 90denním průtokem menším než 0,6 m3. (TNV 75 2102).
105	vodopád	polygon	m2	Přirozený výrazný skalní stupeň v korytě vodního toku.
106	bystřina	polygon	m2	Přirozený vodní tok s malým povodím, s náhlými a výraznými změnami průtoku, se strmými průtokovými vlnami, které prohlubují dno, podemílají svahová úpatí a tvoří nátrže; přemisťují značně a nepravidelně splaveniny, které dočasně ukládají ve šterkových lavicích a nánosech na bystřinném dně, na zaplavovaném území nebo je odnášejí do toků vyšších řádů a vodních nádrží (ČSN 75 2106)
107	řeka	polygon	m2	Větší přirozený vodní tok, značné délky a velké plochy povodí, většinou sběrný tok četných potoků, který je za sucha zásobován podzemními vodami, za vlhka též přímo atmosférickými srážkami. (Zemědělský slovník, s.574), vodní tok s říčním nebo bystřinným prouděním, s průměrným 90denním průtokem větším než 0,6 m3 (TNV 75 2103).
108	pramen	bod	ks	Přirozený soustředěný vývěr podzemní vody na zemský povrch nebo pod hladinou povrchového vodního útvaru (LNS)
109	tůň	polygon	m2	Místo s maximální hloubkou v přirozeném proměnlivém korytě vodního toku (TNV 75 2102)
129	zaniklý strukturální vodní prvek			
130	jiný strukturální vodní prvek			

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků reliéfu

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
Strukturální prvky reliéfu přírodního původu				
131	balvan	bod	ks	B. je několik decimetrů až několik metrů velký a nepravidelný úlomek pevné horniny, vzniklý jejím rozpadem, popř. i dodatečně různě opracovaný větrem, vodou nebo ledovci (ZEM). Bludný balvan je označení balvanů až obrovských horninových bloků přinesených ledovci (jako součást jejich morén) a zbylých po jejich odtání (GEOEN)
132	kámen	bod	ks	Kusy horniny, úlomek apod., odloučený od horninového masívu buď přírodními procesy (vyvětráváním) nebo uměle lámáním a/nebo technickou úpravou (ČČSVS)
133	skála (skalisko)	polygon	m2	Výchozy skalního podkladu zpravidla v horních polohách údolních svahů, obnažené povrchovým odnosem (dešťový ron) jemnějších zvětralin k úpatí svahů, nebo odkryvy pevných, málo zvětralých hornin na plošinách, vypreparované postupnou erozí a denudací z okolních měkčích a lépe zvětrávajících hornin (ZEM)
134	výchoz (skalní)	polygon	m2	Místo na zemském povrchu, ve kterém je podložní vrstva částečně nebo úplně odkryta a vystupuje na zemský povrch.
135	jeskyně	polygon	m2	Podzemní dutina různého původu, např. krasová, lávová, ledovcová (GEOEN)
136	hora	polygon	m2	Výrazná vyvýšenina s relativní výškou nad okolním terénem 300-600 m (LEX)
137	hřbet	polygon	m2	Konvexní tvar reliéfu typický pro horské oblasti. Jedná se o protáhlou vyvýšeninu, jejíž délka přesahuje šířku. Hřbet má různé sklony svahů a plochou zaoblenou vrcholovou část (LEX).
138	hřeben	polygon	m2	Konvexní tvar reliéfu typický pro horské oblasti. Jedná se o protáhlou vyvýšeninu, jejíž délka přesahuje šířku. Má s různými sklony svahů a skalnatou (ostrou) vrcholovou část (LEX).
139	kaňon	polygon	m2	Úzké údolí se strmými až vertikálními stěnami, nejčastěji v odolných ploše uložených vrstvách. Vzniká říční erozí, avšak k. jsou časté i v krasových oblastech, kde se na jejich vzniku podílely různé formy krasovění (GEOEN)
140	kopec	polygon	m2	Vypuklý tvar reliéfu větších rozměrů s relativní výškou nad úrovní okolního terénu 150-300 m (LEX)
141	koryto	polygon	m2	Část údolního dna (obvykle žlab), kterým protéká voda. Má podélný sklon neboli spád toku (koryta). Koryto tvoří dno a břehy (pravý a levý dle směru toku). Součástí dna může být práh nebo skalní stupeň z odolnější polohy horniny, tvořící překážku v korytě, případně vodopád (LEX)
142	meandr	polygon	m2	Zákrut řeky, nepatrně zahloubený v rovinných aluviálních náplavech (volný meandr) nebo zaříznutý do skalního terénu (zaklesnutý meandr). Vnější břeh říčního oblouku, kde vodní tok eroduje, se nazývá výsepní, vnitřní jesepní (GEOEN).
143	niva	polygon	m2	Rovinné údolní dno vzniklé usazením nivních sedimentů (GEOEN).
144	ostrov			Ostrov vzniklý přirozeně ve vodním toku nebo v přírodní vodní nádrži
145	pahorek	polygon	m2	Nevelká terénní vyvýšenina - konvexní tvar reliéfu malých rozměrů s málo výrazným úpatím a s mírnými svahy. Má relativní výšku do 150 m.

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků reliéfu

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
Strukturální prvky reliéfu přírodního původu				
146	převis skalní	polygon	m2	Skalní převis je rozsáhlejší přirozený skalní výběžek vzniklý v měkkých polohách méně odolných hornin (LEX).
147	výklenek skalní	polygon	m2	Skalní výklenek je přirozený široce otevřený nehluboký prostor (výklenek) ve skalním svahu, s poměrně rovným dnem, kam obvykle proniká denní světlo (LEX)
151	rameno mrtvé (slepé)	polygon	m2	Slepé (též mrtvé) rameno je opuštěné koryto vodního toku, vzniklé např. "proříznutím" šíje volného meandru. Zprvu je vyplněno stagnující vodou, ale postupně zarůstá vegetací a vyplňuje se usazeninami (LEX)
152	rýha	polygon	m2	Prohlubenina vyskytující se na povrchu půdy a jejíž převládající rozměr je délka. R. erozní je r. vzniklá erozní činností proudící vody, popř. činností člověka (LSN)
153	sedlo	polygon	m2	Konkávní tvar reliéfu. Nejčastěji je součástí hřbetu nebo hřebenu a odděluje od sebe dvě konvexní vyvýšeniny (LEX)
154	soutěska	polygon	m2	Velice úzké údolí vzniklé při výrazné převaze lineární hloubkové eroze nad vývojem svahů, které jsou strmé, skalnaté (místy svislé až převislé). Šířka údolí je nahoře takřka stejná jako v dolní části. Koryto na dně soutěsky má obvykle nevyrovnaný spád (s vodopádovými stupni), je prohlubováno erozí a evorzi (běžné jsou obří hrnce (LEX).
155	sráz	polygon	m2	Příkrý, zpravidla ostře ohraničený svah (přírodní nebo umělý) o sklonu obvykle větším než 35° (ZABAGED)
156	stěna skalní	polygon	m2	Skalní stěna je subvertikálně nebo příkře ukloněná skalní plocha z obnažené kompaktní horniny. Sklon skalní stěny přesahuje 55 ° a relativní výška 15 metrů (v případě menší výšky se jedná o skalní sruby (LEX)
157	strž	polygon	m2	Erozní rýha značných rozměrů, vzniklá zejména v měkkých (sypkých) usazených horninách (zeminách, spraši apod.) nebo sopečných (pyroklastických) uloženinách. V profilu má obvykle tvar písmene V, ve spodní části je ukončena "kuzelem" z naplaveného materiálu (LEX)
158	suť	polygon	m2	Horninové úlomky vzniklé mechanickým rozpadem hornin a sestupující po svahu (vlivem gravitace); bývají ostrohranné, o velikosti několika centimetrů až více decimetrů. Vyskytují se hlavně v horských oblastech, kde tvoří např. suťové kuzele nebo osypy aj. (GEOEN)
159	svah	polygon	m2	Zřetelně vymezená plocha nakloněného terénu o sklonu menším než 35° (ZABAGED)
160	terasa říční	polygon	m2	Více či méně výrazný stupeň na svazích říčních údolí, vytvořený erozí a akumulací vodního toku. V podstatě jde o zbytek někdejšího dna údolí, které bylo v další fázi proříznuto (erodováno) vodním tokem. Terasy mají tvar stupně, tvořeného jednak rovným povrchem (terasová plošina), jednak srázným svahem (terasový svah), na jejich styku je terasová hrana (LEX)

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků reliéfu

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
Strukturální prvky reliéfu přírodního původu				
161	údolí	polygon	m2	Základní fluviální erozní tvar reliéfu. Ú. je definováno jako protáhlá sníženina zemského povrchu, vzniklá činností říčního toku a skloněná ve směru spádu toku. Tvar je výsledkem vztahu mezi lineární erozí vodního toku a vývojem svahů (LEX)

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků reliéfu

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
Strukturální prvky reliéfu antropogenní				
164	halda agrární	polygon	m2	Konvexní kupovitá forma reliéfu, která vznikla složením z kamenů vysbíraných v polích a navršených až do několikametrových výšek. Geneticky se jedná o stejný tvar reliéfu, jako jsou agrární valy, ale liší se morfologicky. Agrární haldy mají zpravidla 10 až 20 m v průměru, výšku až 5 m a obvod dlouhý až 100 m. Objem agrární haldy může činit až 1000 m ³ (LEX).
165	halda těžební	polygon	m2	Těžební (hornická) halda je konvexní antropogenní forma reliéfu, která vzniká při hornické činnosti akumulací odpadního materiálu. Těžební haldy vznikají nejčastěji jako skládky hlušiny vytěžené při dobývání užitkového nerostu nebo při jeho úpravě či při průmyslových pracích před zahájením těžby suroviny (LEX)
166	hliniště	polygon	m2	Konkávní těžební tvar, který vzniká těžbou zemin, jílu a hlín (LEX)
167	kamenolom	polygon	m2	Syn. lom, destruktivní těžební antropogenní tvar, který slouží k těžbě stavebního kamene, užitkové suroviny pro stavební, průmyslové a jiné účely. Je vždy formou konkávní, protože vznikl antropogenním snížením terénu vybráním povrchového materiálu (LEX)
168	kutací objekt	polygon	m2	Rýha nebo jáma, související s vyhledáváním ložiska (GOJDA).
169	mez	polygon	m2	Uměle vybudovaný útvar liniového charakteru spojený s hospodářskou činností. Mez tvoří hranici mezi dvěma pozemky, jde o neobhospodařovaný pruh půdy krytý často trvalým travním porostem, křovinami nebo stromy (KPZ)
170	mohyla	polygon	m2	Náhrobní kuželový násyp s vnitřní hrobní komorou (BLAŽÍČEK)
171	násep komunikační	polygon	m2	Zemní těleso nad úrovní původního terénu, vzniká nasypáním zeminy nebo kamene k vyvýšení dopravní trasy (LEX)
172	obval	polygon	m2	Nálevkovitá deprese vzniklá hornickou činností, skládá se ze šachtice (vklesliny) a odvalu (vyházená hlušina), souvisí s přípovrchovou těžbou (GOJDA)
173	odkop dopravní (komunikační)	polygon	m2	Komunikační odkopy vznikají při stavbě tras komunikací vedoucích na svahu přibližně ve směru vrstevnice. Při jejich stavbě dochází k odkluzu pouze na jedné straně dopravní trasy, zatímco na druhé straně se tvoří násep (LEX)
174	odřez	polygon	m2	Tvar zemní konstrukce, tvořený v příčném řezu zčásti násypem a zčásti výkopem. Používá se hlavně při vedení komunikací po úbočích svahů, popř. při vytváření přízemních podlaží nebo nádvoří, hřišť, skládek a jiných plošin na svazích (TNS)
175	okop vojenský	polygon	m2	Okop pro osoby nebo vozidla (GOJDA)
176	ostrov umělý	polygon	m2	Ostrov vytvořený uměle jako motiv kompozice zahrady nebo parku
177	pahorek umělý	polygon	m2	Konvexní terénní útvar vzniklý umělým navršením zeminy. Uměle navršený kopec nejrůznějšího účelu, zpravidla sloužil jako podnož stavby (altán, gloriety), nebo vyhlídka (PEŠTA), často situován ve středu bosketu, uvnitř pahorku mohla být zřízena ledárna nebo grotta (UERSCHELN, KALUSOK)

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků reliéfu

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
Strukturální prvky reliéfu antropogenní				
178	pinka (propadlina)	polygon	m2	Terénní sníženina vzniklá rychlým prosednutím, propadnutím nebo zřícením důlních děl. Půdorys pinek bývá kruhový, eliptický nebo nepravidelný. Plošný rozsah pinky není velký. Kruhové pinky mají zpravidla průměr mezi 6 a 12 m, ale jsou známé i s průměrem až několika desítek metrů. Hloubka pinek bývá zpravidla 3 až 5 m. Někdy bývají vyplněny vodou, ale na rozdíl od poklesových sníženin zpravidla nemívají trvalou celoroční vodní hladinu (LEX)
179	pískovna	polygon	m2	Pískovny jsou sníženiny oválného půdorysu, často zaplavené vodou, které nejčastěji vznikají těžbou v údolních nivách a nejnižších terasových stupních či pokryvech vátých písků (LEX)
180	plocha uměle modelovaná	polygon	m2	Plochy parkových luk (zejména v přírodně krajinářském parku), které byly před úpravou zplanýrovány a následně byly vymodelovány do mírných terénních nerovností, aby budily iluzi zcela přirozeného povrchu, a osázeny dřevinami a trávničkem. Docházelo spíše jen k menšímu přesunu zemní hmoty v rámci dané plochy, v případě potřeby byla na upravenou plochu navedena slabá vrstva kvalitnější půdy (PEŠTA)
181	plocha vysvahovaná	polygon	m2	Plocha uměle upravená svahováním (svahování - obecná umělá úprava sklonu terénu z nejrůznějších důvodů (okrasné, pěstební, vyrovnávací apod.) (PEŠTA)
182	plocha zarovnaná	polygon	m2	Výrazně upravené, do plošiny vyrovnané části terénu. Vznikaly v souvislosti s úpravou míst pro stavby a jejich okolí, vznikem významných odpočívadel či širokých a rovných cest, případně jako zahradnický exponované plochy záhonů a škošek apod. Při jejich tvorbě bylo nutné přikročit k odkopání části svahu a/nebo navržení zeminy (PEŠTA)
183	plošina dopravní	polygon	m2	Dopravní plošiny vznikají při stavbě dopravních zařízení. Při stavebních pracích dochází k zarovnání terénu buď odtěžením materiálu, nebo naopak vyrovnáním a zvýšením navážkou. Příkladem dopravních plošin jsou letištní plochy, parkoviště (LEX)
184	prohlubeň rybníka	polygon	m2	Uměle vyhloubený tvar, vzniklý na toku nebo na vodním kanále, který sloužil či slouží jako vodní nádrž (ŠANTRŮČKOVÁ)
185	prohlubeň suchá	polygon	m2	Uměle vyhloubený tvar, který neplnil funkci vodní nádrže (ŠANTRŮČKOVÁ)
186	průkop dopravní (komunikační)	polygon	m2	Konkávní antropogenní forma reliéfu vytvořená pod úrovní přírodního terénu ve skalním nebo zemním podloží dopravní trasy. Vzniká oboustranným prokopáním svažitého terénu za účelem dosažení plynulého průběhu komunikace a snížení terénních nerovností vedené dopravní trasy. Tvar má ve srovnání s dopravním náspem v podstatě obrácený, jeho profilem je lichoběžník s kratší základnou dole (LEX)
187	příkop haha	polygon	m2	Specifické ohrazení sestávající ze suchého příkopu a kamenné opěrné zdi, které odděluje reprezentační a obytný zahradní či parkový prostor od bukolické části zahrady či parku, obory nebo okolní krajiny. Pohledově se neuplatňuje, ale zabraňuje, aby se pasoucí zvířata z bukolické části zahrady či parku nebo zvěř chovaná v oboře nebo zvěř žijící v okolní krajině dostala do části zahrady nebo parku určené pro reprezentační či obytné účely (KPZ)

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků reliéfu

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
Strukturální prvky reliéfu antropogenní				
188	sejpa	polygon	m2	Antropogenní formy reliéfu vzniklé při rýžování, tj. mechanickém způsobu dobývání z náplavů, nejčastěji při těžbě zlata a jiných ryzích kovů nebo drahokamů, případně vltavinů nebo pyritů. Jedná se o pahorky zpravidla 1-2 m vysoké, výjimečně vyšší než 10 m, často i na jedné lokalitě s velmi různými výškami (LEX)
189	skála umělá	polygon	m2	Uměle vytvořená, nebo přizpůsobená skála, vzniklá buď úpravou přirozeného skalního masívu, lomu, nebo umělým nakupením balvanů. (PEŠTA)
189	skládka	polygon	m2	Akumulační antropogenní tvar, který vzhledem často připomíná pahorek, proto se též někdy nazývá odpadkový pahorek. Vzniká řízeným navršováním pevných komunálních odpadů (LEX)
190	snos kamenný (kamenice)	polygon	m2	Syn. agrární val (LEX), uměle vybudovaný útvar liniového charakteru spojený s hospodářskou činností. Kamenný snos je umělý kamenný val vázaný na zemědělskou činnost, vytvořený na hranici pozemku z kamenů posbíraných při jeho čištění pro zemědělskou výrobní činnost (KPZ).
191	terasa agrární	polygon	m2	Uměle vybudovaný útvar liniového charakteru spojený s hospodářskou činností. Agrární terasa je uměle vytvořený terénní stupeň určený k pěstování plodin. Je obvykle vázán na přirozeně členitý terén pahorkatiny, vrchoviny a hornatiny. V obraze krajiny se projevuje zejména souběžný rastr kamenných opěrných zídek mezi jednotlivými terasami (KPZ)
192	terasa sídelní	polygon	m2	Sídelní terasa je antropogenní tvar, který vzniká antropogenní degradací na svazích. Pro potřeby rozšiřování sídel jsou ve městech, jejichž území tvoří členitý reliéf, umísťovány obytné budovy postupným zařezáváním do svahu, čímž vznikají typické terasy. Terasu tvoří plošina terasy obvykle s lokalizovanou obytnou stavbou a stupeň terasy, který může být využíván jako užitná zahrada (LEX)
193	tunel dopravní	polygon	m2	Dopravní tunel je podpovrchový antropogenní tvar, který může být určen pro chodce, cyklisty, motorová vozidla či pro železniční dopravu (LEX)
194	úvoz	polygon	m2	Úvoz je speciálním typem dopravního průkopu, který vzniká častým provozem kolových vozidel. Jedná se o protáhlé zářezy vznikající dopravními procesy na nepevných cestách. Velmi často jsou úvozy prohlubovány fluvialní erozí. Se změnou velikosti dopravních prostředků určených pro zemědělské obhospodařování byly některé úvozy opuštěny a dochází v nich k přirozené sukcesi (LEX)
195	val	polygon	m2	Konvexní liniový tvar vzniklý navršením zeminy, většinou se zaoblenou korunou. Valy byly budovány např. podél příkopů, aby zabránily vylití vody z břehů, nebo pro zakrytí nějakého pohledově nepříznivého jevu. Výjimečně se může jednat i o relikt starších fortifikací, většinou předcházejících vzniku zahrady či parku (PEŠTA)
196	zářez	polygon	m2	Zemní těleso vzniklé vybráním zeminy do úrovně pláň (TNS)

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků reliéfu

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
Strukturální prvky reliéfu antropogenní				
197	zaniklý strukturální prvek reliéfu			
198	jiný strukturální prvek reliéfu			

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vegetačních

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
201	parkový trávník	polygon	m2	Parkový (rekreační) t. (kategorie trávníků dle ČSN 83 9031) je trávník se střední zatížitelností, odolný proti suchu, s oblastí použití ve veřejné zeleni, v obytných souborech, v zahradách u domů, se středními až vysokými nároky na péči (SKLÁDANKA, VRZALOVÁ, VYSKOČIL)
202	parterový trávník	polygon	m2	Parterový (okrasný) t. (kategorie trávníků dle ČSN 83 9031) je hustý kobercový trávník z jemnolistých trav, s nízkou zatížitelností s oblastí použití v reprezentační zeleni, s vysokými až velmi vysokými nároky na péči (SKLÁDANKA, VRZALOVÁ, VYSKOČIL)
203	krajinný (luční) trávník	polygon	m2	Krajinné (extenzivní) t. (kategorie trávníků dle ČSN 83 9031) jsou trávnické se širokým spektrem použití podle účelu a stanoviště, např. jako ochrana proti erozi, zpravidla nezatížitelné nebo jen málo zatížitelné. Jsou to trávnické převážně extenzivně využívané a/nebo pěstované porosty ve veřejné a soukromé zeleni, v krajině, u komunikací, na rekultivovaných plochách, druhově bohaté porosty lučního charakteru (SKLÁDANKA, VRZALOVÁ, VYSKOČIL)
204	letištní trávník	polygon	m2	Letištní trávník je druh trávníků pro travnaté plochy letišť a malá travnatá sportovní a zemědělská letiště, s nízkou tvorbou hmoty četností sečí 6 - 8x za rok (SKLÁDANKA, VRZALOVÁ, VYSKOČIL)
205	sportovní (zátěžový) trávník	polygon	m2	Sportovní (zátěžový) t. (kategorie trávníků dle ČSN 83 9031) je trávník pro oblast použití: sportovní, hrací a odpočinkové plochy, parkoviště, vyznačuje se celoročně vysokou zatížitelností a středními až velmi vysokými nároky na péči (SKLÁDANKA, VRZALOVÁ, VYSKOČIL)
206	mokřad	polygon	m2	Souborný název pro biotopy a ekosystémy vznikající pod vlivem trvalé nebo mírně kolísající vysoké hladiny spodní vody a mělkých a stojatých povrchových vod (LNS)
207	bylinný pokryv	polygon	m2	Plocha se zapojeným porostem bylin s převahou dvouděložných rostlin
208	ruderalní porost	polygon	m2	Porost ruderalních rostlin (též rumištní rostlin), přizpůsobených k životu v neobdělávané půdě v blízkosti sídliště, zpravidla bohaté dusíkatými látkami (rumiště, cesty, skladiště, opuštěné kultury apod.) (ZEM)
209	zeleninový záhon	polygon	m2	Záhon využívaný pro pěstování zeleniny
210	záhon smíšený (trvalky s růžemi)	polygon	m2	Typ květinového záhonu, jehož forma je založena na kombinaci trvalek a růží
211	záhon letniček (dvouletek)	polygon	m2	Typ květinového záhonu, sezónně osazovaného letničkami (letní výsadba) nebo dvouletkami a/nebo cibulovinami (podzimní výsadba)
212	záhon trvalek	polygon	m2	Typ květinového záhonu, jehož forma je založena na kombinaci různých druhů trvalek
213	záhon růží	polygon	m2	Typ květinového záhonu, osázeného růžemi
214	záhon vřesovištních rostlin	polygon	m2	Záhon, jehož forma je založena na kombinaci různých druhů vřesovištních rostlin
215	pokryvná výsadba keřů - listnatých	polygon	m2	Typ vegetačního prvku, jehož forma je založena na kompaktní výsadbě listnatých keřů, jejichž koruny vytvářejí zápoj a pokrývají povrch půdy v ploše výsadby

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vegetačních

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
216	pokryvná výsadba keřů - jehličnatých	polygon	m2	Typ vegetačního prvku, jehož forma je založena na kompaktní výsadbě jehličnatých keřů, jejichž koruny vytvářejí zápoj a pokrývají povrch půdy v ploše výsadby
217	pokryvná výsadba keřů - smíšených	polygon	m2	Skupina keřů listnatých a jehličnatých, jejichž koruny se nedotýkají a nevytváří zápoj
218	rozvolněná skupina keřů - listnatých	polygon	m2	Skupina keřů listnatých, jejichž koruny se nedotýkají a nevytváří zápoj
219	rozvolněná skupina keřů - jehličnatých	polygon	m2	Skupina keřů jehličnatých, jejichž koruny se nedotýkají a nevytváří zápoj
220	rozvolněná skupina keřů - smíšených	polygon	m2	Skupina keřů listnatých a jehličnatých, jejichž koruny se nedotýkají a nevytváří zápoj
221	zapojená skupina keřů - listnatých	polygon	m2	Skupina keřů listnatých, jejichž koruny se dotýkají a vytváří zápoj
222	zapojená skupina keřů - jehličnatých	polygon	m2	Skupina keřů jehličnatých, jejichž koruny se dotýkají a vytváří zápoj.
223	zapojená skupina keřů - smíšených	polygon	m2	Skupina keřů jehličnatých a listnatých, jejichž koruny se dotýkají a vytváří zápoj
224	tvárovaný keř - listnatý	bod	ks	Listnatý keř, jehož nadzemní část je záměrně a pravidelně usměrňována do zamýšleného tvaru
225	tvárovaný keř - jehličnatý	bod	ks	Jehličnatý keř, jehož nadzemní část je záměrně a pravidelně usměrňována do zamýšleného tvaru
226	soliterní strom tvarovaný - listnatý	bod	ks	Samostatně rostoucí listnatý strom, jenž není v korunovém prostoru v dotyku s žádným jiným stromem a jehož nadzemní část je záměrně a pravidelně usměrňována do zamýšleného tvaru
227	soliterní strom tvarovaný - jehličnatý	bod	ks	Samostatně rostoucí jehličnatý strom, jenž není v korunovém prostoru v dotyku s žádným jiným stromem a jehož nadzemní část je záměrně a pravidelně usměrňována do zamýšleného tvaru.
228	strom ve stromořadí tvarovaný - listnatý	bod	ks	Listnatý strom, který je integrální součástí stromořadí a jehož nadzemní část je záměrně a pravidelně usměrňována do zamýšleného tvaru
229	soliterní keř - listnatý	bod	ks	Samostatně rostoucí listnatý keř - samostatně stojící jedinec zřetelně prostorově izolovaný od dalších jedinců, vnímaný jako samostatný kompoziční prvek, jenž není součástí skupiny či porostu dřevin; není zřetelně biologicky ovlivňován, ať už pozitivně či negativně, jinými dřevinami v okolí (ŠIMEK)
230	soliterní keř - jehličnatý	bod	ks	Samostatně rostoucí jehličnatý keř - samostatně stojící jedinec zřetelně prostorově izolovaný od dalších jedinců, vnímaný jako samostatný kompoziční prvek, jenž není součástí skupiny či porostu dřevin; není zřetelně biologicky ovlivňován, ať už pozitivně či negativně, jinými dřevinami v okolí (ŠIMEK)
231	soliterní strom - listnatý	bod	ks	Jednotlivý rostoucí strom všech výškových kategorií, listnatý. Jedinec není v korunovém prostoru v dotyku s žádným jiným stromem (PEJCHAL)
232	soliterní strom - jehličnatý	bod	ks	Jednotlivý rostoucí strom všech výškových kategorií, jehličnatý. Jedinec není v korunovém prostoru v dotyku s žádným jiným stromem (PEJCHAL)
233	strom ve stromořadí - listnatý	bod	ks	Listnatý strom, který je integrální součástí stromořadí (PEJCHAL)
234	strom ve stromořadí - jehličnatý	bod	ks	Jehličnatý strom, který je integrální součástí stromořadí (PEJCHAL)

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vegetačních

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
235	strom ve skupině – listnatý	bod	ks	Listnatý strom, který je integrální součástí skupiny, struktury ze dvou a více jedinců, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek (PEJCHAL)
236	strom ve skupině – jehličnatý	bod	ks	Jehličnatý strom, který je integrální součástí skupiny, struktury ze dvou a více jedinců, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek (PEJCHAL)
244	živý plot - volně rostlý - smíšený	polygon	m2	Liniový dřevinný vegetační prvek, jehož forma je založena na kompaktní liniové výsadbě listnatých a jehličnatých dřevin, jejichž koruny vytvářejí hustý zápoj a nejsou pravidelně tvarovány řezem
245	živý plot - volně rostlý - listnatý	polygon	m2	Liniový dřevinný vegetační prvek, jehož forma je založena na kompaktní liniové výsadbě listnatých dřevin, jejichž koruny vytvářejí hustý zápoj a nejsou pravidelně tvarovány řezem
246	živý plot - volně rostlý - jehličnatý	polygon	m2	Liniový dřevinný vegetační prvek, jehož forma je založena na kompaktní liniové výsadbě jehličnatých dřevin, jejichž koruny vytvářejí hustý zápoj a nejsou pravidelně tvarovány řezem
247	živý plot - tvarovaný - listnatý	polygon	m2	Liniový dřevinný vegetační prvek, jehož forma je založena na kompaktní liniové výsadbě listnatých dřevin, jejichž koruny vytvářejí hustý zápoj a jsou záměrně a pravidelně usměřňovány do zamýšleného tvaru
248	živý plot - tvarovaný - jehličnatý	polygon	m2	Liniový dřevinný vegetační prvek, jehož forma je založena na kompaktní liniové výsadbě jehličnatých dřevin, jejichž koruny vytvářejí hustý zápoj a jsou záměrně a pravidelně usměřňovány do zamýšleného tvaru
249	živý plot - tvarovaný - smíšený	polygon	m2	Liniový dřevinný vegetační prvek, jehož forma je založena na kompaktní liniové výsadbě listnatých a jehličnatých dřevin, jejichž koruny vytvářejí hustý zápoj a jsou záměrně a pravidelně usměřňovány do zamýšleného tvaru
250	popínavá dřevina	polygon	m2	Liána - dřevina, jejíž stonek není natolik pevný (samonosný), aby rostl bez opory vzpřímeně (PEJCHAL)
251	stěna tvarovaná živá	polygon	m2	Liniový dřevinný vegetační prvek, jehož forma je založena na kompaktní liniové výsadbě dřevin, jejichž koruny vytvářejí hustý zápoj a jsou záměrně a pravidelně usměřňovány do tvaru vysoké stěny
255	zapojená skupina stromů - listnatých	polygon	m2	Vegetační prvek ze dvou a více jedinců stromů listnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek a existuje mezi nimi zřetelný konkurenční nebo i podpůrný biologický vztah, přičemž jedinci stojící na okraji vegetačního prvku tvoří větší část jeho prostoru než jedinci uvnitř (PEJCHAL)
256	zapojená skupina stromů - jehličnatých	polygon	m2	Vegetační prvek ze dvou a více jedinců stromů jehličnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek a existuje mezi nimi zřetelný konkurenční nebo i podpůrný biologický vztah, přičemž jedinci stojící na okraji vegetačního prvku tvoří větší část jeho prostoru než jedinci uvnitř (PEJCHAL)
257	zapojená skupina stromů - smíšených	polygon	m2	Vegetační prvek ze dvou a více jedinců stromů jehličnatých a listnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek a existuje mezi nimi zřetelný konkurenční nebo i podpůrný biologický vztah, přičemž jedinci stojící na okraji vegetačního prvku tvoří větší část jeho prostoru než jedinci uvnitř (PEJCHAL)
258	skupina stromů - listnatých - s podrostem keřů - listnatých	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých, s podrostem keřů listnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
259	skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - listnatých	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů jehličnatých, s podrostem keřů listnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vegetačních

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
260	skupina stromů -smíšených - s podrostem - keřů - listnatých	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých a jehličnatých, s podrostem keřů listnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
261	skupina stromů - listnatých - s podrostem - keřů - jehličnatých	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých, s podrostem keřů jehličnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
262	skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - jehličnatých	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů jehličnatých, s podrostem keřů jehličnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
263	skupina stromů - smíšených - s podrostem - keřů - jehličnatých	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých a jehličnatých, s podrostem keřů jehličnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
264	skupina stromů - listnatých - s podrostem - keřů - smíšených	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých, s podrostem keřů listnatých a jehličnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
265	skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - smíšených	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů jehličnatých, s podrostem keřů listnatých a jehličnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
266	skupina stromů - smíšených - s podrostem - keřů - smíšených	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých a jehličnatých, s podrostem keřů listnatých a jehličnatých, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
267	skupina stromů - listnatých - s podrostem - bylinným	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých, s podrostem bylinným, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
268	skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - bylinným	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů jehličnatých, s podrostem bylinným, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
269	skupina stromů - smíšených - s podrostem - bylinným	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých a jehličnatých, s podrostem bylinným, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
270	skupina stromů - listnatých - s podrostem - trávniku	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých, s podrostem trávniku, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
271	skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - trávniku	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů jehličnatých, s podrostem trávniku, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
272	skupina stromů - smíšených - s podrostem - trávniku	polygon	m2	Struktura ze dvou a více jedinců, stromů listnatých a jehličnatých, s podrostem trávniku, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek
273	skupina stromů tvarovaných se společným pláštěm	polygon	m2	Skupina dřevin, jejichž koruny vytvářejí společný plášť, záměrně a pravidelně usměrňovaný do zamýšleného tvaru
274	skupina dřevin se společným pláštěm	polygon	m2	Skupina dřevin, jejichž koruny vytvářejí společný plášť
275	strom v porostu dřevin	bod	ks	Strom, který je integrální součástí porostu dřevin
276	pařez	bod	ks	Zbýlá nadzemní část kmenové dřevní hmoty po vykácení dřeviny (nejčastěji stromu) (ZSN)
277	stromořadí listnaté - tvarované	linie	m	Liniová výsadba listnatých stromů, záměrně a pravidelně usměrňovaný do zamýšleného tvaru

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vegetačních

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
278	stromořadí vzrůstné	linie	m	Záměrně vysazená jedna řada stromů, rozmístěných obvykle v pravidelných rozstupech. Zpravidla tvoří doprovod komunikace, přírodní nebo umělé vodoteče, často také zvýrazňuje hranice pozemku nebo zemědělské kultury. Pro zvýraznění záměrných krajinnářských úprav jsou nejčastěji použity aleje ze vzrůstných stromů domácího původu, jako je např. dub, lípa, javor. Z druhů, které se vyznačují širokou oblastí rozšíření, je velmi častý jírovec maďal. Stromořadí může být i vícedruhové (KPZ)
279	stromořadí méně vzrůstné	linie	m	Záměrně vysazená jedna řada stromů, rozmístěných obvykle v pravidelných rozstupech. Zpravidla tvoří doprovod komunikace, přírodní nebo umělé vodoteče, často také zvýrazňuje hranice pozemku nebo zemědělské kultury. U komunikací místního významu se často vysazovala i stromořadí z ovocných stromů jako je ořešák, jabloň, hrušeň, třešeň, slivoň. Pro některé oblasti je charakteristický jeřáb obecný (KPZ)
280	stěna ovocná	polygon	m ²	Řadová hustá výsadba nízkokmenných ovocných dřevin, bez opěrné konstrukce (Zahradnický slovník Zvolský Helebrant s. 297)
281	špalír	linie	m	Výsadba nízkokmenných ovocných nebo okrasných dřevin nebo révy upevněná na opěrné konstrukci (ZVOLSKÝ, HELEBRANT)
282	louka	polygon	m ²	Formace bylinné vegetace bez dřevin s hustým souvislým porostem převážně travin a motýlokvětých rostlin, které tvoří hlavní biomasu uvedené formace (ZSN)
283	pastvina	polygon	m ²	Pozemek s trvalým porostem trav, jetelovin a jiných bylin, využívaný ke spásání. P. jsou buď přirozené nebo uměle založené (ZSN)
284	pole	polygon	m ²	Pozemek, na kterém jsou pravidelně pěstovány polní plodiny (ZEM)
286	plantáž ovocná	polygon	m ²	Větší plocha intenzivních ovocných kultur v uzavřených výsadbách. V p.o. se ovocné rostliny vysazují zpravidla na nejmenší přípustnou vzdálenost, odpovídající podnoží a vzrůstnosti odrůd tak, aby byla současně umožněna mechanizace prací; ovocné rostliny jsou na tomto pozemku jedinou kulturou (ZEM)
287	sad polní	polygon	m ²	Výsadba vysokokmenných nebo polokmenných ovocných stromů na generativních podnožích. Tyto výsadby jsou obvykle bez trvalého oplocení. Stromy se vysazují na větší vzdálenosti, než které by odpovídaly průměrům dospělých korun, protože se počítá s pěstováním podplodin. Jde většinou o způsob ovocnaření extenzivního charakteru (ZEM)
288	chmelnice	polygon	m ²	Pozemek osázený chmelem s vybudovanou chmelnicovou konstrukcí (ZEM)
289	plantáž	polygon	m ²	Intenzivní výsadba ve velkém rozsahu (plantáž jahodová - jahodovna, plantáž malinová -malinovna) (ZVOLSKÝ, HELEBRANT)
290	plantáž dřevin	polygon	m ²	Uměle zakládáné porosty, které slouží k urychlené produkci dřeva. Pěstují se v nich rychle rostoucí dřeviny (lignikultury)(ZEM)

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vegetačních

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
291	porost dřevin	polygon	m2	Vegetační prvek z většího počtu jedinců dřevin, kteří společně tvoří samostatně chápaný kompoziční prvek a existuje mezi nimi zřetelný konkurenční nebo i podpůrný biologický vztah, přičemž větší část prostoru tohoto vegetačního prvku tvoří jedinci bez přímého kontaktu s jeho okrajem. (PEJCHAL)
292	přírodě blízké společenstvo	polygon	m2	Stabilizované přírodě blízké, avšak antropicky podmíněné vegetační typy (luční společenstva, břehové rákosiny rybníků aj.)
293	nálet a nárost	polygon	m2	Nárost (mladý lesní porost), nálet (skupiny anebo jednotlivé semenáčky lesních dřevin vzniklé ze semen nebo plodů plodících stromů) (ZEM)
294	porost lesní	polygon	m2	Vymezené stromové společenstvo (samostatný růstový celek), liší se výrazně od svého okolí druhovou skladbou, bonitou, zakmeněním, věkem nebo věkovým odstupňováním, popř. dalšími znaky (ZEM)
295	předzahrádka	polygon	m2	Zahrádka před domem (ZVOLSKÝ, HELEBRANT
296	vinice	polygon	m2	Pozemek osázený vinnou révou (ZEM)
297	plocha bez vegetačního krytu	polygon	m2	Holá plocha půdy bez vegetace
298	zaniklý strukturální prvek vegetační			
299	jiný strukturální prvek vegetační			

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
301	altán	polygon	m2	Drobná stavbička zděné nebo lehčí konstrukce (dřevo) doplněné zdívkou, sloužící k odpočinku, vyhlídce, posezení apod. V původním významu vyhlídková věžová stavba nad střechou domu (PEŠTA)
302	bašta	polygon	m2	Předstupující nebo předsunutá součást opevnění s okrouhlým, pravoúhlým či mnohoúhelným půdorysem; určena k bočnímu ostřelování útočníka (VVE), pro renesanční okrasné zahrady byly charakteristické bašty, jež flankovaly ohrazení zahrad
303	besídka	polygon	m2	Drobná stavba lehké konstrukce (dřevo, případně i proutí apod.), sloužící k posezení a odpočinku (PEŠTA)
304	budova klášterní	polygon	m2	Budova v rámci klášterního souboru budov, sloužících za obydlí a působiště mnišského řádu (BLAŽÍČEK)
305	bažantnice	polygon	m2	Bažantnice (dříve též bažantovna, komora bažantí), zvláštní budova vhodně upravená k přechovávání, hlavně přezimování bažantů (OSN)
306	kasino	polygon	m2	Budova v zahradním areálu, vybavená krom menších místností větším sálem (PETRŮ)
307	domek kůrový	polygon	m2	Budova (objekt) v zahradě, jejíž konstrukci tvoří dřevo, kůra, případně došky (A-Z)
308	lázně	polygon	m2	Obvykle samostatný objekt v zahradě či parku, výrazně architektonicky řešený, sloužící k osobní hygieně a odpočinku. (PEŠTA)
309	galerie	polygon	m2	Krytá chodba, otevřená do zahrady či parku arkádou, sloupopadím, nebo okny, tvořící buď komunikační spojnicí, ochranu před povětrností, nebo výhled. Těž vyvýšené místo, terasa v interiéru i exteriéru. (PEŠTA)
310	cottage	polygon	m2	Stavba v rustikálním slohu, napodobující anglický venkovský dům, první návrh John Nash kol. r. 1800 (A-Z)
311	domek studniční	polygon	m2	Stavební objekt se studnou uvnitř nebo se strojním zařízením pro čerpání vody, obvykle v podobě domku se sedlovou střechou
312	domek viniční	polygon	m2	Stavba na parcele vinice při jejím vstupu nebo v završení jejího svahu. V přízemí s lisem na hrozny a s provozním nářadím vinnohradu, v patře s možností pobytu, v podzemí obvykle vinný sklep se sudy se zrajícím vínem (PETRŮ)
313	domek zahradní	polygon	m2	Malá budova v zahradě sloužící jako užitkový (provozní) objekt, k ubytování (dům zahradníka) a nebo k ochraně zahradního nářadí a rostlin (UERSCHELN, KALUSOK)
315	dům lázeňský	polygon	m2	Objekt v souboru lázeňských budov, sloužící především k ubytování lázeňských hostů.
316	dům venkovský	polygon	m2	Vesnická stavba sloužící k bydlení. Dispozice a architektonické řešení domu v minulosti se odvíjelo jednak od regionálně podmíněných zvyklostí a dále od sociálního postavení majitele domu.
317	dům zahradní	polygon	m2	Větší budova v zahradě, umožňující přenocování, užívána také pro ubytování hostů; nesloužil jako obydlí zahradníka (UERSCHELN, KALUSOK)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
318	dům zahradníka	polygon	m2	Stavba sloužící jako obydlí zahradníka, často byla situována na území zahrady nebo parku
319	elektrárna	polygon	m2	Stavební objekt s technologickým zařízením sloužící k výrobě elektrické energie, vodní elektrárny byly zřizovány i v zámeckých parcích
320	fara	polygon	m2	Budova, v níž sídlí farní úřad (správní úřad farnosti), též obydlí faráře (UVE)
321	grotta	polygon	m2	Umělá jeskyně, vytvořená buď z balvanů, ze zdiva svým povrchem napodobujícího skálu, nebo přímo vysekaná do skalního podloží. Může být doplněna plastickou výzdobou stěn či sochařskou výzdobou (PEŠTA)
322	hájovna	polygon	m2	Syn. hájenka, obydlí hajného, umístěné tak, aby zajistil úspěšný výkon služby s patřičným zřetelem i na potřeby hajného (NSL), ev. sídlo lesní správy panství, často výrazně architektonicky řešené v rustikálním nebo alpském stylu. (PEŠTA)
323	chata	polygon	m2	Malý domek sloužící především k víkendové rekreaci městského obyvatelstva v přírodě (UVE)
324	chodba	polygon	m2	Syn. chodbová komunikace, spojovací chodba, ch. byla užívána komunikace spojující zámek a okrasnou zahradu
325	chrámek	polygon	m2	Syn. templ, drobná stavba s alegorickým nebo symbolickým posláním, inspirovaná nejčastěji antickými nebo staroegyptskými chrámy – obvykle v podobě otevřené sloupové haly kruhového nebo obdélníkového půdorysu. (PEŠTA)
326	jízdárna	polygon	m2	Rozlehlé stavení obsahující oválnou dráhu pro jízdu na koni, včleněné v zámeckých a palácových areálech, příslušenství barokní panské rezidence. Vedle stavby, zimní jízdárny, se někde vyskytuje ještě její letní doplněk, otevřená, nezastřešená plocha zpravidla po jejím boku (BLAŽÍČEK)
327	kaple	polygon	m2	Malý křesťanský kultovní prostor, zprvu samostatný stavební útvar, vzniklý patrně z malých svatyní na hrobech mučedníků, později také přidružený k dispozici kostela, začleněný v celek kláštera, hradu i zámku (BLAŽÍČEK)
328	hostinec	polygon	m2	Stavební objekt s provozem pohostinství, v minulosti hostince nabízely kromě nápojů a kuchyně také ubytování (zájezdní hostince), ustájení koní a odstavení povozů na dvoře nebo v remíze.
329	kolonáda	polygon	m2	Samostatně stojící otevřená nebo polootevřená stavba podélného půdorysu na sloupech či pilířích, architrávového řešení. (PEŠTA)
330	kostel	polygon	m2	Budova pro křesťanské bohoslužby (UVE)
331	kasino	polygon	m2	Zahradní stavba obsahující hlavní sál, k němuž po stranách přiléhají malé odpočívárny (retirady). Druh letohrádku sloužící uzavřené společnosti, posléze společenská stavba v lázních, z které se posléze vyvinula herna (kasino) (VLČEK)
332	kůlna	polygon	m2	Stavba, obvykle dřevěná a jen lehce krytá, k různým účelům, hlavně jako skladiště hospodářského nářadí, paliva, stavebních hmot aj. (MSN)
333	kuželna	polygon	m2	Stavební objekt využívaný pro hru v kuželky, obvykle dvouprostorový, obsahující zastřešené dráhy a místnost pro hráče, součást zámeckých zahrad a parků

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
334	ledárna	polygon	m2	Objekt pro uchování ledu, obvykle sklepní objekt částečně zapuštěný nebo zcela zahloubený pod zemí
335	letohrádek	polygon	m2	Stavba umístěná v přírodním prostředí (zahrady, parku, obory), určená k přechodnému pobytu nebo k odpočinku, vesměs podobná zámečku, u nás kdysi označovaná jako lusthaus nebo lustšlos (z něm.). L. v oboře přijímá funkci lovcího hrádku. L. jako stavební typ vznikl v renesanci jako součást (hlavní dům) stavebního programu vily (viz vila, kasino) a architektonické úpravy zahrad. Obvykle zahrnuje sál a lodžii, již se stavba otvírá do přírody, podle potřeby od 15. stol. ještě další místnosti (BLAŽÍČEK)
336	lisovna	polygon	m2	Objekt, v němž se lisuje ovoce a vinné hrozny, budova obsahuje lis a velkou otevřenou nádobu na mošt, neslouží k bydlení (ZEM)
337	loděnice	polygon	m2	Budova nebo přístřešek pro uložení lodí nebo pro jejich spouštění na vodu
338	luštinna semen	polygon	m2	Objekt s technickým zařízením pro získávání osiva z nerozpadavých šišek jehličnanů a šiestic olší (LNS)
339	mauzoleum	polygon	m2	Architektonicky náročně upravená monumentální hrobka jako samostatná stavba s vnitřním prostorem
340	mešita	polygon	m2	Stavba pro shromažďování věřících a bohoslužby v islámském náboženství. V období obliby orientálních forem a ornamentiky byly mešity stavěny v zahradách jako dekorativní objekt s funkcí zahradního pavilonu (UERSCHELN, KALUSOK)
341	míčovna	polygon	m2	podélná přízemní budova určená pro míčové hry přičleňovaná od renesance k palácovým areálům a k panským sídlům (BLAŽÍČEK)
342	minaret	polygon	m2	M. je součástí islámské mešity, věžovitá stavba s ochozem. Samostatně je součástí architektonického aparátu anglické zahrady a krajinnářského parku (PETRŮ)
343	mlékárna	polygon	m2	Stavba venkovského statku, v níž se zpracovává mléko na máslo a sýr; od 17. století dekorativní pavilon v zahradách a v původní funkci znovu používaný v hameau, mlékárna sloužila současně jako "arkadický" motiv pro zkrášlení venkovského života. Ve veřejných parcích se mlékárna objevuje kolem roku 1900 (PETRŮ)
344	mlýn	polygon	m2	Hospodářský objekt na zpracování obilí, výrobu mouky a jiných mlýnských výrobků; větrný mlýn býval také charakteristickou součástí sentimentálních vesniček (hameau) v zahrad v období osvícenství
345	myslivna	polygon	m2	Dnes již historický název obydlí myslivce z povolání, pocházející z doby, kdy myslivost převládala nad lesnictvím, zejména v 15. - 17. století. Později byl název nahrazen označením lesovna, ale mnohde se názvu m. používá dodnes (ZEM)
346	pagoda	polygon	m2	Centrální chrámek buddhistického kultu. Po polovině 18. století se pagody staly módou anglické zahrady, kde mezi nejkrásnější patří pagoda v Kew, postavená v letech 1757-59 podle Chambersova návrhu (PETRŮ)
347	palác	polygon	m2	Výstavný dům šlechtické rodiny, později také úřadu nebo společnosti ve městě. Jeho nejlepší reprezentační místnosti jsou zpravidla v I. patře, v baroku zvaném ital. piano nobile; na stavební soubor palácových budov navazuje zahrada (BLAŽÍČEK)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
348	pavilon	polygon	m2	Drobná, často bohatě dekorativně řešená stavba centrálního půdorysu, často otevřená. Slouží k odpočinku, posezení, provozování hudby, vyhlídkám apod. (PEŠTA)
349	pokladna	polygon	m2	Budova (stavební objekt) u vstupu do areálu
350	poustevna (eremitáž)	polygon	m2	Původně poustevna – příbytek poustevníka, odloučený přístřešek či stavba, určená k meditaci a rozjímání. (PEŠTA)
351	převlékárna	polygon	m2	Objekt situovaný v zahradě nebo parku, určený k převlékání, zázemí bazénů a sportovišť
352	ptačinec	polygon	m2	Stavební objekt určený pro chov ptáků. Ptačince a voliéry byly oblíbeny v architektonických zahradách v období renesance a baroka pro zpěv ptáků a jejich exotiku. Byly budovány jako jednotlivé pavilony nebo malé skupiny budov (UERSCHELN, KALUSOK)
353	rozhledna	polygon	m2	Samostatná, obvykle věžovitá stavba na vyvýšeném místě, umožňujícím rozhled. (PEŠTA)
354	sala terrena	polygon	m2	Místnost v přízemí paláce, zámku, domu, otevřená přímo do zahrady, zpravidla v úrovni nebo mírně nad úrovní terénu nebo samostatná zahradní stavba. Vnitřek bývá bohatě zdoben. Je častá zejména v renesanci a v baroku (BLAŽÍČEK)
355	seník	polygon	m2	Kůlna na seno (seník), rozsáhlá dřevěná stavba, zpravidla opatřená jen střechou a ze stran volně přístupná (MSN)
356	skleník	polygon	m2	Samostatná stavba s prosklenými stěnami (i zastřešením), určená pro pěstování teplomilných rostlin. Může být vytápěná nebo studená (PEŠTA)
357	stáj	polygon	m2	Stavba sloužící pro trvalé nebo přechodné ustájení zvířat (ZEM)
359	stodola	polygon	m2	Budova sloužící k ukládání nevymláceného obilí, luskovin, slámy a sena. Skládala se z mlatu, patra, přístodůlků neboli peren. Od mlatu bývaly zpravidla přístodůlky odděleny oplotní. Střecha byla volná bez vazných trámů (MSN)
360	sušárna ovoce	polygon	m2	Stavba se zařízením, která umožňuje sušit ovoce (ZEM)
361	sýpka	polygon	m2	Budova určená k uskladňování vyláceného obilí, popř. jiných věcí. Pro sýpku se používá také termínů špychar, špejchar (FROLEC, VAŘEKA)
363	včelín	polygon	m2	Včelařská účelová stavba, která chrání úly i včelstva proti nadměrným výkyvům povětrnosti, slouží za manipulační prostor pro včelaře, jako pracovní nebo dílna, může v ní být uskladněno příslušenství úlů a také zásoby (ZEM), součást historických zahrad a parků, především kuchyňských zahrad
364	věž vyhlídková	polygon	m2	Stavba ve formě věže určená jako místo vyhlídky do prostoru zahrady a jejího okolí, součást stavebního programu krajinářských zahrad a parků

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
365	vila	polygon	m2	V římské antice rodinný dům (lat. villa) se statkem na venkově (v. rustica), dům se zahradou a vinicí sloužící k odpočinku v okolí velkého města (v. suburbana) nebo přímo ve městě (v. urbana). V období renesance a manýrismu myšlenka v. ožila ve všech třech kategoriích především s funkcí rekreační, která v kategorii městské vily nevylučovala celoroční obývání. Od 15. století ústřední dům různého stavebního typu (kasino, ve městě také zahradní palác) byl stavěn uprostřed architektonicky utvářených zahrad s vodními díly a sochami. Od 16. století se objevuje také u nás a získává vesměs označení letohrádek. V dnešním stavitelství slovo v. zpravidla označuje samostatný obytný dům se zahradou zejména ve vilových čtvrtích a v zahradních městech (BLAŽÍČEK)
366	vodárna	polygon	m2	V dnešním pojetí je v. nadřazeným termínem pro soubor objektů včetně vodojemu, historicky se ale používá jako synonymum pro věžový vodojem. Vodárna rovněž může zabezpečovat čerpání vody (PEŠTA)
367	vrátnice	polygon	m2	Budova u vstupu do parku, sloužící i jako obydlí vrátného
368	záchodky	polygon	m2	Malý stavební objekt se sociálním zařízením pro návštěvníky zahrady
369	zámeček lovecký	polygon	m2	Panský dům vystavěný ve formě malého zámku, obvykle ve vazbě na oboru nebo bažantnici, určený především k příležitostným pobytům a pro loveckou zábavu
370	zámek	polygon	m2	Volně stojící stavba, šlechtické sídlo zpravidla venkovské, v němž převládá funkce obytná, reprezentační, umělecká a nikoli obranná, která postupně mizí s rozvojem dělostřelecké techniky. Součástí souboru z. bývá zahrada a park různě i situované předzámčí, které v našich zemích obvykle zahrnuje také hospodářské a úřední budovy (BLAŽÍČEK)
371	zřícenina	polygon	m2	Zpravidla umělá (nebo uměle přizpůsobená) zřícenina, napodobující středověké hradní stavby, ev. antické památky. Může současně sloužit jako rozhledna, pavilon apod. (PEŠTA)
372	zvonice	polygon	m2	Věžovitá konstrukce nebo věž různého půdorysu, zděná, dřevěná nebo z jiného materiálu, určená k zavěšování zvonů (BLAŽÍČEK)
375	psinec	polygon	m2	Stavební soubor objektů určených pro chov loveckých psů, v minulosti nezbytný součást významných šlechtických rezidencí
376	kravín	polygon	m2	Hospodářský stavební objekt sloužící k ustájení dojníc a březích krav, v minulosti součást zástavby hospodářských dvorů velkostatků (ZEM)
377	salet			(Z ital.) zděný zahradní domek, obvykle centrálního půdorysu, užívaný k přechodnému pobývání nebo k odpočinku (BLAŽÍČEK)
378	ovčín	polygon	m2	Stavba pro ustájení ovcí. Podle účelu se dělí na o. pro ustájení matečného stáda bahnic s odchovem a beraninec. Ovčiny panských velkostatků bývaly v minulosti součástí architektonické kompozice zámeckých areálů
381	vepřín	polygon	m2	Hospodářský stavební objekt s příslušenstvím, sloužícím pro chov a výkrm prasat (ZEM)
382	veranda	polygon	m2	Zastřešená, prosklená nebo otevřená část domu, v. může plynule přecházet ve vyhlídkovou terasu, zahradní altán či pergolu apod. (PETRÁČKOVÁ, KRAUS)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie stavebních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
383	vodojem (věž vodárenská)	polygon	m2	Vodojem je stavba (nadzemní i podzemní), obsahující nádrž na vodu. Nejčastěji má podobu věžového vodojemu (vodárenská věž) (PEŠTA)
384	oranžerie	polygon	m2	Budova pro přezimování citrusů, ale i dalších druhů rostlin citlivých na mráz jako marhaníků, jasmínů a ibišků. V 17. a 18. století byl pojem "oranžerie" používán i pro označení místa, na kterém byly v letních měsících rozestavovány pomerančovníky a citroníky, pěstované v přenosných nádobách (džborech). Kromě pevných budov se vyskytovaly také rozebíratelné stavby pro pěstování citlivých rostlin pěstovaných ve volné půdě (pomerančovníky), jež se každoročně stavěly nad rostlinami před příchodem zimy. Podle současného chápání pojmu se oranžerie liší od skleníku solidností stavebního provedení a společným využitím objektu (k rekreačním účelům, případně jako slavnostní sál). Oranžerie jsou nejčastěji jednopodlažní stavby s velkými okny, jež mohou vytvářet pohledový závěr zahradní dispozice. Budovy oranžerií, jež byly v letním období prázdné a byly využívány jako místo k pobytu, mohly sloužit ve funkci letohrádku (UERSCHELN, KALUSOK)
385	garáž	polygon	m2	Objekt popřípadě prostor, který slouží odstavování nebo parkování silničních vozidel (ČSN 736057 a ČSN 736058)
386	restaurace zahradní	polygon	m2	Stavební objekt nebo stavební soubor s restauračním provozem, jehož charakteristickou součástí bývala v minulosti zahrada osázená rostem listnatých stromů, poskytujících stín pro rozmístění restaurační stolů, kuželna, taneční parket aj.
387	zbořeniště	polygon	m2	Pozemek se zbořenou budovou nebo zříceninou (vyhláška 190/1996 Sb.)
388	zahrada zimní	polygon	m2	Rozlišují se veřejné a privátní zimní zahrady. V 19. století byly zakládány podle vzoru Crystal Pallace architektů Loudona a Paxtona mohutné a prostorné zimní zahrady (např. z.z. v Regents Parku v Londýně (1846) nebo Jardin d'Hiver v Paříži (1847)). Zimní zahrady z části temperované pro tropické rostliny umožňovaly veřejnosti procházky v zeleni i během chladných ročních období mohly být také využívány jako sály pro slavnosti (obdobně jako barokní oranžerie). Privátní z. z. si dopřávalo rozmáhající se a zámožné měšťanstvo především v 2. polovině 19. století. Zhruba od roku 1860 patřily z. z. k obvyklé výbavě vil (UERSCHELN, KALUSOK)
389	Strážní domek (strážnice)	polygon	m2	Drobný stavební objekt, obvykle u vstupu do vymezeného prostoru areálu zámku, ale i parku nebo zahrady, určený pro výkon službě vrátného, neurčený k obývání příklad
390	švýcárna	polygon	m2	Samostatná stavba, inspirovaná horskými hospodářstvími alpské oblasti; určená k odpočinku. (PEŠTA)
391	fíkovna	polygon	m2	Pěstební zahradnická stavba, chránící fíkovníky (smokvoně) před nepřízní počasí. Původně přístřešek při zdi, později samostatná budova se střechem, kterou bylo možno podle potřeby sejmut (PETRŮ)
392	belveder	polygon	m2	Neobytná stavba nebo jen součást větší budovy (viz význam italského slova belvedere - krásný pohled, výhled). Belveder byl vždy umístěn tak, aby poskytoval výhled do širokého okolí. Jako samostatný objekt byl součástí italských zahrad nebo tvořil střešní nástavbu vilové, případně palácové architektury. V naší architektuře se uplatnil ve 2. polovině 16. a v 17. století (VLČEK)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie stavebních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
393	gloriet	polygon	m2	Drobná centrální stavba, často věžová, umístěná na dobře viditelném místě. Slouží obvykle jako pointe de vue a současně jako vyhlídkový pavilon (PEŠTA)
394	konírna	polygon	m2	Stáj pro koně, v minulosti nezbytná součást hospodářského dvora velkostatku nebo souboru budov šlechtické rezidence (PETRŮ)
395	lodžie	polygon	m2	Prostor stavby nebo celý stavební útvar, otevřený na straně do zahradního parteru arkádami (PETRŮ)
396	věž lovecká	polygon	m2	Stavba ve formě věže určená pro loveckou zábavu, umožňovala z oken horních podlaží objektu střelbu na zvěř během tzv. plachtových lovů, v.l. se ojediněle stavěla i v zámeckých zahradách a tvořila součást jejich ohrazení
397	vítězný oblouk	polygon	m2	V antice samostatná architektonická forma průchozí brány k počtě vítězného císaře. Zahradní umění používá vítězný či spíše triumfální oblouk (ve smyslu antického příkladu) zejména v krajinářském parku (PETRŮ)
403	balustráda	linie	m	Zábradlí složené z kuzelek (balustrů) nebo jiné výplně (ornamentální), kamenné zevně a na schodišti, dřevěné v interiéru (BLAŽÍČEK)
405	bazén	polygon	m2	Umělá zahradní nádrž různé velikosti i hloubky s hladinou v úrovni terénu, opatřovaná také vodotryskem, pravidelná součást architektonicky upravené zahrady od 16. století a zvláště francouzské zahrady 17. a 18. století (BLAŽÍČEK), od 20. století je b. běžnou součástí vilových zahrad.
406	brána			Architektonizovaný vstup nebo vjezd do objektu či areálu, ať již klenutý, nebo v podobě pilířů po stranách, někdy též samostatný vstupní objekt s vrátnicí apod. (PEŠTA)
407	exedra	polygon	m2	Otevřená zahradní stavba půlkruhového půdorysu s lavicemi. Exedra může být vytvořena i z tvarovaných živých plotů a doplněna lavicemi a sochami (UERSCHELN, KALUSOK)
408	fontána	polygon	m2	Ozdobná dekorativně laděná kašna s vodotryskem, eventuelně s vodními přepady a s reliéfní i sochařskou výzdobou (PETRŮ)
409	grotta (umělá jeskyně)	polygon	m2	Umělá jeskyně, vytvořená buď z balvanů, ze zdva svým povrchem napodobujícího skálu, nebo přímo vysekaná do skalního podloží. Může být doplněna plastickou výzdobou stěn či sochařskou výzdobou. (PEŠTA)
410	haltýř	polygon	m2	Drobné kryté stavby průtočných vodních nádrží. Sloužily jako studny, vodní lednice, nebo rybí sádky. Haltýře se stavěly roubené, zděné nebo z kamene.
411	hlediště	polygon	m2	Samostatný stavební objekt nebo stavebně stupňovitě upravený svažitého prostoru, určený k sezení diváků letních scén (přírodních amfiteátrů)
412	holubník	polygon	m2	Dřevěný nebo zděný objekt, obvykle situovaný vysoko nad okolním terénem. Má otvory pro vlet a výlet ptáků, uvnitř niky nebo jednotlivé oddělené menší prostory pro hnízdění ptáků (A-Z), sloupový holubník, věžový holubník (ZEM)
413	hradba	polygon	m2	Liniová fortifikační stavba, charakteristická pro středověké fortifikace budované k ochraně měst, pevností, tvrzí a hradů apod. . Hradba je zpravidla opatřena ochozem, který umožňuje aktivní obranu ostřelováním předpolí.
414	jeskyňka lourdská	polygon	m2	Umělý útvar jeskyně, v níž je umístěna soška Panny Marie Lourdské, po obvodu objektu obvykle porost břechtanu

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
415	kaplička	polygon	m2	Syn. výklenková kaple, drobná sakrální stavba, bez vnitřního prostoru modlitebny, její označení je odvozeno od výklenku určeného pro umístění obrazu, sochy nebo reliéfu odpovídajícího zasvěcení kaple. Bývá umístěna v krajině, podobu výklenkové kaple mívají i zastavení poutní nebo křížové cesty, byly stavěny i v zámeckých parcích
416	kaskáda	polygon	m2	Forma stupňovitého jezu, uplatňující se ve svažitém terénu. Voda přepadává ve stupních. (PEŠTA), je strmější než vodní schody (PETRŮ)
417	kašna	polygon	m2	Vodní nádrž s vlastním přítokem a odtokem, zpravidla kamenná, různé architektonické formy, s kruhovou, čtvercovou, polygonální obrubou a s vodními vývody ve středním pilíři; obvyklý funkční i dekorativní motiv náměstí nebo zámeckého nádvoří; vyskytuje se od středověku. Proti výtvarně náročnější fontáně bývá k. jednodušší, ale zásadního rozdílu není (BLAŽÍČEK)
418	krmelec	polygon	m2	Syn. základ, drobný zastřešený dřevěný objekt, myslivecké zařízení k zakládání krmiva pro zvěř většinou v době nouze, zejména v době zimní. Jsou to v podstatě jesle s korýtkem chráněné stříškou (ZEM)
419	boží muka	bod	ks	Pašijový památník, drobná zděná nebo z kamene tesaná architektura umístovaná v sídlech, ale hlavně na polích a volně v krajině, b. m. byly utvářeny v podobě sloupu, pilíře apod. se skřínkou pro obraz, sošku nebo reliéf, na vrcholku opatřeny křížem, často bývají obklopena památnými stromy (BLAŽÍČEK), b. m. byla stavěna i v areálech zámeckých zahrad a parků
420	loubí	polygon	m2	Otevřená dřevěná nebo kovová konstrukce (někdy se zděnými pilíři), bez zastřešení, sloužící jako opora pro pnoucí rostliny. Spolu s nimi vytváří stinnou chodbu. (PEŠTA a kol. 2014, s. 22)
421	oplocení	polygon	m2	Oplocení tvořící ohraničení pozemku, původně ze dřeva nebo vyplétané z prutů, jež nahradilo starší typ oplocení z živých rostlin (živý plot). Konstrukce plotů se vyvíjela až k umělecky utvářeným typům a k použití dalších materiálů, např. ploty z dílců okrasných kovových mříží (UERSCHELN, KALUSOK)
422	paraplíčko	polygon	m2	Drobný objekt ve formě podobě čínské slumečnicku s kruhovou lavicí, poskytující stín, možnost odpočinku a především výhled do zahrady a/nebo krajiny
423	parket taneční	polygon	m2	Stavebně upravená plocha nejčastěji kruhového půdorysu, určená k tanci, v minulosti obvyklý prvek zahradních restaurací, městských parků
424	pergola	polygon	m2	(it. pergola = loubí) nosná konstrukce pro pnoucí rostliny spočívající na kolmých podpěrách, vytvářející popnuté loubí (UERSCHELN, KALUSOK), zahradní architektura polokryté chodby sloupového či pilířového typu, nesoucí volně trámce s popínavými rostlinami, moderní obdoba kolonády (PETRŮ)
425	příkop vodní	polygon	m2	Příkop vyplněný vodou - fortifikační prvek
426	přístaviště	polygon	m2	Prostor na břehu vodního toku nebo vodní plochy, upravený pro přistávání a kotvení lodí

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
427	přístřešek	polygon	m2	Otevřená kůlna, jednou neb dvěma stranami přisazená k nějaké budově a sloužící k ochraně různých předmětů od deště a sněhu, úplně nebo částečně otevřený objekt, obvykle celodřevěný, lehké konstrukce (OSN)
429	pyramida	polygon	m2	Drobný objekt tvaru jehlanu či komolého jehlanu, inspirovaný staroegyptskou architekturou i dalšími starověkými stavbami (PEŠTA)
430	schody vodní	polygon	m2	Architektonicky ztvárněný vodní prvek, kdy voda přepadává přes schodové stupně do kašny, bazénu, kanálu. Uplatňuje se od 17. století, zejména ve francouzské zahradě, vodní schody jednoramenné, dvouramenné
431	sklep vinný	polygon	m2	Podzemní objekt pro uložení nádob s vínem, dvouprostorový (vstupní část, vlastní sklep)
435	voliéra	polygon	m2	Velká klec pro ptáky, v níž se mohou šplouchat ve vodě i létat, umísťována v zahradě jako samostatný pavilon v rámci kompozice (PETRŮ)
436	zeď	linie	m	Svislá zděná konstrukce; vymezuje vnitřní prostor ze stran nebo pozemek, prostranství apod. (BLAŽÍČEK), zeď ohradní - vymezuje hranice areálu zahrady, parku; zeď zahradní - volně stojící zeď uvnitř areálu zahrady, členící jej na části
437	zídka	linie	m	Zídka má především funkci opěrnou, zadržuje zeminu na svahu s cílem vyrovnat terén a usnadnit zahradnické využití plochy, podtyp zídka květinová, spáry zdva z kamene jsou osázeny květinami
438	zeď opěrná	linie	m	Opěrná zeď tvoří postranní boční omezení násypu a nahrazuje násypový svah, syn. tarasní zeď
439	zvonička	bod	ks	Drobný obvykle dřevěný zastřešený objekt se zavěšeným zvonkem, např. dřevěný stojan s rozsochou k zavěšení zvonku a stříškou (BLAŽÍČEK)
440	akvadukt (stafážová architektura)	polygon	m2	Obecně stavba antického vodovodu, neseného mohutnými arkádami (BLAŽÍČEK), akvadukt byl užíván i jako ozdobná stavba romantického parku (PETRŮ), stafážová architektura, příklad: akvadukt v zámeckém parku v Lednici na Moravě
441	bobrovna	polygon	m2	Stavebně upravený prostor se zařízením pro chov bobrů, obsahující vodní nádrže se zděným ohrazením a zděné kotce
442	pařeniště	polygon	m2	Též pařník, jednoduchá nízká stavba pro pěstování zahradních rostlin, nejčastěji zeleniny a květin. V podstatě záhon zahradní zeminy krytý pařeništními okny a vyhříváný nejčastěji pařící se organickou hmotou, uloženou na dně pařeniště (ZSN)
443	stínoviště	polygon	m2	Místo zastřešené dřevěným roštem z latí, rákosovými stínovkami nebo řádkou průsvitnou tkaninou, určené pro pěstování rostlin, které nesnášejí plné slunce. Využívá se především pro školkařské kultury, stálezelené dřeviny, výsevy jehličnanů ap. (ZSN)
444	konstrukce pro dřeviny prostorová	polygon	m2	Opěrná konstrukce pro dřeviny, umísťována volně v prostoru
445	vyhlídka			Místo v zahradě nebo parku, stavebně upravené, nabízející zajímavý výhled a možnost odpočinku (obvykle je vyhlídka vybavena lavicemi)
446	vodopád umělý	polygon	m2	Umělý výrazný skalní stupeň v korytě vodním toku, případně vodopád využívající skalní stěnu, na jejíž vrchol je voda přivedena náhonem, u. v. byl oblíbenou součástí raných krajinářských parků

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
451	hrobka	polygon	m2	Vyzděný hrob v zemi nebo nad zemí, v němž rakev spočívá ve volném prostoru. Od hrobu se odlišuje také vnější architektonickou úpravou, jejíž náročnost se obvykle řídí společenským významem zemřelého (BLAŽÍČEK)
	chalet	polygon	m2	(Franc.) chýše, švýcarský seník, někdy jen přístřešek, zřizovaný v romantických parcích podle dobové módy (BLAŽÍČEK)
452	chata lovecká	polygon	m2	Stavební objekt určený pro občasný pobyt a poskytující zázemí během lovu zvěře, situovaný obvykle v areálech obor, od první poloviny 19. století se úpro stavbu loveckých chat tradičně užívala stavební forma dřevěných alpských domů z oblastí Tyrol nebo Švýcarska
453	chodba podzemní	polygon	m2	Podzemní chodba záměrně vybudovaná, nebo druhotně využitá jako součást stavebního programu romantických parků
454	chýše	polygon	m2	Drobný stavební objekt rustikálního provedení ze dřeva, součást rejstříku stafážových architektur romantických parků
455	kabinet	polygon	m2	Drobná stavba, obklopená rostlinstvem, umožňující klidné rozjímání a soustředění v soukromí, případně prostor pro studium sbírek. Obecněji místnost skýtající klid či místo kryté stromovím, umožňující soukromí v prostoru zahrady. (PEŠTA)
456	kiosk	polygon	m2	Otevřený zahradní pavilon, jenž byl jako stavební typ převzat do evropského zahradního umění z perských zahrad (název odvozen z perského slova kušk). Kiosk mohl být jedno- nebo dvoupodlažní stavbou pravouhlého nebo polygonálního půdorysu, jež se do okolí otevírala arkádami (UERSCHELN, KALUSOK)
457	kiosek prodejní	polygon	m2	Prodejní stánek (název přenesen z perského pavilonu kiosk), objekt pevně osazený
458	koupadlo	polygon	m2	Otevřené místo v zahradě či parku, zpravidla na vodním kanálu apod., určené ke koupání, ev. plavení zvířat. (PEŠTA)
459	lodžeta	polygon	m2	Malá forma lodžie, sloužící mnohdy jako kryté vyhlídkové stanoviště (VLČEK)
461	odpočívadlo	polygon	m2	Syn. retiráda. Zpravidla architektonizované místo v zahradě, sloužící ke klidnému odpočinku. (PEŠTA)
464	prospektová stěna	polygon	m2	Prospekt (z lat.) průhled, pohled do dálky na město apod. V divadelních inscenacích značil p. zadní stěnu s malovaným průhledem přírodním nebo architektonickým (BLAŽÍČEK), prospektová stěna: stěna představující zakončení pohledové osy v zahradě - iluzivní prospekt
466	přístřešek pro chov labutí	polygon	m2	Drobný stavební objekt, obvykle ze dřeva, poskytující ochranu labutím v době hnízdění, součást vybavenosti romantických parků
467	zeď talutová	polygon	m2	Ochranná vyšší zeď, opatřená malou stříškou a na jižní straně obvykle i krytem z odnímatelných oken. Ta se podle potřeby přikrývala proti mrazu nebo stínovala, aby se zabránilo předčasnému rašení. Tento způsob zajistil ochranu proti jarním mrazům a ranější a jakostnější vývin plodů i velmi pozdních odrůd. Po sklizni se okna sejmula a rostliny vegetovaly v přirozeném prostředí (ZSN)
481	treláž	polygon	m2	Dřevěná nebo kovová konstrukce (obvykle přístěnná), sloužící jako opora pro pnoucí rostliny (PEŠTA)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků pozemních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
482	mříž	polygon	m2	Plochá konstrukce z kovových (případně dřevěných) tyčí , navzájem spojených, tvořící výplň okenního nebo dveřního otvoru nebo dílec ochranného hrazení , v historických zahradách a parcích měly mříže také dekorativní funkci
484	zábradlí	polygon	m2	Ohrazení teras, ramp, schodišť, balkonů, mostů aj. (BLAŽÍČEK)
485	branka	polygon	m2	Drobný, obvykle architektonicky utvářený otvor v ohrazení (oplocení) , umožňující vstup do objektu (např. do zahrady), v otvoru je obvykle osazena výplň - vrátka.
498	zaniklý strukturální prvek pozemních staveb			
499	jiný strukturální prvek pozemních staveb			

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie stavebních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků dopravních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
501	avenue	polygon	m2	Hlavní komunikace (cesta), vedená od vstupu do areálu parku nebo zahrady k centrálnímu objektu (PEŠTA)
502	cesta (pro pěší, vozová)	polygon	m2	Základní komunikace v zahradě nebo v parku, se zpevněným či nezpevněným povrchem. Cesty jsou často vedeny v souladu s celkovou kompozicí, buď jako přímé, osově, nebo naopak vedené v zákrutech, po náspech či v zářezech, využívající potenciál zahrady a parku (vyhlídky, průhledy apod.). (PEŠTA)
503	chodník	polygon	m2	Zvýšený upravený pruh mimo šířku vozovky, sloužící pěší frekvenci (TNS), cesta pro chodce
504	komunikace (k. pozemní)	polygon	m2	K. určená převážně k dopravě silničními nebo jinými nekolejovými dopravními prostředky, popřípadě k pohybu chodců (LNS)
505	lávka	polygon	m2	Přemostění vodního toku, rokle, jiné komunikace, nebo terénní překážky, na rozdíl od mostu určené výhradně pro pěší. V parcích a zahradách ale často architektonicky dekorativně ztvárněná (PEŠTA)
507	most	polygon	m2	Mostní objekt s kolmou světlostí mostního otvoru více než 2,0 m. Je tvořen spodní stavbou, jednou nebo více nosnými konstrukcemi následujícími za sebou na společných podpěrách a mostním svrškem, popř. mostním vybavením a přidruženými díly (LNS), mosty byly v zahradách zakládány jako architektonické a umělecky utvářené prvky, sloužící k překonávání vodotečí, rybníků, příkopů a roklí (UERSCHELN, KALUSOK)
508	můstek	polygon	m2	Malý mostní objekt, sloužící k převedení vozové cesty přes terénní depresi, malý vodní tok. Architektonicky ztvárněné můstky byly charakteristickou součástí krajinařských zahrad a parků
509	pěšina	polygon	m2	P. je úzká vyšlapaná cestička v přírodním terénu, určená převážně pro pěší provoz, která nevznikla cílenou stavební činností, avšak mohly na ní být provedeny místní stavební (zemní) úpravy. Povrch pěšiny je ztuhlý sešlapáním a proto zpravidla na rozdíl od okolní plochy není porostlý vegetací nebo je jeho vegetační skladba pozměněna (ČSN 73 6100)
512	propustek	polygon	m2	Mostní objekt, popř. jeho část s kolmou světlostí mostního otvoru do 2,0 m včetně, sloužící zpravidla k příčnému provedení stálých nebo občasných vod i jiných vedení zemním tělesem komunikace (LNS)
513	rampa	polygon	m2	Šikmá komunikace pochozí nebo pojízdná, spojující různé výškové stupně na veřejných prostranstvích , šikmá úprava terénu, cesty nebo jiné zpevněné plochy pro výstup k vchodu budovy, na terasu, na zvýšený parter, do giardinetta apod. (PETRŮ)
514	schodiště	polygon	m2	Komunikace pro pěší, umožňující překonání výškového rozdílu mezi jednotlivými úrovněmi zahrady, terasami apod. pomocí stupňů, často architektonizované, reprezentativního vzhledu (PEŠTA)
515	stezka	polygon	m2	Pozemní cesta upravená nebo neupravená, sloužící výhradně určitému účelu: jako pěšina určená pouze pro pěší, cyklistická s. (mimo silniční těleso), turistická s. (TNS)
516	cesta a zpevněná plocha - povrch dlážděný	polygon	m2	Cesty a zpevněná plochy v zahradě (resp. parku), jejichž povrch je tvořen dlažbou - krytovou konstrukcí vytvořenou z dlažebních prvků - prefabrikovaných betonových popř. konglomerovaných dílců většinou geometrického tvaru nebo kamenných dílců tvaru krychle či hranolu vyrobených z přírodního kamene
517	cesta a zpevněná plocha - povrch živičný	polygon	m2	Cesty a zpevněná plochy v zahradě (resp. parku), jejichž povrch je tvořen živičnou konstrukcí
518	cesta a zpevněná plocha - povrch betonový	polygon	m2	Cesty a zpevněná plochy v zahradě (resp. parku), jejichž povrch je tvořen betonovou konstrukcí

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků dopravních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
519	cesta a zpevněná plocha - povrch šterkový	polygon	m2	Cesty a zpevněná plochy v zahradě (resp. parku), jejichž povrch je tvořen šterkovou konstrukcí
520	cesta a zpevněná plocha - povrch pískovaný	polygon	m2	Cesty a zpevněná plochy v zahradě (resp. parku), jejichž kryt je tvořen vrstvou vazného písku nebo navětralou vápennou drtí (šotolinou) s prachem, pohozenou ostrým pískem nebo drtí (SCHUBERT)
521	cesta a zpevněná plocha, povrch mlatový	polygon	m2	Cesty a zpevněné plochy v zahradě (resp. parku), jejichž povrch je tvořen konstrukcí mlatovou, představují typ komunikací z nestmelených směsí (ČSN 73 6126-1)
522	cesta a zpevněná plocha, povrch zatravněný	polygon	m2	Cesty a zpevněná plochy v zahradě (resp. parku), jejichž povrch je tvořen travnatou plochou a podklad tvoří z konstrukce ze šterkodrti nebo šterkopísku (HALLMANN, FORNNER)
523	cesta a zpevněná plocha, povrch - jiný	polygon	m2	
524	cesta a zpevněné plochy, povrch z mechanicky zpevněného kameniva	polygon	m2	Cesty a zpevněná plochy v zahradě (resp. parku), jejichž povrch je tvořen konstrukcí z minerálního betonu. Konstrukční vrstvy zpevnění jsou vytvořeny podkladem ze šterkodrti a krycí vrstvou z mechanicky zpevněného kameniva (dle normy ČSN 73 6126)
528	silnice	polygon	m2	Cesta se zpevněnou jízdni dráhou (vozovkou), umožňující pravidelnou, rychlou, bezpečnou, pohodlnou a hospodárnou dopravu v každé roční době (TNS)
531	značka dopravní	bod	ks	Informační a bezpečnostní konstrukce související se silničním provozem, umístěné zpravidla na sloupku nebo na jiné konstrukci (svislé d.z.) nebo provedené na povrchu krytu asfaltu deskami nebo z nátěrových hmot (vodorovné d. z.) (ČDS)
532	milník	bod	ks	Syn. sloup milní, nízký sloup kamenný, označující vzdálenost v mílich (OTS)
533	patník	bod	ks	Kamenný, litinový nebo kovový vertikální prvek zabudovaný do dlažby nebo do krajnice (SCHUBERT)
534	svodnice	linie	m	S. zemních cest jsou příčné odvodňovací objekty pro odvedení povrchové vody z koruny cesty do příkopu nebo na odpadový svah (LNS)
535	svodidlo	linie	m	Záchytné bezpečnostní zařízení (TNS). Svodidla patří mezi silniční záchytné systémy instalované na krajnici nebo ve středním dělicím pásu pozemní komunikace, tzn. na silnicích a mostech (ČSN EN 1317-1)
536	příkop	polygon	m2	Rýha v rostlé zemině k odvedení povrchové vody, vhodného tvaru, dostatečného průtočného profilu a úpravy se zřetelem na rychlost vodního proudu (např. dlažba, stupňovité dno s eventuálními vývařišti, skluz s vývařištěm) a vyústění (např. vývařiště) (TNS)
537	rigol	linie	m	Otevřené odvodňovací zařízení hluboké nejvýše 30 cm, zpravidla zaoblené a zpevněné betonovými tvárnicemi, kamennou dlažbou, betonem apod. (LNS)
538	směrovník	bod	ks	Směrovník (syn. rozcestník) je prvek turistického značení cest. Směrovník je opatřen tabulkou místního názvu a směrovkami, na tabulce bývá někdy uvedena i nadmořská výška místa. (ČSN 01 8025 Turistické značení)
540	semafor	bod	ks	Obecné označení pro návěstidlo světelného signalizačního zařízení, kterým se opticky vytváří světelné signály, pomocí nichž se řídí a usměrňuje provoz na pozemních komunikacích (ČSN EN 12368)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků dopravních staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
541	skluz	linie	m	S. je otevřené odvodňovací zařízení pro zachycení a neškodné odvedení srážkových vod. Skluzy svým opevněním odpovídají příkopům. Opevnění musí spolehlivě odolávat působení tekoucí vody (TP 83)
542	vývařiště	polygon	m2	Objekt v trase odvodňovacího zařízení, sloužící pro utlumení energie tekoucí vody
598	zaniklý strukturální prvek dopravních staveb			
599	jiný strukturální prvek dopravních staveb			

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie stavebních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vodohospodářských staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
600	akvadukt (vodohospodářský objekt)	polygon	m2	Umělé koryto vodního toku nad okolním terénem vynesené mostní konstrukcí - technický objekt, tvořící funkční součást náhonu
601	jez	polygon	m2	Objekt sloužící k přehrazení vodního toku zděné, dřevěné, nebo kombinované konstrukce, zajišťující vzdutí vodní hladiny. Nejčastěji se používá v místě odbočení vodního náhonu, pro zajištění většího spádu, v zahradách a parcích též pro okrasu. (PEŠTA)
602	přivaděč	polygon	m2	Vodohospodářská stavba, sloužící k přivedení vody od zdroje k místu spotřeby, tj. k zavlažovaným pozemkům, k vodnímu dílu (elektrárna, mlýn, píla), do rybníční soustavy apod. (ZEM)
603	nádrž vodní - umělá	polygon	m2	Vodní útvar vzniklý akumulací vody v umělé vytvořeném prostoru na zemském povrchu, ve které se zdržuje nebo zpomaluje odtok vody z povodí (ČSN 75 0101)
604	kanál	polygon	m2	Umělý vodní tok nebo nádrž půdorysně protáhlého, liniového tvaru (PEŠTA), v zahradách kanál zdůrazňuje osu vycházející ze zámecké budovy. Dlouhá zrcadlová plocha (vodní hladiny) odráží světlo a architekturu (UERSCHELN, KALUSOK)
605	hráz			Umělá vypustitelná nádrž s přirozeným dnem sloužící především k chovu ryb (ČSN 46 6800)
606	splav	polygon	m2	Druh pevných jezů, který má širokou a mírně skloněnou korunu po proudnici (VERS)
607	stoka	polygon	m2	Uměle zřízená vodoteč k napájení rybníků, sádek a také k odvodu vypouštěné vody (VERS)
608	sádka			Menší mělká vodní nádrž, obvykle obdélníkového tvaru, sloužící k přechování ryb (VERS)
609	trativod	linie	m	Objekt, zvaný též hltač, který v odvodňování slouží k zaústění vody do hlubších půdních vrstev. V nejjednodušších případech se tyto t. zřizují jako nádrže vyhloubené do propustné vrstvy a vy plněné ve dně filtrační hmotou (ZEM)
610	hráz	polygon	m2	Konvexní liniový tvar (násep), vzniklý navršením zeminy. Může sloužit k přehrazení vodoteče za účelem vzniku vodní nádrže (hráz jezírka, rybníka apod.), nebo jako ochranný násep podél vodoteče, zabraňující jejímu rozliti (protipovodňová hráz). Po koruně hráze je často vedena komunikace. (PEŠTA)
611	drén	linie	m	Odvodňovací prvek převážně ke sbírání a odvádění vody ze zamokřeného prostředí, různé konstrukce (LNS)
612	náhon	polygon	m2	Umělý vodní tok (liniový útvar), sloužící pro přívod vody k cílovému místu, kterým může být stavba na vodní pohon (např. mlýn), ale i nádrž, rybník, vodopád, trkač apod. (PEŠTA)
613	napajedlo	polygon	m2	Nádrž pro napájení, ev. brodění koní, často součástí vrchnostenského hospodářství (dvora) (PEŠTA)
614	studna	bod	ks	Podzemní vertikální objekt – zdroj a rezervoár podzemní vody, nadzemní část bývá výrazně architektonizována, s kamennou, zděnou, nebo i dřevěnou obrubou. (PEŠTA)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie stavebních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vodohospodářských staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
615	stupeň	linie	m	Příčný objekt v korytě toku, kterým se zmenšuje podélný sklon dna toku a který mění úroveň dna o více než 300 mm (ČSN 75 0121)
616	tok upravený	polygon	m2	Přírodní liniový útvar vodního toku, který byl záměrně upraven a pozměněn. Úpravy se týkaly tvaru i průběhu koryta toku. (PEŠTA)
617	tok krytý	linie	m	Kryté koryto sloužící k vedení vody
618	peřej umělá	polygon	m2	Uměle zřízená peřej ve vodním toku, prvek krajinářských zahrad a parků
619	jezíčko umělé	polygon	m2	Malá vodní nádrž vytvořená většinou uměle podle přírodních vzorů (ČSN 83 9001 10.18)
621	čep	bod	ks	Syn. čep, je součástí dřívě užívaného typu výpustného zařízení rybníka. Je tvořen dřevěnou zátkou tvaru obráceného komolého kužele, zasazeného shora do otvoru (oka) v odpadní troubě rybníka, v předu uzavřená. Horní konec je opatřen očkem nebo hlavou pro vytažení; slouží k vypouštění rybníka pomocí konického špuntu zapadajícího vertikálně do hrdla výpustní roury (ZEM)
623	požerák	bod	ks	Nejčastěji používaný typ vypouštěcího zařízení se samočinným odtokem přebytečné vody nad stanovenou výší hladiny. P. je buď jednoduchý (má pouze jednu řadu dluží), kterým odtéká jen horní vrstva vody, nebo dvojitý, kterým může odtékat i dolní vrstva rybníční vody (ZEM)
624	propust	polygon	m2	Uzavíratelný, stavebně provedený otvor v hradicím tělese jezu nebo jiného vzdouvacího zařízením, kterým je možno vyplavovat splaveniny z horní do dolní zdrže nebo jímž mohou proplouvat vorové prameny (vory), popř. sportovní lodě (ZEM)
625	stavidlo	polygon	m2	Uzávěrová stavba, kterou se reguluje nebo uzavírá průtok vody ve vodohospodářských nebo melioračních zařízeních, jako jsou závlahové nebo odvodňovací kanály příkopy, čerpací stanice, hrázové výpusti, jezy. Sestává se ze svislé hradicí desky, která se pohybuje pomocí zdvihacího mechanismu ve stavidlovém rámu osazeném ve stavidlovém profilu (ZEM)
626	výpust	polygon	m2	Zařízení k vypouštění vody z rybníků, vodních nádrží a jiných vodohospodářských a melioračních zařízení. U nižších hrází to bývá v celé výši otevřený otvor, stavebně zajištěný, hrazený stavidlem, hradly apod., u vyšších hrází potrubí situované kolmo k hrázi, v jejím nejnižším místě u dna nádrže (ZEM)
627	opevnění koryta lehké	polygon	m2	Opevnění koryta technicko-biologickými způsoby stabilizace terénu: jako např. drnovými oblady bočních ploch koryta, vrbovým krytem, soustavami nízkých plůtek, haťovými povázkami, haťovými rohožemi aj., (ČSN 83 9041)
628	opevnění koryta (taras)	polygon	m2	Opevnění koryta toku tarasem, t. je kamenné opevnění, většinou podélné, slouží k ochraně břehů vodních toků a nádrží.
630	česle	linie	m	Mřížoví vkládané do proudící vody k zachycení unášených hrubých nečistot. Č. jsou z dřevěných nebo železných profilových tyčí, tzv. česlic, osazených do rámců (ZEM)
631	šachtice	bod	ks	Prvek podzemního odvodnění, podtyp šachtice kamenná

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie stavebních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků vodohospodářských staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
634	výust	bod	ks	Objekt umožňující vyústění hlavních (svodných) drenů do odvodňovacího kanálu nebo přímo do recipientu odvodňovací soustavy (NLS)
635	nápuštný objekt	bod	ks	Vodohospodářské zařízení, sloužící k napájení neprůtočných vodních nádrží vodou, která se většinou přivádí otevřeným náhonem. Vyústění otevřeného náhonu do nádrže je obvykle zabezpečeno pouze prahem a dlažbou ke stabilizaci dna v místě přechodu náhonu do nádrže. K odběru vody z náhonu do nádrže potrubím slouží vstupní šachtice s vtokem opatřeným regulačním uzávěrem (ZEM)
636	studánka	bod	ks	Podchycený zdroj vody, často výrazně architektonizovaný, nebo doplněný o uměleckou výzdobu.
637	jízek	linie	m	Malý přepad, budovaný v mělkých potocích. J. se zřizují převážně z místních a dostupných materiálů (kamení, kulatiny, fošen, proutí, chvojí, drnů apod.) a slouží k zvětšené odchovné plochy, k zpomalení průtoku a rozšíření úkrytů pro vodní živočichy (VERS)
638	limnigrafická stanice	polygon	m2	Syn. vodočetná stanice, hydrologický objekt určený pro pravidelné měření průtoků z vodních stavů, je vždy vybaven vodočtem, je-li vyššího řádu, též limnigrafem.
639	práh	linie	m	Příčný objekt z různých materiálů, zahloubený do dna toku a zavázaný do břehů toku, určený ke stabilizaci koryta toku, za prahy se považují i stupně, jimiž se mění výšková úroveň dna do 300 mm (ČSN 75 0121, s. 29)
640	přeliv	polygon	m2	Syn. bezpečnostní přepad, objekt pro převádění velkých (povodňových) průtoků z rybníků nebo náhonů
641	stavítko	linie	m	Malé stavidlo, hradičí tabule umístěná v kanálu, sloužící k vzdouvání hladiny; používá se např. při závlaze přeronom (LNS)
642	vývar	polygon	m2	Syn. vývařiště, v. je spadiště, které je zakončeno předprahem. Je to prohloubená a opevněná část dna a bočních svahů pod příčným objektem. V. má v půdoryse nejčastěji tvar lichoběžníka. U tělesa stupně je rozšířený a u předprahu zúžený na šířku dna navrhovaného profilu. Ve v. se vytváří vodní polštář, který tlumí energii dopadající vody. K opevnění dna se obvykle používá kamenná dlažba. (NLS)
698	zaniklý strukturální prvek vodohospodářských staveb			
699	jiný strukturální prvek vodohospodářských staveb			

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie stavebních strukturálních prvků
Třída strukturálních prvků inženýrských staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
701	dráha	polygon	m2	Liniový objekt s definovaným prostorovým uspořádáním a konstrukcí, součást hřiště nebo sportoviště
702	hřiště	polygon	m2	Funkčně specializovaná plocha, určená k různým formám aktivního fyzického pohybu
703	hřiště pro sport	polygon	m2	Funkčně specializovaná plocha, určená k různým formám aktivního fyzického pohybu a k provozování sportovních činností (ZSN), tenisová hřiště byla v minulosti obvyklou součástí zámeckých parků
710	objekt nebo zařízení spojové sítě	polygon	m2	Objekt nebo zařízení, tvořící stavební a/nebo technologickou součást spojové sítě
711	objekt nebo zařízení elektrorozvodné sítě	polygon	m2	Objekt nebo zařízení, tvořící stavební a/nebo technologickou součást elektrorozvodné sítě
712	objekt nebo zařízení plynovodní sítě	polygon	m2	Objekt nebo zařízení, tvořící stavební a/nebo technologickou součást plynovodní sítě
713	objekt nebo zařízení kanalizace	polygon	m2	Kanalizace je vodní dílo, provozně samostatný soubor staveb a zařízení, zahrnující kanalizační stoky k odvádění odpadních a srážkových vod, kanalizační objekty včetně čistíren odpadních vod a stavby k čištění odpadních vod před jejich vypouštěním do kanalizace (ČSN 75 0101)
	objekt nebo zařízení vodovodu			Soubor technických objektů, nadzemních i podzemních, sloužící k zásobování areálu vodou (pitnou, užitkovou – např. pro potřeby vodotrysků, kašen apod. (PEŠTA)
714	objekt nebo zařízení vodovodu	polygon	m2	Vodovod je vodní dílo, provozně samostatný soubor staveb a zařízení zahrnující vodovodní řady a vodárenské objekty, jimiž jsou zejména stavby pro jímání a odběr povrchové nebo podzemní vody, její úpravu a shromažďování (ČSN 75 0101)
715	objekt nebo zařízení teplovodní sítě	polygon	m2	Objekt nebo zařízení, tvořící stavební a/nebo technologickou součást teplovodní sítě
716	přístřešek na popelnice	polygon	m2	Objekt určený pro uložení nádob na odpad
717	septik	polygon	m2	Zařízení k čištění odpadních vod, používané pro menší počet obyvatel. Odpadní voda vtéká pod nornou stěnou do nádrže, kde probíhá usazení usaditelných látek, zachycení plovoucích látek a vyhnívání zadržovaných látek. Odsazené voda odtéká k dalšímu dočištění do recipientu (ZEM)
718	žumpa	polygon	m2	Podzemní nádrž, v níž se shromažďují domovní výkaly a splašky i odpadní voda. Ž. nemá odtok, musí se tudíž vybírat. Ž. se buduje tam, kde odpadní vody nelze odvádět do veřejné kanalizace nebo kde nelze vyčištěné odpadní vody vypouštět do recipientu (LSN).
719	Hřiště - povrch dlážděný	polygon	m2	Hřiště, jehož povrch je tvořen dlažbou - krytovou konstrukcí vytvořenou z dlažebních prvků
720	Hřiště - povrch živičný	polygon	m2	Hřiště, jehož povrch je tvořen živičnou konstrukcí
720	Hřiště - povrch betonový	polygon	m2	Hřiště, jehož povrch je tvořen betonovou konstrukcí
721	Hřiště - povrch štěrkový	polygon	m2	Hřiště, jehož povrch je tvořen štěrkovou konstrukcí
722	Hřiště - povrch pískový	polygon	m2	Hřiště, jehož kryt je tvořen vrstvou písku
723	Hřiště - povrch mlatový	polygon	m2	Hřiště, jehož kryt je tvořen konstrukcí mlatovou

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie stavebních strukturálních prvků

Třída strukturálních prvků inženýrských staveb

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
724	Hřiště - povrch travnatý	polygon	m2	Hřiště, jehož povrch je tvořen travnatou plochou, podklad konstrukce může být založen ze štěrkodrti nebo štěrkopísku
725	Hřiště - povrch antukový	polygon	m2	Hřiště, jehož povrch je tvořen vrstvou antuky
726	Hřiště - povrch umělý	polygon	m2	Hřiště, jehož konstrukce krytu je tvořena umělým povrchem
728	Hřiště - povrch jiný	polygon	m2	
731	hydrant	bod	ks	Armatura na vodovodním potrubí. Slouží k odběru vody z veřejné uliční sítě pro hašení požárů, kropení městských komunikací a zeleně aj. (ZEM)
733	svítidlo pouličního osvětlení	bod	ks	Tzv. světelné místo - skladebný prvek v osvětlovací soustavě (stožár, výložník, převés) vybavený jedním nebo více svítilny. V zahradách se obvykle svítilny osazují na osvětlovací stožáry (ČSN EN 12665)
734	pítko	bod	ks	Syn. prameník, malá kašna s vývodem pitné vody. Může být volně stojící nebo umístěna na zdi. Ve veřejných parcích má často dekorativní funkci a může připomínat významnou událost nebo osobu
735	prvek osvětlovací nadzemní	bod	ks	Prvek nadzemního architekturního osvětlení, používaný ke zdůraznění významných památek (pomníků, fasád, věží a věžních hodin, kašen, fontán apod.) a významných přírodních jednotlivostí (stromů, křovin, skalisek, jezírek apod.) (DSZVO)
736	prvek osvětlovací zemní	bod	ks	Prvek zemního architekturního osvětlení
737	rozvaděč venkovní			Elektrické rozvodné zařízení, umístěné v prostoru zahrady (resp. parku), r. je sestava skříně a montážního panelu s osazenými a zapojenými elektrickými přístroji
739	stožár elektrického vedení	bod	ks	Svislá konstrukce, na níž jsou izolovaně upevněny vodiče venkovního vedení (ZEM)
741	vodovodní armatura	bod	ks	Souhrnný název uzavírek (ventily, šoupátka, kohouty) a speciálních armatur k řízení tlaku (ZEM)
742	šachtice	bod	ks	V zemi zapuštěný zděný stavební objekt zpravidla kruhového nebo čtvercového průřezu, slouží k revizi podzemních trubních vedení drenážních nebo závlahových systémů (ZEM)
743	transformátor	bod	ks	Prvek rozvodné elektrické sítě (místní transformátor, transformace na nízké napětí)
798	zaniklý strukturální prvek inženýrských staveb			
799	jiný strukturální prvek inženýrských staveb			

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků
Třída uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
802	herma	bod	ks	Busta, vyrůstající z hranolového podstavce; původně s podobou boha Herma (odtud název herma, hermovka), později s podobou toho, jehož jméno bylo vyryto na soklu a jehož atributy bývaly reliéfně zpodobněny na čelní straně podstavce (PETRŮ)
803	hodiny sluneční	bod	ks	Sluneční hodiny volně umístěné v prostoru zahrady, s.h. ukazují čas pomocí pohybu Slunce na nebi, které osvětluje ukazatel, svislý obelisk – gnómon, ten vrhá stín na stupnici nakreslenou na číselníku
805	kříž	bod	ks	Křesťanský symbol, provedený jako prostorový umělecko-řemeslný prvek a záměrně umístěný v kompozici prostoru památky, v urbanistickém souboru, v krajině, ve středoevropském prostoru bývala používána forma latinského kříže s prodlouženou částí svislého břevna (symbolem západní křesťanské církve)
806	lavice	bod	ks	Pevně usazený objekt drobné zahradní architektury (PEŠTA), kamenná nebo také drnová
807	mezník	bod	ks	Syn. hraniční kámen. kamenný sloupek vyznačující hranici pozemku, často opatřen značkami, v prostoru historických krajinných úprav se vyskytují např. hraniční kameny panství, opatřené znaky majitelů
808	mísa dekorativní	bod	ks	Dekoratивní prvek ve formě mísy, spoluutvářející kompozici zahradního prostoru
809	nádoba pro pěstování rostlin	bod	ks	Nádoba určená pro pěstování rostlin, různých forem, z různých materiálů, náročnost provedení nádob vycházela z požadavků na způsob jejich využití, jednoduché byly nádoby určené pro pěstování rostlin v kuchyňských zahradách, náročně provedené byly naproti tomu nádoby dotvářející kompozici prostoru historických zahrad a parků, v historickém vývoji formy nádob vznikly dobově příznačné typy, např. nádoba typ Versailles
810	náhrobek	bod	ks	Stavitelský nebo sochařský útvar nad hrobem, nejčastěji spojení obojího díla (BLAŽÍČEK), památník ve formě stély, tvořící součást hrobu, obvykle vztyčená (méně často položená) plochá deska z kamene (případně z umělého kamene aj.), nese nápis s údaji o zemřelém, náhrobek případně zdoben reliéfy nebo doplněný figurální výzdobou (např. alegorická oplakávající osoba, Kristus Spasitel, anděl smrti, holubice)
811	obelisk	bod	ks	Vysoký komolý jehlan, monolitický nebo zděný, s vrcholem otupeným do tvaru nízkého jehlanu (pyramidion). Vysoké monolitické o. pokryté nápisy i reliéfy, byly kultovními symboly v Egyptě. Od renesance jsou součástí urbanismu jako prvek, uplatňující se při řešení náměstí nebo dlouhých průhledů ulicemi; obdobně se uplatňují o. jako doplněk parků (BLAŽÍČEK)
812	obruba záhonu dekorativní	linie	m	Syn. lemovka zahradní, prvek používaný především v 19. století pro dekorativní vymezení okraje květinových záhonů, vyráběný z litiny, z pálené hlíny
813	památník	bod	ks	Architektonické monumentální dílo se sochařskou výzdobou (popřípadě i interiérovou), vytvořené záměrně na památku významné osobnosti nebo události.
814	podstavec	bod	ks	Syn. sokl, v sochařství podstavec, postament, piedestal, sokl hranolový, sloupový nebo jinak tvarovaný (kuželkový) (BLAŽÍČEK)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků
Třída uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
815	pomník	bod	ks	Památník postavený k připomínce významné osobnosti nebo na paměť významné události, obvykle formou architektonického nebo sochařského díla, architektonizovaného podstavcem a úpravou okolí (PETRŮ)
816	sedátko	bod	ks	Objekt drobné zahradní architektury, určený k sezení, obvykle vytvořený z kamene
817	sloup	bod	ks	Vzpřímený volně stojící objekt, obvykle v řezu kruhového půdorysu, často používající tvarosloví antických sloupových řádů (A-Z)
818	socha	bod	ks	Sochařské dílo z kamene, umělého kamene, sádry, kovu či jiných materiálů, trojrozměrné výtvarné zpodobení bytosti, věci, ideje; velmi běžná dekorativní součást parků a zahrad, často též doplňující stavby zahradní architektury (terasy, drobné stavby apod.) (PEŠTA)
820	stůl	bod	ks	Objekt drobné zahradní architektury, určený ke stolování, v krajinářských parcích bývaly běžné kamenné stoly s kamennými sedátko
821	šachy zahradní	bod	ks	Objekt šachovnice umístěný v zahradě s velkými šachovými figurkami
822	váza zahradní	bod	ks	Nádoba určená pro dočasné nebo dlouhodobé pěstování/vystavování rostlin. Dekorativní váza může být plná, provedená z různých materiálů a s reliéfní výzdobou a bez osázení rostlinami (PEŠTA)
823	kámen pamětní	bod	ks	Memoriální objekt ve formě stély, méně často ve formě jehlanu, spočívajícího na soklu, vytvořený z kamene nebo z kamenného zdiva, pamětní kámen nese nápis vztahující se ke konkrétní historické osobnosti nebo události
824	houpačka	bod	ks	Obvyklý prvek historických zahrad a parků, forma a provedení houpačky prošla dlouhým vývojem, doloženým dobovými vyobrazeními a vzorníkovou literaturou
825	klec pro ptáky	bod	ks	Dekorativní prvek zahrad, ozdobná klec, jež není pevně osazena (na rozdíl od voliéry), ale je pouze postavena na určené místo v prostoru zahrady (např. na postament)
826	nádržka vodní	bod	ks	Drobný umělecko-řemeslný prvek, ve formě malé kašny nebo kamenné nádržky na vodu, prvku japonských čajových zahrad
827	sarkofág	bod	ks	Původem antická forma kamenné (případně kovové) rakve nebo schránky na rakev, opatřená víkem, obvykle bohatě zdobená, sarkofág se stal jedním z příznačných motivů krajinářských parků na přelomu 18. a 19. s toletí
828	stojan pro květiny	bod	ks	Konstrukce určená pro prostorově působivé rozmístění rostlin, pěstovaných v nádobách, v reprezentačních prostorech interiéru a exteriéru budov a v zahradách. Používání stojanů na květiny se rozšířilo v 19. století v souvislosti s introdukcí exotických, především kvetoucích rostlin, úspěšně pěstovatelných v nádobách
830	stožár vlajkový	bod	ks	Stožár pro vyvěšování vlajek, umělecko-řemeslný objekt, součást historicky vzniklé zahradní úpravy
833	kandelábr	bod	ks	Stojan osvětlovacího tělesa, dřevěný, kovový i kamenný, profilovaný a různě zdobený, formově rozvíjený zvláště v antice a renesanci (BLAŽÍČEK)

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění
Kategorie uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků
Třída uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
834	kenotaf	bod	ks	(Z řeč.) od antiky hrob bez pohřbu, památník v podobě náhrobku, který však neobsahuje ostatky zemřelého (BLAŽÍČEK)
835	monolit	bod	ks	Architektonický útvar vytvořený z jednoho kusu kamene, často připomínající události či osobnosti (srov. též obelisk) (PEŠTA)
836	meteorologický sloup	bod	ks	Drobný architektonický útvar ve formě sloupu, obsahujícího meteorologické přístroje, od poloviny 19. století se stal obvyklou součástí veřejných parků
837	pylon	bod	ks	Architektonický článek egyptské architektury, nevysoký komolý jehlan o čtvercové nebo obdélníkové základně; obvykle ve dvojicích. Častý motiv historické zahrady mnohdy nepřesně zaměňovaný za obelisk (PETRŮ)
838	sousoší	bod	ks	Skupina dvou i více figur vázaných ideově i skladebně, se společnou podnoží (plintem) nebo na jiném společném útvaru (BLAŽÍČEK)
839	trpaslík	bod	ks	Zahradní plastika postav všedního a lidového života - oblíbený motiv pozdně barokních zahrad. První návrhy pocházejí ze série Jacquese Callota z roku 1616.
848	zaniklé umělecké a umělecko-řemeslné dílo			
849	jiné umělecké a umělecko-řemeslné dílo			

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie strukturálních prvků vybavenosti

Třída strukturálních prvků vybavenosti

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
851	domeček	polygon	m2	Herní prvek dětského hřiště
852	houpačka	bod	ks	Herní prvek dětského hřiště
853	informační a orientační tabule	bod	ks	Prvek informačního systému
854	klepadlo na koberce	bod	ks	Prvek vybavenosti
855	kolotoč	bod	ks	Herní prvek dětského hřiště
857	lavice zahradní	bod	ks	Lavice pevně zabudovaná, prvek vybavenosti
858	lavička zahradní přenosná	bod	ks	Lavička přenosná, prvek vybavenosti
859	zeleň mobilní - dlouhodobá výsadba	bod	ks	Rostliny pěstované v přemístitelných nádobách, sortiment použitých druhů rostlin dovoluje jejich dlouhodobé pěstování
860	zeleň mobilní - přenosné rostliny	bod	ks	Rostliny v nádobách, nemrazuvzdorné rostliny tropické nebo subtropické, jež jsou v zimě přechovávány v chráněných prostorech (oranžerie, skleníky). Tyto rostliny jsou v létě v zahradě rozmísťovány v nádobách a nebo s nádobami zapouštěny do záhonů resp. trávníků.
861	zeleň mobilní - krátkodobá výsadba	bod	ks	Rostliny pěstované v přemístitelných nádobách, sortiment použitých druhů rostlin dovoluje pouze jejich krátkodobé pěstování, rostliny jsou v nádobách pravidelně obměňovány
862	koš odpadkový	bod	ks	Prvek vybavenosti
863	koš odpadkový pro psy	bod	ks	Prvek vybavenosti
865	stůl pingpongový	bod	ks	Prvek vybavenosti
866	schránka poštovní	bod	ks	Prvek vybavenosti veřejného prostoru
867	průlezka	bod	ks	Herní prvek dětského hřiště
868	skluzavka	bod	ks	Herní prvek dětského hřiště
869	sloupek	bod	ks	Prvek vybavenosti veřejného prostoru
870	nářadí sportovní	bod	ks	Prvek vybavenosti
871	stánek mobilní	polygon	m2	Stánek s občerstvením - objekt není pevně spojený se zemí
872	sušák na prádlo	bod	ks	Prvek vybavenosti
873	šachy zahradní	polygon	m2	Objekt vybavenosti
874	budka telefonní	polygon	m2	Objekt vybavenosti
875	nádoba pro pěstování květin	bod	ks	Prvek vybavenosti

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění

Kategorie strukturálních prvků vybavenosti

Třída strukturálních prvků vybavenosti

Kód typu strukturálního prvku	Název typu strukturálního prvku	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
878	stožár vlajkový	bod	ks	Prvek vybavenosti
880	poutač reklamní	linie	m2	Reklamní, propagační a informační zařízení, informační a reklamní panel, tabule, deska či jiná konstrukce a technické zařízení
888	zaniklý strukturální prvek vybavenosti			
899	jiný strukturální prvek vybavenosti			

Třídník oddílů památek zahradního umění

Typy oddílů

Kód typu oddílu	Název typu oddílu	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
901	alej vzrůstná	polygon	m2	Cesta oboustranně lemovaná záměrně vysazenými stromořadími, v nichž jsou stromy obvykle rozmístěny v pravidelných rozestupech. Alej vyznačuje půdorysnou cestní trasu v prostoru, zviditelňuje ji, a proto je důležitým navigačním a orientačním činitelem. Z téhož důvodu hraje významnou roli i při organizování krajiny. Pro zvýraznění záměrných krajinářských úprav nebo hlavních dálkových komunikací se nejčastěji používají aleje ze vzrůstných stromů domácího původu, jako je např. dub, lípa, javor. Z druhů, které se vyznačují širokou oblastí rozšíření, je velmi častý jírovec maďal. Alej může být i vícedruhová (KPZ)
902	alej méně vzrůstná	polygon	m2	Cesta oboustranně lemovaná záměrně vysazenými stromořadími, v nichž jsou stromy obvykle rozmístěny v pravidelných rozestupech. Alej vyznačuje půdorysnou cestní trasu v prostoru, zviditelňuje ji, a proto je důležitým navigačním a orientačním činitelem. Z téhož důvodu hraje významnou roli i při organizování krajiny U komunikací místního významu se v alejích používají i ovocné stromy, nejčastěji ořešák, jabloň, hrušeň, třešeň, slivoň. Pro některé oblasti je charakteristický jeřáb obecný (KPZ)
903	alej tvarovaných živých stěn	polygon	m2	Cesta oboustranně lemovaná tvarovanými živými stěnami, motiv kompozice barokních zahrad, užívaný často při navrhování systému kočárových cest v zahradách. Poměr šířky cesty a výšky stěn, jenž předurčoval parametry vnitřního prostoru aleje, byl stanovován s ohledem na funkci cesty v kompozici zahrady a vycházel z pravidel formulovaných dobovými teoretickými traktáty. Ve středoevropských barokních zahradách byly tvarované stěny vysazovány především z habrů, méně často z buky, lip, babyk nebo tisů.
904	alpinum	polygon	m2	Uměle zřízená skalní partie, napodobující v parku či zahradě přirozené horské prostředí pro pěstování skalniček. Alpinum se osazuje okrasnými rostlinami nízkého nebo zakrslého vzrůstu, rostoucími v horách nebo na skalách a svým habitem připomínajícími horskou vegetaci (ZNS)
905	amfiteátr	polygon	m2	Římská stavba půlkruhového půdorysu, určená pro hry; plocha scény byla v čele a prstenec obklopujících sedadel stoupal stupňovitě. V zahradním umění jedna z možností jak řešit svažitost příkrého terénu (PETRŮ), část zahrady utvářená travnatými rampami a stupni teras (přímými nebo v křivkách, obloucích), jež sestupují k (nebo obklopují např. v půlkruhu) plochý otevřený prostor (A-Z)
906	arboretum v zahradě	polygon	m2	Sbírka dřevin pro vědecké a/nebo estetické účely, začleněná jako samostatná tematická část zahrady (UERSCHELN, KALUSOK)
907	bludiště	polygon	m2	Zahradní prostor tvořený komplikovaným rozvětveným systémem cest vymezeným stříhanými stěnami. Na rozdíl od labyrintu dovoluje bludiště svými slepými uličkami, kříženími a odbočkami zážitek z bloudění. Střed je zvýrazněn vyhlídkovou věží, pavilónkem, stromem či sochařským dílem (MERTENOVÁ)
908	bosket	polygon	m2	Bosket (fr. bosquet) - okrasný lesík, skupina hustě vysázených stromů, geometricky tvarovaných stříhem, s vnitřním salonem, který ukrýval vodní prvky, sochy, stavby, bludiště. Uzavřený prostor pod širým nebem, který poskytoval stín i zábavu (MERTENOVÁ)

Třídník oddílů památek zahradního umění

Typy oddílů

Kód typu oddílu	Název typu oddílu	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
909	boulingrin	polygon	m2	Mělce zahlobená travnatá plocha vymezená po obvodu nízkým valem - v anglických zahradách původně místo pro hru bowling. Větší b. byly rozděleny do více dílčích travnatých ploch a zdobeny broderiemi nebo květinovými rabaty. B. mohly obsahovat i vodní plochy (UERSCHELN, KALUSOK)
910	broderie	polygon	m2	(<i>Broderie</i> - fr. výšivka), záhon utvářený tak, že připomíná výšivku. Charakteristický prvek parterů barokních zahrad. Ornament broderie tvořily jednotlivé plochy posypané anorganickým materiálem různých barev (kamenná drť, drcené cihly aj.), záhon lemovaly nízké tvarované plůtky ze zimostrázu. Oblíbenými barvami barokních broderií byly modrá, bílá a červená na základních plochách, obrysy ploch bývaly černé. Stálost (trvanlivost) úpravy broderiových záhonů byla důvodem, proč byly b. oblíbenější než záhony květinové (UERSCHELN, KALUSOK)
911	čestný dvůr	polygon	m2	Prostranství obklopené třemi křídly dispozice zámku, nebo průčelím zámku a dvěma nižšími hospodářskými křídly, často zakřiveného půdorysu, řešenými souměrně i při různém účelu využití. Přední stranu tohoto prostoru uzavírá nejčastěji zeď s branou nebo častěji oplocení ozdobnou mříží, umožňující pohled do přilehlého parku nebo do prostoru rozsáhlých krajinářských úprav, tvořících rámec oficiálnímu příjezdu k zámku. Základ úpravy č. d. tvoří vždy komunikace, často je provozní komunikační plochou celý dvůr. Součástí č. d. bývají i trávníkové plochy, květinové záhony a okrasné rostliny v mobilních nádobách. Půdorysné uspořádání ploch č. d. má vždy pravidelný základ, který svým celkovým výtvarným pojetím navazuje na uspořádání okolní zástavby (ZSN)
912	désert	polygon	m2	Část areálu krajinářské úpravy, ponechaná "divoká" jako přírodní krajina, (něm. syn. <i>Wildnis</i>) (LAUTERBACH)
913	divadlo zahradní	polygon	m2	Jeviště s hledištěm, situované pod širým nebem v bosketu zahrady určené pro inscenaci divadelních představení a provedení koncertů. Stěny a kulisy scény byly vytvořeny z živých plotů a případně doplněny sochami. Kromě zelených kulis živých plotů mohla prostor scény tvořit grotta nebo umělá zřícenina (UERSCHELN, KALUSOK)
914	dráha pro hru Paille-Maille	polygon	m2	Dráha pro hru Paille-Maille (varianta dráhového kroketu, něm. Mail-Spiel, Maille-Spiel, Palomay atd.). Zastíněné dráhy pro paille-maille byly často utvářeny jako aleje (<i>allée couverte</i>)
915	giardinetto	polygon	m2	Drobná samostatná zahrada renesančního typu nebo část barokní zahrady (PETRŮ)
916	giardino segreto	polygon	m2	Soukromá, intimní, tajná zahrada menšího rozsahu, vložená do větší zahradní kompozice (PETRŮ)
917	háj	polygon	m2	Lesík, v mýtických dobách vázaný s kultem bájných bytostí, v pohanských dobách povýšený k posvátnosti, spojený s vodním prvkem, pramenem, studánkou, v romantismu opět oblíbený prvek krajinářské kompozice parku (PETRŮ)
918	hameau	polygon	m2	Soubor stavení vesnického typu, nově založený v krajinářské zahradě nebo parku jako sentimentální složka pozdně rokokové selanky. Sestává z mlýna, ovčárny, mlékárny atd. (PETRŮ)
919	hřbitov psí	polygon	m2	Vymezená část zahrady nebo parku, určená pro pohřbívání psů, vybavená náhrobními kameny, součást romantických krajinářských parků
920	jízdárna letní	polygon	m2	Otevřený prostor v zahradě, určený k výcviku jízdy na koni, tzv. letní jízdárna (PETRŮ)
921	kolbiště	polygon	m2	Ohrazené místo, urovnané a upravené pro rytířské hry, klání, turnaje apod., součástí výbavy kolbiště byly lože pro významné hosty a tribuny pro diváky (OSN)

Třídník oddílů památek zahradního umění

Typy oddílů

Kód typu oddílu	Název typu oddílu	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
922	labyrint	polygon	m2	Útvar v zahradě, tvořený spirálovitě vinutou chodbou z vysokých stěn živého plotu, do jehož středu (cíle) vede pouze jedna cesta bez větvení. Jde o symbolickou formu pouti ke spáse, očistění nebo osvícení podobně jako v modlitbě. Střed labyrintu je zvýrazněn lavicí, altánem apod. (MERTENOVÁ)
923	oranžerie letní	polygon	m2	Chráněné místo zahrady na jižním svahu, kde se pěstovaly teplomilné rostliny, především pomerančovníky, ale i citroníky, fíky a další. V zimě byly tyto rostliny přemisťovány do zateplených prostor (VLČEK)
924	parter	polygon	m2	Rovinná, na různý způsob upravená plocha bezprostředně navazující na zámeckou budovu, jež je nejlépe přehledná ze zvýšeného místa pohledu. Formální typy parteru byly definovány v dílech d'Avilera a Dézalliera a d'Argenville. Rozlišují se (1) P. á l'angloise - velká pravouhlá travnatá plocha, orámovaná květinovým záhonem, s širšími cestami než v případě květinového parteru; (2) P. de broderie - rovná plocha s umělecky založenými záhony, jež připomínají vzor výšivky, od 1620 do 1720 představoval tato forma nejdůležitější kompoziční prvek architektonické zahrady: vzory se zakládaly z pestrých ploch štěrku a písku, orámovaných nízkými plůtky zimostrázu), (3) P. de broderie melée de massifs de gazon - broderie obklopená souvislými plochami trávníku různých tvarů); (4) P. de compartiment - pravidelné segmenty záhonů utvářené kombinacemi ploch trávníků, keřů a květinových rabat, byly běžné ve 2. polovině 18. století; (5) P. d'eau - s vodní plochou po obvodu parterového záhonu; (6) P. gazon coupé - s ornamentem travnatých ploch, tato forma po roce 1720 nahrazovala P. de broderie; (7) P. de pièces coupées pour des fleurs s plochými květinovými rabaty vkomponovanými mezi travnaté plochy (UERSCHELN, KALUSOK)
925	plantáž okrasná	polygon	m2	Část barokní zahrady ve formě bosketu osázeného ovocnými stromy, s vnitřními prostory zahradních sálů a kabinetů
926	pleasureground	polygon	m2	(<i>pleasureground</i> - angl. místo pro potěšení), tzv. "vnitřní" zahrada, nacházející se bezprostředně u domu a vytvářející přechod k volněji utvářenému "vnějšimu" parku (UERSCHELN, KALUSOK)
927	rondel	polygon	m2	Kruhová mýtina nebo kruhová křižovatka cest, v oboře centrální kruhový palouk často s pavilonem, odkud se rozbíhá hvězdice cest. Jednořadý nebo víceřadý stromový r. se používal jak v pravidelných parcích, tak v parcích krajinářských jako zajímavý kompoziční prvek většinou v rozsáhlých travnatých plochách (ZSN)
928	rozárium	polygon	m2	Syn. růžovna, oddíl v zahradě se sbírkou druhů a odrůd růží (ZSN). Zahrady růží byly zakládány již v antice (Plinius mladší píše o růžové zahradě v hippodromu jeho vily (Tuscum, Lago di Como). Jako okrasné části zahrad nebo botanické sbírky se růžové zahrady vyskytovaly v pravidelných zahradách a také v krajinářských zahradách. Známé růžové zahrady se nalézaly okolo roku 1800 v Malmaisonu ve Francii nebo v zahradě zámku Ashridge v hrabství Herfordshire v Anglii (návrh H. Repton). V 19. století se růžové zahrady objevují jako tematická část soukromých zahrad i veřejných parků. (UERSCHELN, KALUSOK)

Třídník oddílů památek zahradního umění

Typy oddílů

Kód typu oddílu	Název typu oddílu	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
929	ruiny umělé	polygon	m2	Tematický oddíl zahrady se stafážovou architekturou umělých ruin. Zájem o ruiny je spojen s recepcí antiky v období raného novověku. V Itálii byly od 16. století zapojovány umělé ruiny do kompozice zahrad. V 17. století se zříceniny jako symbol objevují v heroické krajinomalbě Nicolasse Poussina. Umělé ruiny se od poloviny 18. století stávají významným prvkem výbavy zahrad. Od konce 18. století se v krajinářských zahradách prosazuje móda gotických ruin (UERSCHELN, KALUSOK)
930	sbírka botanická	polygon	m2	Oddíl krajinářského parku nebo veřejného městského parku (UERSCHELN, KALUSOK)
931	skalnatá partie umělá			Tematická část romantických krajinářských zahrad a parků, jež využívala motivů skal, balvanů, soutěsek, vyvýšenin, uměle sestavených z kamenů a balvanů (bludných balvanů) se záměrem co nejméně napodobit přírodní útvary (UERSCHELN, KALUSOK)
932	sportoviště	polygon	m2	Plocha upravená pro různé sporty a hry. Sportoviště byla vytvořena v souvislosti s rekreačním využitím částí některých parků (PEŠT, oddíl městských (lidových) parků od konce 19. století (UERSCHELN, KALUSOK)
933	střelnice	polygon	m2	Část zahrady nebo parku, prostor vůči okolí, určený k střelbě na terč, obsahující objekt chránící střelce před nepřízní počasí, terč a zástity pro obsluhu střelnice, s. byla obvyklá součástí historických zahrad raného novověku
934	tapis vert	polygon	m2	(Tapis vert fr. zelený koberec), rozlehlá travnatá plocha, zpravidla pravoúhlého půdorysu a bez výsadeb. V první polovině 18. století byl t.v. pro svůj prostý charakter používán pouze v odlehlejších částech zahrad, později také k utváření prostoru před hlavní budovou. Výjimku představovala Anglie, kde se t.v. v blízkosti zámků zakládal již od začátku 18. století (UERSCHELN, KALUSOK)
935	teatron	polygon	m2	Zahradní architektura prospektového vzhledu se sochařskou výzdobou, formovaná jevištním způsobem (PETRŮ)
936	terasa zahradní	polygon	m2	Terasa je vyvýšená plocha, buď s plnou čelní opěrnou zdí, nebo s využitím uměle upraveného terénu, doplněná schodištěm, rampami, zábradlím apod. (PEŠTA)
937	vyhlídka	polygon	m2	Uměle upravené místo v zahradě, obvykle vyvýšené, umožňující výhled do krajiny, na zámek apod., někdy doplněné altánem, lavičkou či jinou drobnou stavbou. (PEŠTA)
938	wilderness	polygon	m2	Tematická část krajinářské zahrady ve formě nízkého lesního porostu, jímž křivolace procházejí zahradní cesty (něm. <i>Schlangenweg</i> , <i>Zic-Zac Weg</i>), w. byla esteticky upravená část zahrady, v níž bylo příjemné se procházet nebo v ní odpočívat
939	zahrada bylinářská	polygon	m2	Syn. lékárenská zahrada (lat. <i>herbularius</i>), obvyklý samostatný oddíl zejména ve středověké zahradě, v němž byly pěstovány léčivky a kuchyňské rostliny (PETRŮ)
940	zahrada květinová	polygon	m2	Tematická část lidových sadů (městských parků) od 1. poloviny 19. století (UERSCHELN, KALUSOK)
941	zahrada ovocná	polygon	m2	Syn. štěpnice (lat. <i>pomarium</i>), část zahrady osázená ovocnými stromy (PETRŮ)
942	zahrada zeleninová	polygon	m2	Zelinářská zahrada byla obvykle zahradou užitkového charakteru, ale mohla tvořit i tematickou část v konceptu kompozice celé zahrady, např. zeleninová zahrada zámku Villandry ve Francii (PETRŮ)

Třídník oddílů památek zahradního umění

Typy oddílů

Kód typu oddílu	Název typu oddílu	Reprezentace prvku v mapě projektu GIS	Měrná jednotka	Definice strukturálního prvku
943	zvěřinec	polygon	m2	Místo, samostatná stavba nebo vodní plocha/tok, určené k chovu vzácné, exotické nebo divoké zvěře. (PEŠTA a kol. 2014, s. 27)

Seznam použitých zdrojů pro definice strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění

Zkratka zdroje	Citace zdroje
A-Z	A-Z <i>Thesaurus</i> (The Parks & Gardens UK Thesaurus) [cit. 10. listopadu 2015]. dostupný na http://www.gloriousgardens.org/thesaurus.html
BLAŽÍČEK, KROPÁČEK	BLAŽÍČEK, Oldřich. J. KROPÁČEK, Jiří. <i>Slovník pojmů z dějin umění</i> , Odeon, Praha 1991, ISBN 80-207-0246-6
ČDS	<i>České stavební standardy, 91 - Doplnující konstrukce a práce pozemních komunikací, letišť a ploch</i>
ČČSVS	HALLER, Jiří. <i>Český slovník věcný a synonymický</i> . [Díl] 1. 1. vyd. Praha: SPN, 1969
DSZVO	<i>Doporučené standardy pro zařízení veřejného osvětlení</i> , vydala Společnost pro rozvoj veřejného osvětlení, dostupné na webových stránkách: http://www.srvo.cz/info-databaze/
FROLEC, VAŘEKA	FROLEC, Václav. VAŘEKA, Josef. <i>Lidová architektura. Encyklopedie</i> . Praha 2007. ISBN: 978-80-247-1204-8
GEOEN	<i>Geologická encyklopedie</i> [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na (http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?)
GOJDA	GOJDA, Martin. <i>Archeologie krajiny</i> . Academia 2000 ISBN: 80-200-0780-6
HALLMANN, FORNNER	Heinz W. Hallmann, Jörg-Ulrich Forner, Historische Bauforschung und Materialverwendung im Garten- und Landschaftsbau: Wegebau und Wasseranlagen Vydavatel BoD – Books on Demand, 2004, ISBN 3833418141
KPZ	KUČOVÁ, Věra, DOSTÁLEK, Jiří, EHRLICH, Marek, KUČA, Karel, PACÁKOVÁ, Božena. <i>Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny</i> , 2014. ISBN 978-80-7480-022-1
KUPKA	KUPKA, Vladimír, ČTVERÁK, Vladimír, DURDÍK, Tomáš, LUTOVSKÝ, Michal, STEHLÍK, Eduard. <i>Pevnosti a opevnění v Čechách na Moravě a ve Slezsku</i> . Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-096-9.
LAUTERBACH	LAUTERBACH, Iris: Der europäische Landschaftsgarten, ca. 1710–1800, in: <i>Europäische Geschichte Online</i> (EGO), hg. vom Leibniz-Institut für Europäische Geschichte (IEG), Mainz 2012-11-29. [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na : http://www.ieg-ego.eu/lauterbachi-2012-de URN: urn:nbn:de:0159-2012112916 [JJJJ-MM-TT].
LNS	<i>Lesnický naučný slovník. 1. díl A - O</i> . Praha: Agrospoj, 1994. 743 s. ISBN 80-7084-111-7. <i>Lesnický naučný slovník II. díl P-Ž</i> . Praha: Agrospoj, 1995. 683 s. ISBN 80-7084-131-1
LEX	Lexikon tvarů reliéfu České republiky, elektronická učebnice. [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na: http://geography.upol.cz/soubory/studium/e-ucebnice/Smolova-2010/lexikon.html
MERTENOVÁ	MERTENOVÁ, Kateřina. <i>Pronikání anglického parku do francouzské zahrady v českých zemích</i> . Dizertační práce ČVÚT Praha, Praha 2011
MSN	Masarykův slovník naučný : lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl IV. Praha: Československý kompas, 1929
OSN	<i>Ottův slovník naučný 1. díl</i> . Praha 1988. [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na: http://www.pdfknihy.maxzone.eu/otto.html

Seznam použitých zdrojů pro definice strukturálních prvků a oddílů památek zahradního umění

Zkratka zdroje	Citace zdroje
PEJCHAL	PEJCHAL, M. Arboristika I : obecná dendrologie. 1. vyd. Mělník: Vyšší odborná škola zahradnická a střední zahradnická škola Mělník, 2008
PEŠTA	PEŠTA A KOL. <i>Stavebněhistorický a archeologický průzkum a hodnocení stavebních, technických a uměleckých objektů v památkách zahradního umění</i> . Průhonice 2015. Certifikovaná metodika VÚKOZ, v.v.i. č. 5/2014 – 050
PETRÁČKOVÁ, KRAUS	PETRÁČKOVÁ, Věra. KRAUS, Jiří, a kol. <i>Akademický slovník cizích slov A-Ž</i> . Praha : Academia, 2000. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.
PETRŮ	PETRŮ, Jaroslav in: PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena; PETRŮ, Jaroslav; RIEDL, Dušan; SVOBODA, Antonín Marián. <i>Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku</i> . Nakladatelství Libri, Praha, 1999, s. 438-446. ISBN 80-85983-55-9.
SCHUBERT	SCHUBERT, Albert. <i>Péče o památkově významné venkovní komunikace</i> , Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007. ISBN 978-80-87104-10-1
SKLÁDANKA, VRZALOVÁ, VYSKOČIL	SKLÁDANKA, Jiří. VRZALOVÁ, Jana. VYSKOČIL, Ivo. <i>Travníkářství</i> . Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně 2007. [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na http://web2.mendelu.cz/af_222_multitext/travy/index.php?N=0&l=0 .
ŠANTRŮČKOVÁ	ŠANTRŮČKOVÁ, Markéta. <i>Krajinářská tvorba Jana Rudolfa Černína. Vznik a vývoj parků v Krásném Dvoře, Jemčině, Petrohradě a Chudenicích</i> . Karolinum, Praha 2014. ISBN 978-80-246-2397-9.
ŠIMEK	ŠIMEK, Pavel. <i>Strategický plán rozvoje systému zeleně Statutárního města Ostrava</i> . Uherský Brod 2011.
TNS	KOLEKTIV. <i>Technický slovník naučný</i> . Praha 2006. ISBN 80-86044-17-3
TP 83	Ministerstvo dopravy, <i>Technické podmínky TP 83 - Odvodnění pozemních komunikací</i> . [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na: http://www.pjpk.cz/TP%2083.pdf
VERS	POKORNÝ, Josef. <i>Velký encyklopedický rybářský slovník</i> . Nakladatelství Fraus 2004. ISBN: 80-7238-117-2.
VLČEK	VLČEK, Pavel. <i>Encyklopedie českých zámků</i> . Praha: Libri, 1999, ISBN:80-85983-61-3.
VVE	<i>Velká všeobecná encyklopedie</i> , Diderot 2000, ISBN 80-902723-4-0
UERSCHELN, KALUSOK	UERSCHELN, Gabriele; KALUSOK, Michaela. <i>Wörterbuch der europäischen Gartenkunst</i> . Philipp Reclam jun. Stuttgart 2009. ISBN 978-3-15-018656-5.
UVE	<i>Universum Všeobecná encyklopedie</i> , 3. díl, Odeon 2000, ISBN 80-242-0288-3
WIKI	Wikipedie, dostupný na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana
ZABAGED	<i>Základní báze geografických dat České republiky</i> . [cit. 10. listopadu 2015]. Dostupný na dostupný na: http://geoportal.cuzk.cz
ZEM	STEHLÍK, Václav. KUDRNA, Karel - POŠÍK, Miroslav edd. <i>Naučný slovník zemědělský 1-13</i> , Praha 1966-1992.

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

akvadukt (stafážová architektura)	440
akvadukt (vodohospodářský objekt)	600
altán	301
avenue	501
balustráda	403
balvan	131
bašta	302
bazén	405
bažantnice	305
belveder	373
belveder	392
besídka	303
bobrovna	441
boží muka	419
brána	406
branka	485
budka telefonní	874
budova klášterní	304
bylinný pokryv	207
bystřina	106
cesta (pro pěší, vozová)	502
cesta a zpevněná plocha - povrch betonový	518
cesta a zpevněná plocha - povrch dlážděný	516
cesta a zpevněná plocha - povrch pískovaný	520
cesta a zpevněná plocha - povrch štěrkový	519
cesta a zpevněná plocha - povrch živičný	517
cesta a zpevněná plocha, povrch - jiný	523
cesta a zpevněná plocha, povrch mlatový	521
cesta a zpevněná plocha, povrch zatravněný	522
cesta a zpevněné plochy, povrch z mechanicky zpevněného kameniva	524
cottage	310

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

čap	621
česle	630
domeček	851
omek kůrový	307
domek studniční	311
domek viniční	312
domek zahradní	313
dráha	701
drén	611
dům lázeňský	315
dům venkovský	316
dům zahradní	317
dům zahradníka	318
elektrárna	319
exedra	407
fara	320
fíkovna	391
fontána	408
galerie	309
garáž	385
gloriet	393
grotta	321
grotta (umělá jeskyně)	409
hájovna	322
halda agrární	164
halda těžební	165
haltýř	410
herma	802
hlediště	411
hliniště	166
hodiny sluneční	803

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

holubník	412
hora	136
hostinec	328
houpačka	824
houpačka	852
hradba	413
hráz	605
hráz	610
hrobka	451
hřbet	137
hřeben	138
hřiště	702
Hřiště - povrch antukový	725
Hřiště - povrch betonový	720
Hřiště - povrch dlážděný	719
Hřiště - povrch jiný	728
Hřiště - povrch mlatový	723
Hřiště - povrch pískový	722
Hřiště - povrch šterkový	721
Hřiště - povrch travnatý	724
Hřiště - povrch umělý	726
Hřiště - povrch živičný	720
hřiště pro sport	703
hydrant	731
chalet	
chata	323
chata lovecká	452
chmelnice	288
chodba	324
chodba podzemní	453
chodník	503

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

chrámek	325
chýše	454
informační a orientační tabule	853
jeskyně	135
jeskyňka lourdská	414
jez	601
jezero	101
jezírko	102
jezírko umělé	619
jiné umělecké a umělecko-řemeslné dílo	849
jiný strukturální prvek dopravních staveb	599
jiný strukturální prvek inženýrských staveb	799
jiný strukturální prvek pozemních staveb	499
jiný strukturální prvek reliéfu	198
jiný strukturální prvek vegetační	299
jiný strukturální prvek vodohospodářských staveb	699
jiný strukturální prvek vybavenosti	899
jiný strukturální vodní prvek	130
jízdárna	326
jízek	637
kabinet	455
kámen	132
kámen pamětní	823
kamenolom	167
kanál	604
kandelábr	833
kaňon	139
kaple	327
kaplička	415
kasino	306
kasino	331

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

kaskáda	416
kašna	417
kenotaf	834
kiosek prodejní	457
kiosk	456
klec pro ptáky	825
klepadlo na koberce	854
kolonáda	329
kolotoč	855
komunikace (k. pozemní)	504
konírna	394
konstrukce pro dřeviny prostorová	444
kopec	140
koryto	141
kostel	330
koš odpadkový	862
koš odpadkový pro psy	863
koupadlo	458
krajinný (luční) trávník	203
kravín	376
krmelec	418
kříž	805
kůlna	332
kutací objekt	168
kuželna	333
lavice	806
lavice zahradní	857
lavička zahradní přenosná	858
lávka	505
lázně	308
ledárna	334

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

letištní trávník	204
letohrádek	335
limnigrafická stanice	638
lisovna	336
loděnice	337
lodžeta	459
lodžie	395
loubí	420
louka	282
luštiřna semen	338
mauzoleum	339
meandr	142
mešita	340
meteorologický sloup	836
mez	169
mezník	807
míčovna	341
milník	532
minaret	342
mísa dekorativní	808
mlékárna	343
mlýn	344
mohyla	170
mokřad	206
monolit	835
most	507
mříž	482
můstek	508
myslivna	345
nádoba pro pěstování květin	875
nádoba pro pěstování rostlin	809

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

nádrž vodní - umělá	603
nádržka vodní	826
náhon	612
náhrobek	810
nálet a nárost	293
napajedlo	613
nápustný objekt	635
nářadí sportovní	870
násep komunikační	171
niva	143
obelisk	811
objekt nebo zařízení spojové sítě	710
objekt nebo zařízení elektrorozvodné sítě	711
objekt nebo zařízení kanalizace	713
objekt nebo zařízení plynovodní sítě	712
objekt nebo zařízení teplovodní sítě	715
objekt nebo zařízení vodovodu	
objekt nebo zařízení vodovodu	714
obruba záhonu dekorativní	812
obval	172
odkop dopravní (komunikační)	173
odpočívadlo	461
odřez	174
okop vojenský	175
opevnění koryta (taras)	628
opevnění koryta lehké	627
oplocení	421
oranžerie	384
ostrov	144
ostrov umělý	176
ovčín	378

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

pagoda	346
pahorek	145
pahorek umělý	177
palác	347
památník	813
paraplíčko	422
parket taneční	423
parkový trávnik	201
parterový trávnik	202
pařeniště	442
pařez	276
pastvina	283
patník	533
pavilon	348
pergola	424
peřej	103
peřej umělá	618
pěšina	509
pinka (propadlina)	178
pískovna	179
pítko	734
plantáž	289
plantáž dřevin	290
plantáž ovocná	286
plocha bez vegetačního krytu	297
plocha uměle modelovaná	180
plocha vysvahovaná	181
plocha zarovnaná	182
plošina dopravní	183
podstavec	814
pokladna	349

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

pokryvná výsadba keřů - jehličnatých	216
pokryvná výsadba keřů - listnatých	215
pokryvná výsadba keřů - smíšených	217
pole	284
pomník	815
popínavá dřevina	250
porost dřevin	291
porost lesní	294
potok	104
poustevna (eremitáž)	350
poutač reklamní	880
požerák	623
práh	639
pramen	108
prohlubeň rybníka	184
prohlubeň suchá	185
propust	624
propustek	512
prospektová stěna	464
průkop dopravní (komunikační)	186
průlezka	867
prvek osvětlovací nadzemní	735
prvek osvětlovací zemní	736
předzahrádka	295
přeliv	640
převis skalní	146
převlékárna	351
příkop	536
příkop haha	187
příkop vodní	425
přírodě blízké společenstvo	292

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

přístaviště	426
přístřešek	427
přístřešek na popelnice	716
přístřešek pro chov labutí	466
přivaděč	602
psínek	375
ptačinec	352
pylon	837
pyramida	429
rameno mrtvé (slepé)	151
rampa	513
restaurace zahradní	386
rigol	537
rozhledna	353
rozvaděč venkovní	737
rozvolněná skupina keřů - jehličnatých	219
rozvolněná skupina keřů - listnatých	218
rozvolněná skupina keřů - smíšených	220
ruderální porost	208
rýha	152
řeka	107
sad polní	287
sádka	608
sala terrena	354
salet	377
sarkofág	827
sedátko	816
sedlo	153
sejpk	188
semafor	540
seník	355

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

septik	717
schodiště	514
schody vodní	430
schránka poštovní	866
silnice	528
skála (skalisko)	133
skála umělá	189
skládka	189
skleník	356
sklep vinný	431
skluz	541
skluzavka	868
skupina dřevin se společným pláštěm	274
skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - bylinným	268
skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - jehličnatých	262
skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - listnatých	259
skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - smíšených	265
skupina stromů - jehličnatých - s podrostem - trávniku	271
skupina stromů - listnatých - s podrostem - keřů - jehličnatých	261
skupina stromů - listnatých - s podrostem - bylinným	267
skupina stromů - listnatých - s podrostem - keřů - smíšených	264
skupina stromů - listnatých - s podrostem - trávniku	270
skupina stromů - listnatých - s podrostem keřů - listnatých	258
skupina stromů - smíšených - s podrostem - keřů - jehličnatých	263
skupina stromů - smíšených - s podrostem - bylinným	269
skupina stromů - smíšených - s podrostem - keřů - smíšených	266
skupina stromů - smíšených - s podrostem - trávniku	272
skupina stromů - smíšených - s podrostem - keřů - listnatých	260

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

skupina stromů tvarovaných se společným pláštěm	273
sloup	817
sloupek	869
směrovník	538
snos kamenný (kamenice)	190
socha	818
solitérní keř - jehličnatý	230
solitérní keř - listnatý	229
solitérní strom - jehličnatý	232
solitérní strom - listnatý	231
solitérní strom tvarovaný - jehličnatý	227
solitérní strom tvarovaný - listnatý	226
sousoší	838
soutěska	154
splav	606
sportovní (zátěžový) trávník	205
sráz	155
stáj	357
stánek mobilní	871
stavidlo	625
stavítko	641
stěna ovocná	280
stěna skalní	156
stěna tvarovaná živá	251
stezka	515
stínoviště	443
stodola	359
stojan pro květiny	828
stoka	607
stožár elektrického vedení	739
stožár vlajkový	830

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

stožár vlajkový	878
Strážní domek (strážnice)	389
strom v porostu dřevin	275
strom ve skupině – jehličnatý	236
strom ve skupině – listnatý	235
strom ve stromořadí - jehličnatý	234
strom ve stromořadí - listnatý	233
strom ve stromořadí tvarovaný - listnatý	228
stromořadí listnaté - tvarované	277
stromořadí méně vzrůstné	279
stromořadí vzrůstné	278
strž	157
studánka	636
studna	614
stůl	820
stůl pingpongový	865
stupeň	615
sušák na prádlo	872
sušárna ovoce	360
suť	158
svah	159
svítidlo pouličního osvětlení	733
svodidlo	535
svodnice	534
sýpka	361
šachtice	742
šachtice	631
šachy zahradní	821
šachy zahradní	873
špalír	281
švýcárna	390

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

terasa agrární	191
terasa říční	160
terasa sídelní	192
tok krytý	617
tok upravený	616
transformátor	743
trativod	609
treláž	481
trpaslík	839
tůň	109
tunel dopravní	193
tvarovaný keř - jehličnatý	225
tvarovaný keř - listnatý	224
údolí	161
úvoz	194
val	195
váza zahradní	822
včelín	363
vepřín	381
veranda	382
věž lovecká	396
věž vyhlídková	364
víla	365
vinice	296
vítězný oblouk	397
vodárna	366
vodojem (věž vodárenská)	383
vodopád	105
vodopád umělý	446
vodovodní armatura	741
voliéra	435

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

vrátnice	367
vyhlídka	445
výchoz (skalní)	134
výklenek skalní	147
výpust	626
výust	634
vývar	642
vývařiště	542
zábradlí	484
záhon letniček (dvouletek)	211
záhon růží	213
záhon smíšený (trvalky s růžemi)	210
záhon trvalek	212
záhon vřesovištních rostlin	214
zahrada zimní	388
záchodky	368
zámeček lovecký	369
zámek	370
zaniklé umělecké a umělecko-řemeslné dílo	848
zaniklý strukturální prvek dopravních staveb	598
zaniklý strukturální prvek inženýrských staveb	798
zaniklý strukturální prvek pozemních staveb	498
zaniklý strukturální prvek reliéfu	197
zaniklý strukturální prvek vegetační	298
zaniklý strukturální prvek vodohospodářských staveb	698
zaniklý strukturální prvek vybavenosti	888
zaniklý strukturální vodní prvek	129
zapojená skupina keřů - jehličnatých	222
zapojená skupina keřů - listnatých	221
zapojená skupina keřů - smíšených	223
zapojená skupina stromů - jehličnatých	256

Rejstřík strukturálních prvků památek zahradního umění

zapojená skupina stromů - listnatých	255
zapojená skupina stromů - smíšených	257
zářez	196
zbořeniště	387
zeď	436
zeď opěrná	438
zeď talutová	467
zeleň mobilní - dlouhodobá výsadba	859
zeleň mobilní - krátkodobá výsadba	861
zeleň mobilní - přenosné rostliny	860
zeleninový záhon	209
zídka	437
značka dopravní	531
zřícenina	371
zvonice	372
zvonička	439
živý plot - tvarovaný - jehličnatý	248
živý plot - tvarovaný - listnatý	247
živý plot - tvarovaný - smíšený	249
živý plot - volně rostlý - jehličnatý	246
živý plot - volně rostlý - listnatý	245
živý plot - volně rostlý - smíšený	244
žumpa	718

METODIKA PASPORTIZACE PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI 2011-2015), projekt DF12P01OVV044: „Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.“

Příloha č. 2

Modelový příklad zpracování pasportu 20 památek zahradního umění

Obsah přílohy:

2.1. Textová část

2.2. Databáze pasportu

2.1. Textová část

Cílem projektu NAKI "Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a péče o ně." je aplikace a rozvíjení nových metod identifikace hodnot v chráněných územích. Výsledky projektu budou využitelné jako nástroje k trvale udržitelnému rozvoji této části kulturního dědictví České republiky, jako části kulturní diverzity v Evropě.

Dílčím cílem projektu I.c) je *zpracování metodiky pasportizace památek zahradního umění*.

Reaguje tak na problém nedostatečné podrobnosti zpracování evidence a klasifikace památek a absence metodických postupů jejich identifikace a zhodnocení, jež ve svém důsledku omezují možnosti uplatnění zájmů památkové péče. Výstupem metodiky pasportizace památek zahradního umění v památkové praxi bude *vyhotovený pasport objektu památky zahradního umění* jako základní informační nástroj pro tvorbu dalších aplikací (identifikace hodnot památky zahradního umění, management plán památky zahradního umění). Metodika pasportizace památek zahradního umění představuje v oblasti jejich popisu a typologie praktickou aplikaci zásad vytyčených Mezinárodní chartou o historických zahradách (Florentská charta).

Tvorba metodiky pasportizace vyžadovala již ve fázi formulace pracovní verze tohoto metodického postupu ověření v terénu - v reálném prostředí památek zahradního umění. Proto byl vybrán vzorek dvaceti historických zahrad a parků, v nichž byl realizován sběr dat a tým řešitelů v nich ověřoval využitelnost pracovní verze metodického postupu pasportizace.

Modelové objekty byly zvoleny tak, aby zastupovaly co nejširší rejstřík funkčních typů památek zahradního umění, obsahovaly co nejúplnější rejstřík strukturálních prvků a zastupovaly podstatné etapy vývoje zahradního umění. V rámci výběru jednotlivých modelových zahrad a parků bylo uplatněno i hledisko nezbytnosti pořízení dokumentace konkrétní památky. Do výběru byly zařazeny ohrožené památky, jako jsou zahrady kláštera cisterciáků ve Vyšším Brodě, zahrady zámku v Uherčicích nebo zahrada Landfrasovy vily v Jindřichově Hradci. Celková výměra 20 modelových zahrad a parků přesahuje 230 hektarů.

V procesu zpracování pasportu byly využívány již dříve zpracované průzkumy, projektové práce a publikované články. V souhrnu těchto dvaceti zahradních děl se jedná jak o zahrady relativně velmi dobře poznané, tak o objekty téměř nepublikované. Různorodá je i dostupná plánová a mapová dokumentace těchto zahrad a parků. Většina zahradních děl dosud nebyla podrobně geodeticky zaměřena a až na výjimky nejsou k dispozici digitální zaměření zahrad. Tyto nerovné podmínky pomohly prověřovat flexibilitu připravovaných pasportizačních postupů rodící se metodiky.

Prvotní sběr dat zajistila firma Projekce zahradní, krajinná a GIS, s.r.o. Brno, vybraná ve veřejném zadávacím řízení. Sběr dat byl proveden mobilním mapovacím systémem. V každé z dvaceti zahrad byla pořízena prostorová data všech strukturálních prvků vegetačních a stavebních prvků a vytvořena databáze se zaměřením na typologii strukturálních prvků památek zahradního umění

Obrázek č. 1 Rozložení modelových objektů památek zahradního umění v rámci ČR

Do geodatabáze byly následně ukládány hodnoty atributů prvků a popisné údaje modelových objektů památek zahradního umění. Vedle vytvoření datových sad modelových objektů památek zahradního umění v technickém a metodickém rámci struktury stávajícího systému IISPP NPÚ byla předmětem projektu i jejich vizualizace a prezentace formou specializovaných map, prezentujících vybrané kategorie strukturálních prvků památek zahradního umění.

Ve vybraných modelových objektech byl ověřen postup tvorby karet prvků pasportu. Karta obsahuje rozšířené textové popisy vybraných parametrů – zejména historie (datace, autor, vývoj), podrobnější popis prvku. Zahrnuta je také fotodokumentace, výčet souvisejících archivních podkladů apod.

System je provozován na hardware Generálního ředitelství Národního památkového ústavu (NPÚ). Jako datové úložiště slouží centrální datový sklad NPÚ (relační databáze MS SQL). Aplikační vrstva je založena na technologii ArcGIS od společnosti ESRI, která zajišťuje mapovou část systému (ArcGIS API 3.4 for Flex), a na technologii T-WIST od společnosti T-MAPY spol. s r.o., který zajišťuje evidenci tabelárních dat.

Tabulka č. 1 Seznam modelových objektů památek zahradního umění

<i>Název modelového objektu</i>	<i>ID</i>	<i>Katastrální území</i>
Blatná - zámecký park	5	Blatná
Brno - městský park Lužánky	13	Černá Pole
Brno - zahrada vily Stiassny	18	Pisárky
České Budějovice - městský park Na sadech	19	České Budějovice 3
Český Krumlov - zámecká zahrada	12	Český Krumlov
Jindřichův Hradec – zahrada Landfrasovy vily	15	Jindřichův Hradec
Krnov - zahrada Flemmichovy vily	2	Krnov – Horní Předměstí
Kroměříž - Květná zahrada	1	Kroměříž
Kroměříž - Podzámecká zahrada	16	Kroměříž
Luhačovice - lázeňský park	10	Luhačovice
Nové Město nad Metují - zámecká zahrada	8	Nové Město nad Metují
Praha - Havlíčkovy sady	11	Vinohrady
Praha - park Chotkovy sady	9	Hradčany
Praha - Valdštejnská zahrada	17	Malá Strana
Praha - zahrada Müllerovy vily	6	Střešovice
Praha - zahrada vily Kinských	20	Smíchov
Praha - zahrady a vinice zámku Troja	7	Troja
Přerov - městský park Michalov	14	Přerov
Uherčice - zámecké zahrady	3	Uherčice u Znojma
Vyšší Brod - klášterní zahrady	4	Vyšší Brod

Položka ID označuje číslo objektu v databázi projektu GIS.

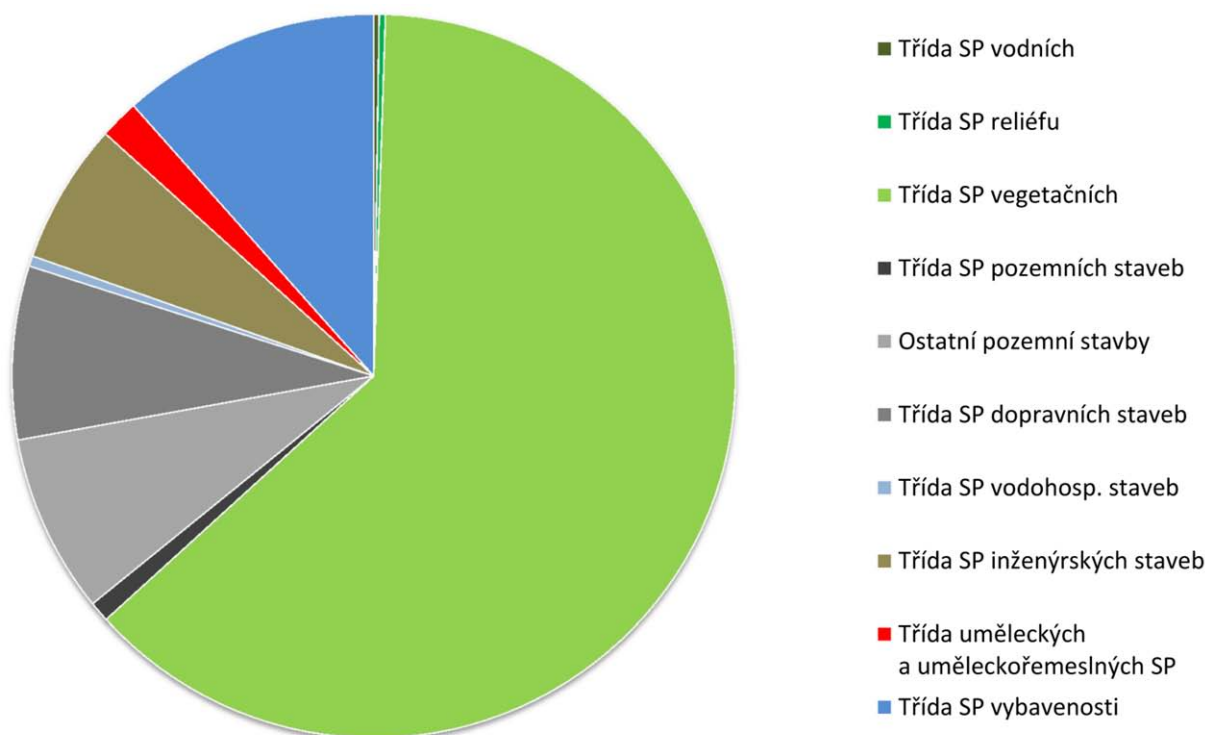
2.2 Databáze projektu Památky zahradního umění v IISPP NPÚ

Databáze projektu Památky zahradního umění pasportu obsahuje 24 658 strukturálních prvků (stav k 1. 6. 2015). Průměrná relativní hustota strukturálních prvků ve vztahu k ploše zkoumaných historických zahrad se pohybuje okolo 100 prvků na 1 hektar plochy. Přehled zmapovaných prvků je prezentován v níže uvedených tabulkách.

Tabulka č. 2 Celková bilance strukturálních prvků ve 20 modelových objektech památek zahradního umění

<i>Třída</i>	<i>Počet SP</i>	<i>Podíl počtu SP</i>
Třída strukturálních prvků vodních	59	0,2%
Třída strukturálních prvků reliéfu	68	0,3%
Třída strukturálních prvků vegetačních	15 466	62,7%
<i>Kategorie přírodních strukturálních prvků</i>	15 593	63,2%
Třída strukturálních prvků pozemních staveb	224	0,9%
Ostatní pozemní stavby	1 971	8,0%
Třída strukturálních prvků dopravních staveb	1 910	7,8%
Třída strukturálních prvků vodohospodářských staveb	115	0,5%
Třída strukturálních prvků inženýrských staveb	1 554	6,3%
<i>Kategorie stavebních strukturálních prvků</i>	5 774	23,5%
Třída uměleckých a uměleckořemeslných strukturálních prvků	430	1,7%
<i>Kategorie uměleckých a uměleckořemeslných str. prvků</i>	430	1,7%
Třída strukturálních prvků vybavenosti	2 852	11,6%
<i>Kategorie strukturálních prvků vybavenosti</i>	2 852	11,6%
<i>Celkový součet</i>	24 649	100,0%

Obrázek č. 2 Celková bilance strukturálních prvků ve 20 modelových objektech památek zahradního umění

Tabulka č.3: Bilance nejčastěji zastoupených strukturálních prvků podle kategorií ve 20 modelových objektech památek zahradního umění

Položka „podíl %“ vyjadřuje podíl typu na počtu všech strukturálních prvků dané kategorie. Jmenovitě jsou uvedeny typy strukturálních prvků s podílem nad 3%, u méně zastoupených typ s nejvyšším % podílem.

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Třída	Typ	Název	Počet	Podíl %
Třída strukt. prvků vodních	104	potok	28	0,2
Třída strukt. prvků reliéfu	132	kámen	46	0,3
Třída strukturálních prvků vegetačních	231	Soliterní stromy - listnaté	6 885	44,2
	201	Parkový trávník	1 360	8,7
	232	Soliterní stromy - jehličnaté	1 184	7,6
	233	Stromy ve stromořadí - listnaté	1 072	6,9
	247	Živé ploty - tvarované - listnaté	892	5,7
	229	Soliterní keře – listnaté	830	5,3
	221	Zapojené skupiny keřů - listnatých	487	3,1
POČET SP CELKEM			15 593	

Kategorie stavebních strukturálních prvků

<i>Třída</i>	<i>Typ</i>	<i>Název</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl %</i>
Třída strukturálních prvků pozemních staveb	399	jiná budova	81	1,4
Ostatní pozemní stavby	437	zídka	788	13,6
	421	oplocení	401	6,9
	484	zábradlí	292	5,1
	436	zeď	190	3,3
Třída strukturálních prvků dopravních staveb	502	cesta	659	11,4
	510	plocha zpevněná	396	6,9
	514	schodiště	362	6,3
	531	značka dopravní	206	3,6
Třída strukturálních prvků vodohospodářských staveb	604	příkop odvodňovací	78	1,4
Třída strukturálních prvků inženýrských staveb	799	jiný strukturální prvek inženýr. staveb	280	4,8
	735	prvek osvětlovací nadzemní	223	3,9
POČET SP CELKEM			5 774	

Kategorie uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků

<i>Třída</i>	<i>Typ</i>	<i>Název</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl %</i>
Třída uměleckých a uměl.- řemeslných struktur. prvků	822	váza	121	28,1
	818	socha	101	23,5
	849	jiné umělecké a um.-řemeslné dílo	62	14,4
	814	podstavec	55	12,8
	817	sloup	26	6,0
	809	nádoba pro pěstování rostlin	22	5,1
	815	pomník	16	3,7
POČET SP CELKEM			430	

Kategorie strukturálních prvků vybavenosti

<i>Třída</i>	<i>Typ</i>	<i>Název</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl %</i>
Třída strukturálních prvků vybavenosti	857	lavička stabilní	1 073	37,6
	862	koš odpadkový	603	21,1
	858	lavička přenosná	340	11,9
	869	sloupek	229	8,0
	853	prvek orientačního systému	165	5,8
	859	zeleň mobilní - dlouhodobá výsadba	152	5,3
POČET SP CELKEM			2 852	

2.2.1. Prezentace databáze projektu Památky zahradního umění ve formátu karet

Specifickým výstupem pasportu památky zahradního umění jsou exporty databáze ve formě *Karet prvků pasportu památky zahradního umění*. Formulář karty umožňuje vložení popisných dat, relevantních v oboru památkové péče, a je určen pro využití v agendě správce památky a jako informační báze pro další památkové průzkumy. Základní sledované parametry jsou převzaty z databáze projektu GIS – lokalizace, typ prvku, příslušnost k oddílu atd. Karta navíc obsahuje rozšířené textové popisy vybraných parametrů – zejména historie (datace, autor, vývoj), podrobnější popismateriálového a druhového složení prvku. Zahrnuta je také fotodokumentace, výčet souvisejících archivních podkladů apod.

Karty jsou dále zpracovávány pro úroveň oddílů a pro úroveň celého objektu památky - historické zahrady resp. parku. Příklady jednotlivých typů karet jsou prezentovány níže v textu.

<i>KARTA PRVKU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ</i>		[Karta č.]
		[List č.] 1
[Název památky] ZÁMECKÁ ZAHRADA ČESKÝ KRUMLOV		[ID prvku pasportu] 6260
		[ID oddílu] 2
[Prvek pasportu, kód třídění] Soliterní strom - listnatý (dub letní č. 696) (231)		[DENDRO ID] 696
[Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP] 11758/3-874		[Souřadnice] 48°48'42.23"N, 14°18'32.63"E
[Místní název]		
[Lokalizace]		
[Katastrální území] Český Krumlov: 622931 [Číslo parcely] 999/1		
[Historie] Vzrostlý jedinec dubu byl vysazen v polovině 19. století během krajinářské přeměny klasicistního formálního parteru společně s dalšími duby a čtveřicí červenolistých buků ve středu plochy Dolního parteru. V následujících etapách vývoje Dolního parteru byl tento strom respektován. Jeho soliterní působení bylo potlačeno dosadbami dalších soliterních stromů, keřů a jejich skupin v období přelomu 19. a 20. století. Během rekonstrukční úpravy parteru byl r. 1969 strom uvolněn ze zápoje odstraněním okolních stromů.		
[Popis prvku] Dub letní (<i>Quercus robur</i> L.) - mohutný soliterní dub ve stádiu optima jeho vývoje, s charakteristickým habitem. Obvod kmene 506 cm, výška stromu 27 m, průměr koruny 28 m (dle závěrů RDP B. Chadta 2013).		
[Tech. stav] Zdravotní stav dobrý, vitalita mírně snižená. Ohrožení - riziko zlomu kosterních větví.		
[Navrhovaná opatření] Strom vyžaduje zdravotní a stabilizační řez, odlehčení vrcholové části koruny (dle závěrů RDP B. Chadta 2013).		
[Podklady] PAVLÁTOVÁ, Marie; EHRlich, Marek a kol. <i>Zahrady a parky Jižních Čech</i> , České Budějovice 2004, s.120-127. Plán zahrady A. Kural 1910 Dendrologický průzkum Florart Šimek Uherský Brod 1997 Revizní dendrologický průzkum (RDP) Bohdan Chadta, Majdalena 2013		
[Zpracoval] Ing. Jiří Olšan	[Datum] 07/2014	

KARTA PRVKU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ		[Karta č.] BU5
		[List č.] 1
[Název památky] JINDŘICHŮV HRADEC - ZAHRADA LANDFRASOVA VILY	[ID prvku pasportu] 16636	
[Prvek pasportu, kód třídění] Pavilon (348)	[DENDRO ID]	
[Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP] 30226/3-1673	[Souřadnice] 49°08'20.35"N, 14°59'55.96"E	
[Místní název] Antický pavilon		
[Lokalizace]		
[Katastrální území] Jindřichův Hradec 660523		
[Číslo parcely] 1014		
[PaGIS] přír. bod 19072 [IdReg] 141655		
[Historie] Objekt je situován v areálu empírové měšťanské vily se zahradou koncipovanou v stylu barokních terasovitých zahrad. Zahrada založena ve 2.čtvrtině 19.století. Antický pavilon sloužil jako klubovna Spolku kuloborců (hráči kuželek).		
[Popis objektu] Přízemní stavba jejímuž hlavnímu průčelí dominuje portikus v dórském řádu se čtyřmi kamennými hladkými sloupy, které nesou kladi zdobené triglyfem mezi nimiž jsou hladké metopy. Trojúhelný štít má hladký tympanon, rámován je vystupující profilovanou římsou nesenou prostými mutuly. Mezi sloupy jsou vloženy dřevěné výplně. V prostředním poli jsou dvoukřídlé dveře s nadsvětlíkem, v bočních dvanáctitabulková sdružená okna. Nad portikem vystupuje vysoká atika štítu budovy s falešným patrem. Interiér portiku je zaklenut falešnou zrcadlovou klenbou. Vnitřní prostor antického pavilonu je plochostropý.		
[Technický stav] Objekt je dochován ve vysoce autentickém stavu, technický stav špatný. Ohrožení: riziko záteko do konstrukce krovu a stropu poškozenou krytinou střechy		
[Navrhovaná opatření] Objekt vyžaduje celkovou obnovu. Vzhledem k vysoké míře dochované autenticity je třeba k obnově objektu přistupovat restaurátorským přístupem.		
[Podklady] M.Pavlatová, M. Ehrlich a kol., Zahrady a parky Jižních Čech, České Budějovice 2004, 134-137 Indikační skica Stablního katastru 1826		
[Zpracoval] Ing. Daniel Šnejd	[Datum] 07/2012	

<i>KARTA PRVKU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ</i>	[Karta č.] BU5 [List č.] 2
[Název památky] JINDŘICHŮV HRADEC - ZAHRADA LANDFRASOVA VILY	[ID prvku pasportu] 16636
[Prvek pasportu, kód třídníku] Pavilon (348)	[DENDRO ID]
Situace	
Detail průčelí	

<i>KARTA PRVKU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ</i>	[Karta č.] BU5 [LIST č.] 3
[Název památky] JINDŘICHŮV HRADEC - ZAHRADA LANDFRASOVA VILY	[ID prvku pasportu] 16636
[Prvek pasportu, kód třídíku] Pavilon (348)	[DENDRO ID]

Boční pohled

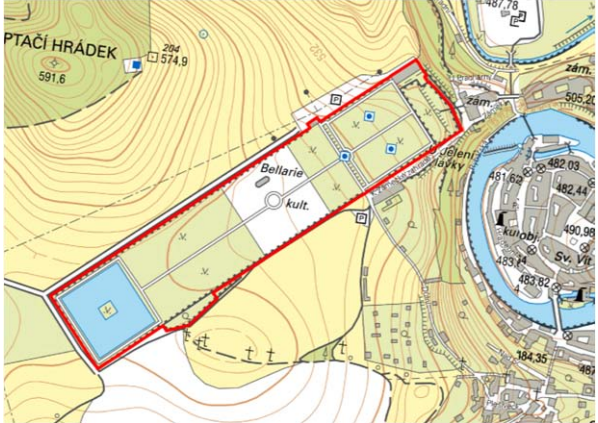

Celkový pohled od parteru

<i>KARTA PRVKU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ</i>		[Karta č.] OB1
		[List č.] 1
[Název památky] JINDŘICHŮV HRADEC - ZAHRADA LANDFRASOVA VILY		[ID prvku pasportu] 1298
[Prvek pasportu, kód třídění] Klec pro ptáky (825)		[DENDRO ID]
[Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP] 30226/3-1673	[Souřadnice] 49°8'20.471"N, 14°59'56.335"E 49°8'20.268"N, 14°59'56.329"E	
[Místní název] Čínská voliéra		
[Lokalizace]		
[Katastrální území] Jindřichův Hradec 660523		
[Číslo parcely] 1014		
[Bod PaGIS] -		
[IdReg] 141655		
[Historie] Klece jsou situovány v areálu empírové měšťanské vily se zahradou koncipovanou v stylu barokních terasovitých zahrad. Zahrada založena ve 2.čtvrtině 19.století.		
[Popis objektu] Dvě dřevěné velmi zdobené klece pro ptáky s plechovou stříškou. Stojí na osmihranném omítaném podstavci s kamennou profilovanou korunou i soklem.		
[Technický stav] Klece jsou dochovány ve vysoce autentickém stavu, technický stav je havarijní. Ohrožení: vysoké riziko zničení prvku v důsledku rozpadu jeho subtilní konstrukce		
[Navrhovaná opatření] Klece vyžadují celkovou obnovu a před jejím započatím uschování do zabezpečeného a krytého prostoru.. Vzhledem k vysoké míře dochované autenticity je třeba k obnově objektu přistupovat restaurátorským přístupem.		
[Podklady] M.Pavlatová, M. Ehrlich a kol., Zahrady a parky Jižních Čech, České Budějovice 2004, 134-137		
[Zpracoval] Ing. Daniel Šnejd	[Datum] 07/2012	

KARTA ODDÍLU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ		[Karta č [List č.] 1
[Název památky] ZÁMECKÁ ZAHRADA ČESKÝ KRUMLOV		[ID oddílu pasportu] 2
[Prvek pasportu, kód třídíku] Parter (932)		[DENDRO ID]
[Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP] 11758/3-874	[Souřadnice] 48°48'40.89"N, 14°18'36.20"E	
[Místní název] Dolní parter		
[Lokalizace]		
[Katastrální území] Český Krumlov: 622931 [Číslo parcely] 999/1		
[Historie] V letech 1678 až 1683 byla na ploše dnešního Dolního parteru založena květinová zahrada kněžny Marie Ernestiny ze Schwarzenbergu. Její dispozice je doložena zaměřením z roku 1750. Kompozice zahrady (již v roce 1750 označované jako Dolní parter) dokládá, že její tvůrci byli obeznámeni s raně barokními zahradami. Obdobné kompoziční schéma obsahovala například dvorní zahrada při rezidenci bavorských vévodů Wittelsbachů v Mnichově, zahrada u rezidence württenberských vévodů v zámku Ludwigsburg a Květná zahrada olomouckého biskupa v Kroměříži. V letech 1751 až 1753 byl Dolní parter nově upraven. Pojetí parteru vyšlo vstříc potřebě reprezentace a využilo tvarosloví broderiového parteru francouzských vrcholně barokních zahrad. Po roce 1782 byl broderiový parter zrušen a jeho bohatý dekor byl nahrazen jednoduchým travnatým parterem rozděleným na čtyři čtvercové díly. Plochy pěstěných trávníků byly ozdobeny kruhovými květinovými záhony. Ve středu každého ze čtyř čtverců dominoval mimořádně velký květinový záhon typu <i>corbeille de fleurs</i>. Předlohy pro uvedené řešení parteru lze nejpravděpodobněji hledat v prostředí francouzských raných klasicistních zahrad druhé poloviny 18. století. Klasicistní úprava parteru doznívala až do poloviny 19. století symetricky v prostoru uspořádanými výsadbami solitérních stromů (buky, duby). V dalším období byl parter upraven v pojetí tzv. Smíšeného stylu. Květinová úprava zjednodušena a omezena na květinová rabata po stranách hlavní osově cesty a v uvolněné ploše parteru byly vysázeny volně utvářené solitéry a skupiny stromů. Během rekonstrukční úpravy parteru zahájené roku 1969 byla velká část dřevin odstraněna a nově byl založen květinový parter volně reprodukcující dispozici parteru doloženou plánem z roku 1782.		
[Popis prvku] Parterová úprava představuje volně travnaté plochy s vloženými ornamenty, tvořenými záhony se sezónní květinovou výsadbou. Ze starších fází vývoje zahrady zůstaly zachovány solitérní vzrostlé stromy a nově rekonstruované aleje tvarovaných habrových stěn.		

KARTA ODDÍLU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ	[Karta č. [List č.] 2
[Název památky] ZÁMECKÁ ZAHRADA ČESKÝ KRUMLOV	[ID oddílu pasportu] 2
[Prvek pasportu, kód třídníku] Parter (932)	[DENDRO ID]
[Tech. stav] Poškození ohradních zdí včetně korun, nedostatky odvodnění a drenáží, rozrušení povrchu cestní sítě, dožilé úpravy lemování komunikací. Ohrožení - riziko ztráty hodnotných starých stromů v důsledku jejich zhoršeného zdravotního stavu (červenolistý buk č. 692, javor mléč č. 703) a rozpadu pozdně klasicistní kompozice stromových solitér, vzniklé v první polovině 19. století.	
[Navrhovaná opatření] Koncepce GIRSA AT: Obnova principu rokokové úpravy dolního parteru se symetricky rozvrženou komunikační sítí, rehabilitací osmibokých bazénů, trávnickových ploch a přesným umístěním habrových špalírů (nová výsadba) pro umožnění důsledné obnovy kočárových cest v původních dimenzích v rámci dolního parteru i horní zahrady na základě vyhodnocení historické plánové dokumentace.	
[Podklady] GIRSA, Václav. <i>Památková koncepce rehabilitace zámecké zahrady v Českém Krumlově</i> . GIRSA AT Praha, 2004. OLŠAN, Jiří. <i>Zahrady v obrazu města a krajiny Českého Krumlova. Od středověkých počátků do roku 1918</i> . In: <i>Český Krumlov. Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví</i> / [Ed.]: Gaži, Martin České Budějovice : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2010 s. 231-290. PAVLÁTOVÁ, Marie; EHRlich, Marek a kol. <i>Zahrady a parky Jižních Čech</i> , České Budějovice 2004, s.120-127.	
[Výčet strukturálních prvků – ID prvků] 201 Parkový trávník (10x): 18297, 18299, 18302, 18304, 19545, 19556, 20061, 20065, 20119, 20149 210 Záhony smíšené – trvalky s růžemi (12x): 19345, 19347, 19375, 19377, 19487, 19508, 19535, 19561, 22650, 22670, 22683, 22704 211 Záhony letniček ap. (40x): 19666, 19672, 19681, 19682, 19683, 19684, 19688, 19689, 20791, 20795, 20911, 20912, 20999, 21000, 21001, 21002, 21009, 21013, 21035, 21038, 21082, 21083, 21088, 21089, 21285, 21286, 21288, 21289, 21417, 21418, 21469, 21480, 21514, 21515, 21516, 21517, 22613, 22614, 22615, 22616 231 Solitérní stromy - listnaté (23x): 6260, 6261, 6262, 6263, 6264, 6265, 6266, 6267, 6268, 6269, 6270, 6271, 6272, 6273, 6274, 6275, 6276, 6277, 6278, 6279, 6280, 6281, 6282 248 Živé ploty - tvarované - jehličnaté (22x): 19162, 19179, 19289, 19304, 19625, 19639, 20146, 20152, 20174, 20190, 20909, 20910, 20914, 20915, 21114, 21115, 21116, 21117, 22328, 22357, 22367, 22395 437 Zídka (4x): 23109, 23110, 23111, 23112 502 Cesta (28x): 16197, 16259, 16444, 16580, 16581, 16684, 16692, 16742, 16745, 16783, 16855, 16894, 16951, 16952, 17019, 17020, 17060, 17063, 17064, 17074, 17273, 17274, 17275, 17276, 17338, 17339, 17340, 17341 513 Rampa (1x) – podtyp DS25: 16601 604 Příklad odvodňovací – podtyp DS11 (10x): 857 Lavička stabilní (celkem 41x) – podtyp PV12 (8x): 703, 704, 705, 706, 707, 709, 710, 711; podtyp PV13 (10x): 712, 713, 714, 715, 716, 718, 719, 720, 721, 722; podtyp PV14 (12x): 735, 736, 737, 738, 739, 740, 742, 743, 744, 745, 746, 747; podtyp PV15 (11x): 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 731, 732, 733, 734 862 Koš odpadkový (4x): 708, 717, 730, 741	
[Zpracoval] Ing. Jiří Olšan	[Datum] 07/2014

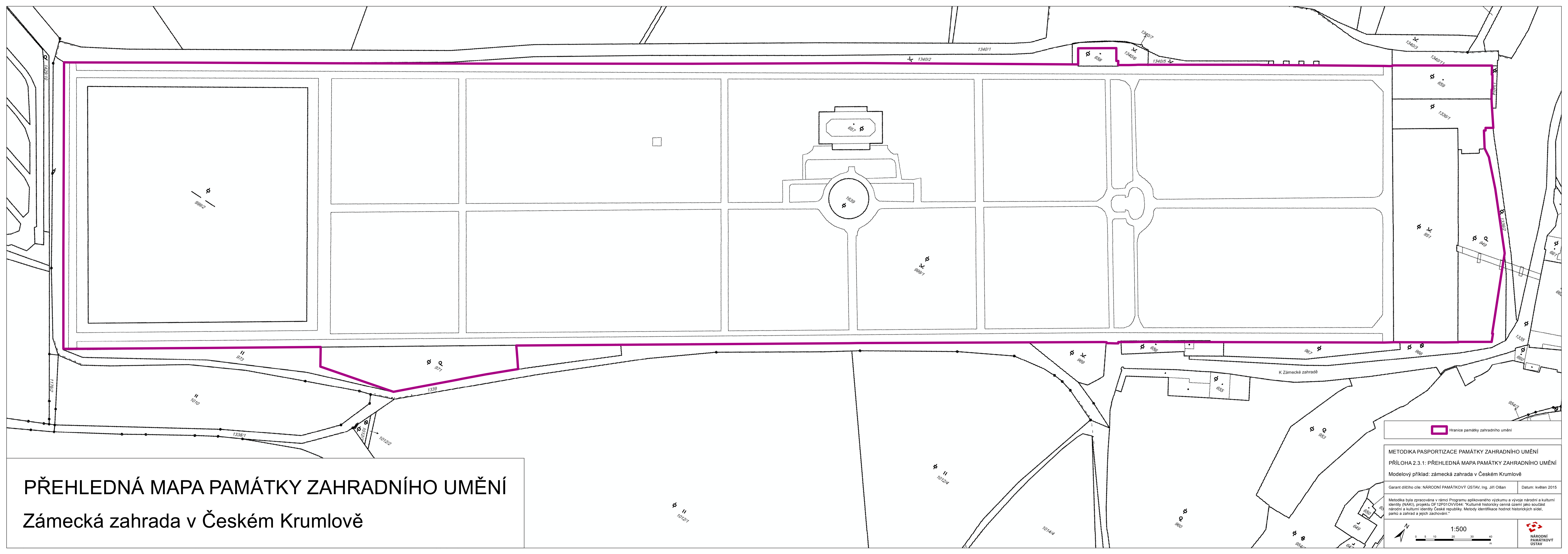
KARTA OBJEKTU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ		[Karta č.] 12
		[List č.] 1
[Název památky zahradního umění] Zámecká zahrada Český Krumlov	[ID památky zahradního umění] 12	
[Kód KÚ, název katastrálního území] 62293, Český Krumlov	[Obec] Český Krumlov	
[Udržovatel] Národní památkový ústav Adresa: Národní památkový ústav, Územní památková správa v Českých Budějovicích, Statní hrad a zámek Český Krumlov, Zámek č. 59 381 01 Český Krumlov		
[Přístupné veřejnosti] ANO		
[Omezení přístupu] ANO	Přístup omezen návštěvním řádem památkového objektu Státní hrad a zámek Český Krumlov	
[Plocha (v m2)] 117211.571537	[Funkční typ] park	
[Individuální památková ochrana, Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP]	KP č. ÚSKP 11758/3-874 NKP (nařízení vlády ČR č. 55/1989 Sb.)	
[Územní památková ochrana]	MPR (od 1963) památko UNESCO (od 4. 12. 1992)	
[PAGIS, IdReg]	IdReg 125170	
[Ochrana přírody]	-	
[Intenzivnost údržby] 1 a 2	ITU 1 - pravidelná část zahrady ITU 2 - krajinářská část zahrady	
[Historie]	Zámecká zahrada byla založena na návrší jihozápadně od vlastní zámecké rezidence. Původní kompozice byla založena na čtyřech terasách z podnětu Eggenbergů v letech 1678 – 1683 pod vlivem dozrívajícího manýrismu s inspirací italskými a nizozemskými vzory. Základní kompoziční schéma zůstalo ve své původní geometrické skladbě, výškovém rozvržení a řazení zahradních prostorů v zásadě nezměněno i v průběhu následujících slohových transformací. Barokní pravidelný půdorys zahrady a její symetrické rozčlenění čtvercovými poli, seřazenými na obou stranách podélné osy, s odstupňováním na straně východní při nástupu z knížecí rezidence a završené na opačné straně rozsáhlou plochou rybníka se dochoval až do dnešní doby. Ve stylu rokoka se proměnila zámecká zahrada po roce 1750. V rámci svého vývoje dosáhla českokrumlovská zámecká zahrada vrcholu v době vlády knížat Adama Františka a především Josefa Adama ze Schwarzenbergu. V době klasicistní nastává zjednodušení zahradních úprav, začínají se uplatňovat volnější motivy krajinářské kompozice v duchu dobových principů zahradní tvorby, přičemž základní členění i komunikační osnova zůstaly zachovány, s existencí motivů barokního a rokokového konceptu.	

<i>KARTA OBJEKTU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ</i>		[Karta č.] 12
		[List č.] 2
[Název památky zahradního umění] Zámecká zahrada Český Krumlov	[ID památky zahradního umění] 12	
[Historie – pokračování] Romantické úpravy z druhé poloviny a konce 19. století ve volnějším krajinářském pojetí probíhaly stále na dané osnově původního založení a respektovaly principy řazení jednotlivých prostorů i základní komunikační osnovu. V promyšleně koncipované přírodně krajinářské kompozici se tak citlivě propojovaly i harmonicky prolínaly jednotlivé fáze postupných slohových úprav, přičemž stále zůstával stále silně čitelný monumentální rozvrh barokního rozvržení i významné uplatnění řady jeho architektonických i výtvarných prvků. Pravidelná a intenzivní údržba zámecké zahrady trvala až do konce schwarzenberské správy zámku Český Krumlov v roce 1940. Po druhé světové válce se stav zahrady postupně zhoršoval, především v důsledku nedostatečné údržby. Z hlediska novodobé historie českokrumlovské zámecké zahrady jsou mimořádně závažné tyto konkrétní zásahy a aktivity: vybudování otáčivého hlediště letní scény, situované přímo do hlavní osy zámecké zahrady a před objekt Bellarie, nedokončená rekonstrukce zámecké zahrady, započatá na sklonku šedesátých let 20. století a rekonstrukce zimní jízdárny pro společenské využití. Po zastavení procesu rekonstrukce zahrady (r. 1980) byl stabilizován dosažený stav zahradní úpravy a nadále byly prováděny pouze dílčí akce stavební obnovy - obnova kaskádové fontány, spojovací chodby do zahrady, domu hlídače zahrady (krčma Markéta), obnova hlavní brány, a sochařské výzdoby balustrády po stranách kaskádové fontány, opravy části ohradních zdí.		
[Popis památky] Zámecká zahrada, založená v podélné ose na půdorysu protáhlého obdélníka je situována v západním předpolí českokrumlovského zámku, přičemž východní část zahrady, v místě propojení se zámeckými objekty, byla vytvořena na příkrém svahu domodelováním terénu formou navazujících teras. Zámecká zahrada je historicky rozdělena na tyto výškově odstupňované části (od východu): tzv. Štěpnice, Letní jízdárna, Dolní parter (květinová zahrada), horní část zahrady s letohrádkem Bellaria a zámeckým rybníkem a samostatná část tzv. Broskvářny. Do areálu zámecké zahrady náleží samostatný stavební soubor Zámecká jízdárna se dvorem.		
[Technický stav] Zahrada vykazuje z hlediska stavebně technického a provozního řadu zásadních i dílčích závad. Dožívající je technická infrastruktura. Zchátralých je řada stavebních objektů - letohrádek Bellaria se svým širším okolím, ohradní zdi (především v západní části zahrady), balustrády nad Dolní parterem aj. V areálu je řada zásahů i úprav z minulé doby, které velmi devastují historické prostředí- objekt otáčivého hlediště s početným souborem technických objektů a prvků, úprava dvora zimní jízdárny a přilehlé zahradní terasy Štěpnice aj. Zdravotní a pěstební stav dřevin je v průměru zhoršený a vyžaduje řadu koncepčních i akutních zásahů (viz Plán péče o dřevinné vegetační prvky na období 2015-2020, Revizní dendrologický průzkum 2014). Zimní jízdárna: Morálně i fyzicky dožívající rekonstrukce z 80.let 20.století. Poškozené jsou fasády včetně kamenosochařské výzdoby. Dožívající jsou úpravy interiéru, technické infrastruktury i bezprostředního okolí. Jedná se o řadu problematických úprav z nedávné doby a zchátralý stav: ohradní zdi dolního parteru, letní jízdárny, nevhodné řešení novodobého schodiště na místo původní rampy z dvora zimní jízdárny na plochu letní jízdárny, nevhodné úpravy zdi podél přístupové komunikace od renesančního domu, nevhodné a dožívající základy. Lze zaznamenat poškozené konstrukce terasových zdí štěpnice, nevhodné opravy terasových zdí z betonových tvárnic, nedostatky odvodnění a drenáží. Letní jízdárna: Poškozené konstrukce opěrných terasových zdí, dožívající a silně poškozené tvarosloví omítaných balustrád a korun, nedostatky odvodnění, poškozené kočárové rampy a schodiště, dožívající úpravy pochozích ploch včetně úprav z sedmdesátých let 20.století. Dolní parter: Poškození ohradních zdí včetně korun, nedostatky odvodnění a drenáží, rozrušení povrchu cestní sítě, zcela dožilá úprava lemování komunikací a záhonů. Tisové boskety a prostor mezi hlavní bráno a domem hlídače zahrady: chybně založená osnova tisových bosketů, včetně rozpadu jejich středových motivů, poškozená parapetní zeď s omítanými balustrádami, poškození ohradních zdí, nedostatky odvodnění a drenáží, rozrušení povrchu cestní sítě, zcela dožilá úprava lemování komunikací.		

<i>KARTA OBJEKTU PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ</i>		[Karta č.] 12
		[List č.] 3
[Název památky zahradního umění] Zámecká zahrada Český Krumlov	[ID památky zahradního umění] 12	
[Technický stav – pokračování] Střední část zahrady v okolí letohrádku Bellaria: rozpadlé a zdevastované kočárové rampy letohrádku, silně poškozené zdivo terasy, poškozené exteriérové schodiště se zkorodovaným a poničeným zábradlím, zdevastované bezprostřední okolí letohrádku sezónním divadelním provozem, poškozené a promáčené zděné konstrukce spodní části objektu, poškozené cenné interiéry v suterénu včetně výmalby, architektonických prvků plastické výzdoby a autentických konstrukcí i unikátního dobového vybavení. Dožilá úprava fasády a střechy. Zdevastovaný parter letohrádku Bellarie stavbou otáčivého hlediště, znemožňující prostorovou rehabilitaci, rekonstrukci cestní sítě, obnovu odpovídající vegetační úpravy. Poškození ohradních zdí včetně korun, nedostatky odvodnění a drenáží, rozrušení povrchu cestní sítě, zcela dožilé úpravy lemování komunikací Bosketová část zahrady: nedostatky odvodnění a drenáží, rozrušení povrchu cestní sítě, zhoršený zdravotní a pěstební stav dřevin Zámecký rybník: Dožilé stavební konstrukce břehů a dna zámeckého rybníka, nefunkční manipulační zařízení rybníka. Poškození ohradních zdí včetně korun, nedostatky odvodnění a drenáží, rozrušení povrchu cestní sítě, zcela dožilé úpravy lemování komunikací Broskvárna: Poškození ohradních zdí, poničená konstrukce vodní nádrže		
[Navrhovaná opatření] Zahrada vyžaduje celkovou rehabilitaci, její koncepce byla vypracována prof. Václavem Girsou v roce 2004 a doplněna o návrh rehabilitace letohrádku Bellaria v roce 2010. Koncepce předpokládá vymístění otáčivého hlediště a souvisejících objektů mimo areál zámecké zahrady. Formuluje dále dílčí koncepční zásahy pro jednotlivé části zámecké zahrady. Zimní jízdárna: obnova pláště objektu, rehabilitace úpravy dvora Štěpnice: rehabilitace ovocného sadu, zeleninové zahrady Letní jízdárna: Dolní parter: korekce současné dispozice parteru (chybně založený habrový špalír, znemožňující obnovu kočárových cest), rehabilitace parteru Tisové boskety: korekce současné dispozice a obnova původního konceptu bosketů Střední část zahrady v okolí letohrádku Bellaria: rehabilitace letohrádku a zahradní úpravy jeho předprostoru a parteru Bosketová část zahrady: rehabilitace zahradní úpravy Zámecký rybník: celková rekonstrukce rybníku, včetně generální opravy hrází, dna a obnovy inženýrských sítí. Broskvárna: celková rehabilitace této části zahrady včetně opravy ohradních zdí, obnovy vodní nádrže		
[Podklady] ŠÍMEK, Pavel. <i>Vyhodnocení dendrologického potenciálu v zámecké zahradě Státního hradu a zámku Český Krumlov</i>. Florart-Šimek Uherský Brod 1997. KUBÍKOVÁ, Anna; OLŠAN, Jiří. <i>Zámecká zahrada v Českém Krumlově. Archivní a uměleckohistorický průzkum</i>. Český Krumlov 1998 GIRSA, Václav. <i>Památková koncepce rehabilitace zámecké zahrady v Českém Krumlově</i>. GIRSA AT, Praha 2004 OLŠAN, Jiří. Zahrady v obrazu města a krajiny Českého Krumlova. Od středověkých počátků do roku 1918. In: <i>Český Krumlov. Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví</i> / [Ed.]: Gaži, Martin, České Budějovice : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2010 Collectiones. 3. 1039 s., il. 978-80-85033-26-7. s. 231-290 GIRSA, Václav; HANZL, Miloslav. <i>Bellaria - Zahrada SHZ Český Krumlov. Koncepce záchrany a památkové obnovy</i>. GIRSA AT. Praha 2011. CHADT, Bohdan, <i>Revizní dendrologický průzkum zámecké zahrady v Českém Krumlově</i>, 2013 OLŠAN, Jiří. <i>Státní hrad a zámek Český Krumlov. Plán péče o dřevinné vegetační prvky na období 2015-2020</i>. Národní památkový ústav, Územní památková správa v Českých Budějovicích, Český Krumlov 2015		
[Zpracoval] Ing. Jiří Olšan	[Datum] 04/2015	

PŘEHLEDNÁ MAPA PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Zámecká zahrada v Českém Krumlově

 Hranice památky zahradního umění

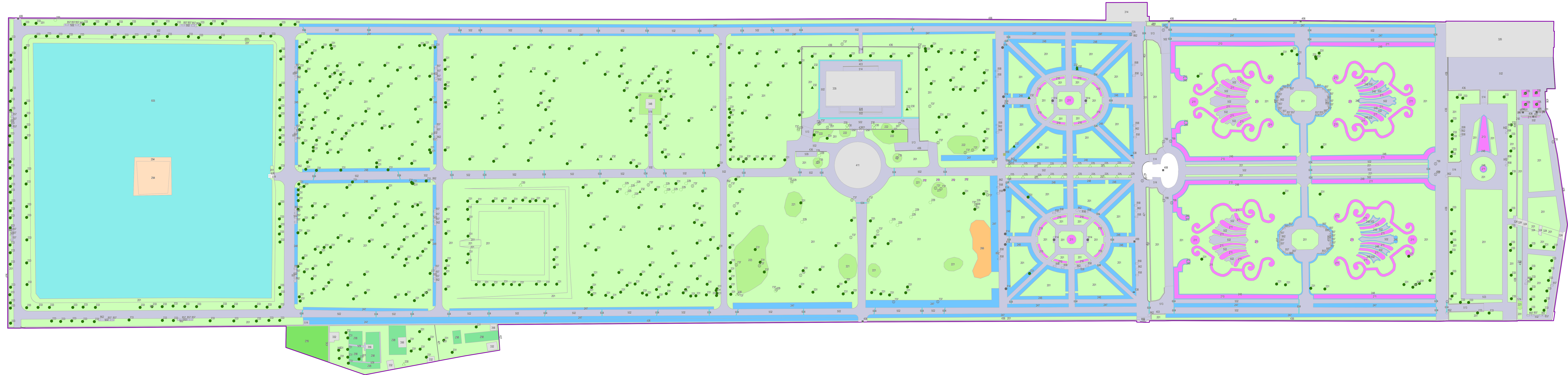
METODIKA PASPORTIZACE PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ
PŘÍLOHA 2.3.1: PŘEHLEDNÁ MAPA PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ
Modelový příklad: zámecká zahrada v Českém Krumlově

Garant dílčího cíle: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, Ing. Jiří Olšan | Datum: květen 2015

Metodika byla zpracována v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), projektu DF12P01OVV044: "Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování."

 1:500
0 5 10 20 30 40 m

 NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

MAPA STRUKTURÁLNÍCH PRVKŮ PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Zámecká zahrada v Českém Krumlově

Třída strukturálních prvků vegetačních

- Parkový trávník
- Záhony smíšené (tvakly s růžemi)
- Záhony letniček ap.
- Záhony trvalek
- Záhony říží
- Zapojené skupiny keřů - listnatých
- Zapojené skupiny keřů - jehličnatých
- Zapojené skupiny keřů - smíšených
- Živé ploty - tvarované - listnaté
- Živé ploty - tvarované - jehličnaté
- Popínavé dřeviny
- Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - keřů - smíř.

- Lesní porosty
- Zeleninové záhony
- Ruderální porost
- Tvarované keře - jehličnaté
- Solitérní stromy tvarované - listnaté
- Solitérní keře - listnaté
- Solitérní keře - jehličnaté
- Solitérní stromy - listnaté
- Solitérní stromy - jehličnaté
- Stromy ve stromodradí - listnaté

Třída strukturálních prvků pozemních staveb

- Budovy
- Pozemní stavby ostatní - plošné
- Pozemní stavby ostatní - liniové
- Pozemní stavby ostatní - bodové

Třída strukturálních prvků dopravních staveb

- Dopravní stavby - plošné
- Dopravní stavby - bodové

Třída strukturálních prvků vodo hospodářských staveb

- Vodo hospodářské stavby - plošné
- Vodo hospodářské stavby - bodové

Třída strukturálních prvků inženýrských staveb

- Ostatní inženýrské stavby - bodové

Třída uměleckých a umělecko-fémesiných strukturálních prvků

- podstavec
 - ostatní
- ### Třída strukturálních prvků vybavenosti
- lavička
 - odpadkový koš
 - mobilní veget. nádoba
 - ostatní

- Památka zahradního umění

METODIKA PASPORTIZACE PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

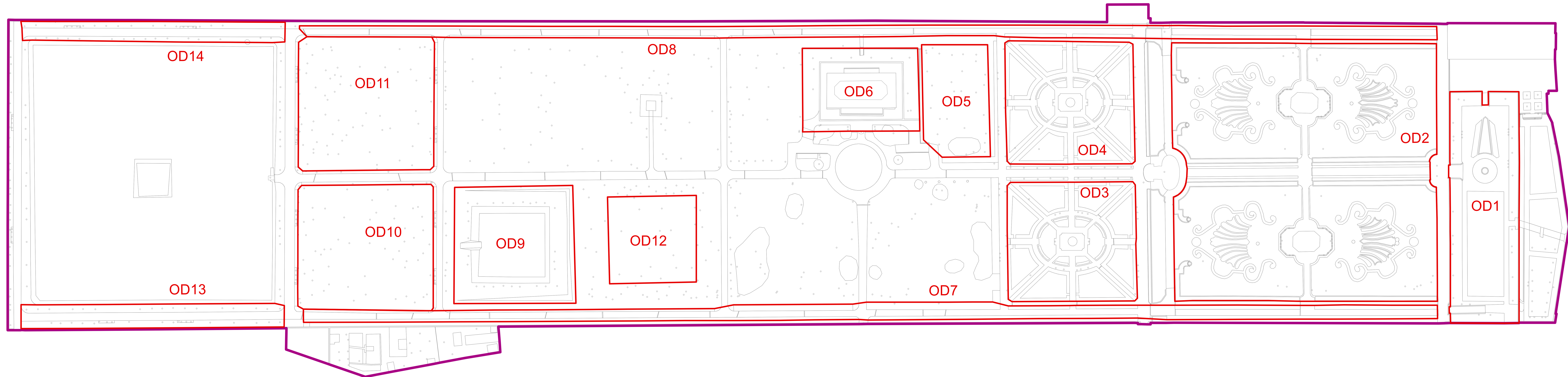
PRÍLOHA 2.3.2: MAPA STRUKTURÁLNÍCH PRVKŮ PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Modelový příklad: zámecká zahrada v Českém Krumlově

Garant dílčího cíle: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, Ing. Jiří Olšan | Datum: květen 2015

Metodika byla zpracována v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), projektu DF12P01OV044: "Kulturně historický cenný území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování."

1:500

MAPA ODDÍLŮ PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Zámecká zahrada v Českém Krumlově

Kód oddílu	Místní název	Název typu oddílu	Kód typu oddílu	Poznámka
OD1	Letní jízdána	Jízdána letní	920	
OD2	Dolní parter	Parter	924	Dnešní úprava evokuje řešení parteru z doby po roce 1750
OD3	Jižní bosket	Bosket	908	Dnešní úprava evokuje původní formu bosketu, založenou v letech 1767 až 1768
OD4	Severní bosket	Bosket	908	Dnešní úprava evokuje původní formu bosketu, založenou v letech 1767 až 1768
OD5	Východní bosket	Bosket	908	Bosket původně obsahoval vnitřní prostor - zahradní salon s travnatým povrchem
OD6	Terasa Bellarie	Terasa zahradní	936	
OD7	Jižní cesta	Alaj tvarovaných živých stěn	903	Cesta oboustranně lemovaná vysokými tvarovanými stěnami
OD8	Severní cesta	Alaj tvarovaných živých stěn	903	Cesta oboustranně lemovaná vysokými tvarovanými stěnami
OD9	Bosket s tzv. Suchým rybníkem	Bosket	908	V místě dnešního bosketu se do roku 1750 nacházel pstruží rybník se stromořadím lip po obvodu
OD10	Jižní lesík	Bosket	908	Podtyp „vysoký bosket“
OD11	Severní lesík	Bosket	908	Podtyp „vysoký bosket“
OD12	Bosket zaniklého Šnekového labyrintu	Bosket	908	Bosket původně obsahoval útvar šnekového labyrintu s fontánou uprostřed
OD13	Jižní alaj	Alaj vzrůsná	901	Jižní lipová alaj na břehu zámeckého rybníka
OD14	Severní alaj	Alaj vzrůsná	901	Severní lipová alaj na břehu zámeckého rybníka

Hranice památky zahradního umění
 Oddíl památky zahradního umění

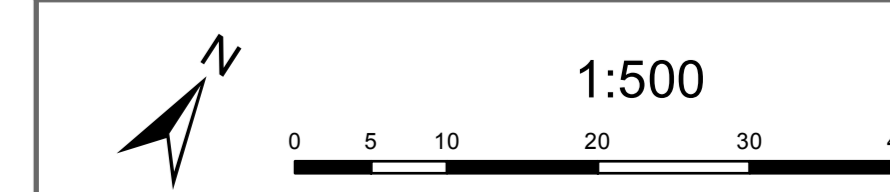
METODIKA PASPORTIZACE PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

PŘÍLOHA 2.3.3: MAPA ODDÍLŮ PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Modelový příklad: zámecká zahrada v Českém Krumlově

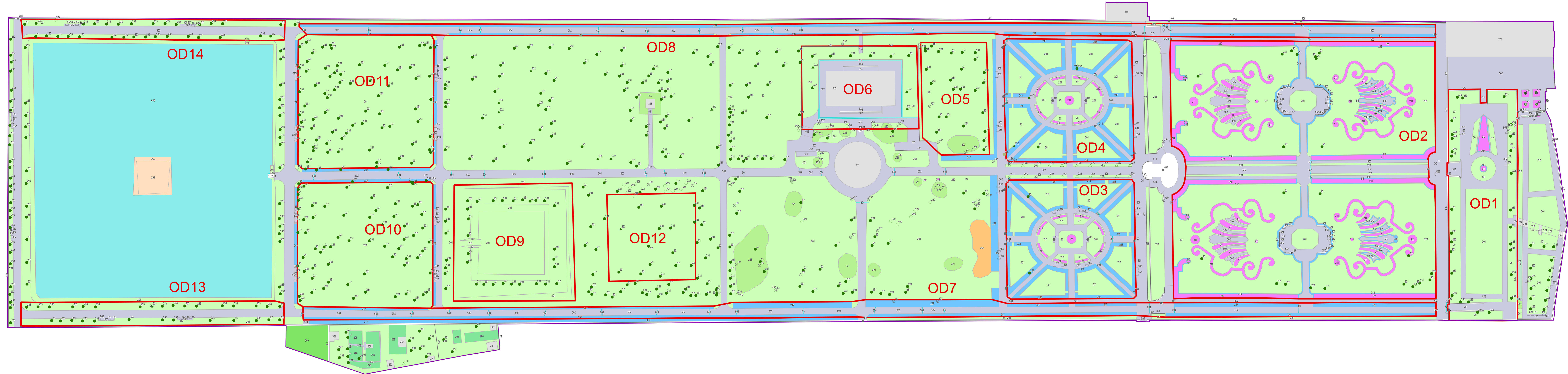
Garant dílčího cíle: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, Ing. Jiří Olšan | Datum: květen 2015

Metodika byla zpracována v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), projektu DF12P01OVV044: "Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování."

MAPA PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Zámecká zahrada v Českém Krumlově

Třída strukturálních prvků vegetačních

- Parkový trávník
- Záhony smíšené (trvalky s růžemi)
- Záhony letniček ap.
- Záhony trvalček
- Záhony růží
- Zapojené skupiny keřů - listnatých
- Zapojené skupiny keřů - jehličnatých
- Zapojené skupiny keřů - smíšených
- Živé ploty - tvarované - listnaté
- Živé ploty - tvarované - jehličnaté
- Popínavé dřeviny
- Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - keřů - smíř.

- Lesní porosty
- Zeleninové záhony
- Ruderální porost
- Tvarované stromy - jehličnaté
- Solitérní stromy - listnaté
- Solitérní keře - listnaté
- Solitérní keře - jehličnaté
- Solitérní stromy - listnaté
- Solitérní stromy - jehličnaté
- Stromy ve stromofadl - listnaté

Třída strukturálních prvků pozemních staveb

- Budovy
- Pozemní stavby ostnatí - plošné
- Pozemní stavby ostnatí - líniové
- Pozemní stavby ostnatí - bodové

Třída strukturálních prvků dopravních staveb

- Dopravní stavby - plošné
- Dopravní stavby - bodové

Třída strukturálních prvků vodo hospodářských staveb

- Vodo hospodářské stavby - plošné
- Vodo hospodářské stavby - bodové

Třída strukturálních prvků inženýrských staveb

- Ostatní inženýrské stavby - bodové

Třída uměleckých a umělecko-femesiných strukturálních prvků

- podstavec
- ostnatí
- lavička
- odpadkový koš
- mobilní veget. nádoba
- ostnatí

Třída strukturálních prvků vybavenosti

- lavička
- odpadkový koš
- mobilní veget. nádoba
- ostnatí

- Oddíl památky zahradního umění

- Památka zahradního umění

METODIKA PASPORTIZACE PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

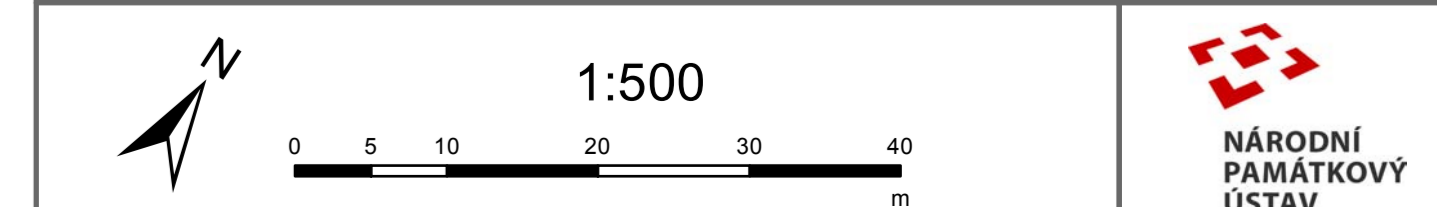
PŘÍLOHA 2.3.4: MAPA PASPORTU PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Modelový příklad: zámecká zahrada v Českém Krumlově

Garant dílčího cíle: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, Ing. Jiří Olšan

Datum: květen 2015

Metodika byla zpracována v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), projektu DF12P01OV044: "Kulturně historický cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování."

Třída strukturálních prvků vegetačních		Třída strukturálních prvků vodních	
	Parkový trávník		Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - trávníku
	Parterový trávník		Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - trávníku
	Luční trávník		Nálety a nárosty
	Letištní trávník		Lesní porosty
	Sportovní trávník		Předzahrádky
	Mokřad		Vínice
	Bylinný pokryv		Plocha bez vegetačního krytu
	Záhony smíšené (trvalky s růžemi)		Zeleninové záhony
	Záhony letniček ap.		Ruderální porost
	Záhony trvalek		Tvarované keře – listnaté
	Záhony růží		Tvarované keře – jehličnaté
	Záhony vřesovištních rostlin		Soliterní stromy tvarované – listnaté
	Pokryvné výsadby keřů - listnatých		Soliterní stromy tvarované – jehličnaté
	Pokryvné výsadby keřů - jehličnatých		Stromy ve stromořadí tvarované – listnaté
	Pokryvné výsadby keřů - smíšených		Soliterní keře – listnaté
	Rozvolněné skupiny keřů - listnatých		Soliterní keře - jehličnaté
	Rozvolněné skupiny keřů - jehličnatých		Soliterní stromy - listnaté
	Rozvolněné skupiny keřů - smíšených		Soliterní stromy - jehličnaté
	Zapojené skupiny keřů - listnatých		Stromy ve stromořadí - listnaté
	Zapojené skupiny keřů - jehličnatých		Stromy ve stromořadí - jehličnaté
	Zapojené skupiny keřů - smíšených		Strom ve skupině – listnatý
	Živé ploty - volně rostlé - smíšené		Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - trávníku
	Živé ploty - volně rostlé - listnaté		Strom ve skupině – jehličnatý
	Živé ploty - volně rostlé - jehličnaté		
	Živé ploty - tvarované - listnaté		
	Živé ploty - tvarované - jehličnaté		
	Živé ploty - tvarované - smíšené		
	Popínavé dřeviny		
	Zapojené skupiny stromů - listnatých		
	Zapojené skupiny stromů - jehličnatých		
	Zapojené skupiny stromů - smíšených		
	Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - keřů - list.		
	Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - list.		
	Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - keřů - list.		
	Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - keřů - jehl.		
	Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - jehl.		
	Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - keřů - jehl.		
	Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - keřů - smiš.		
	Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - smiš.		
	Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - keřů - smiš.		
	Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - bylinným		
	Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - bylinným		
	Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - bylinným		

Kategorie přírodních strukturálních prvků

Přírodní složka hmotné struktury památky zahradního umění

Třída strukturálních prvků pozemních staveb		Třída uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků	
	Budovy		Umělecké a uměleckořemeslné prvky - plošné
	Pozemní stavby ostatní - plošné		Umělecké a uměleckořemeslné prvky - liniové
	Pozemní stavby ostatní - liniové		podstavec
	Pozemní stavby ostatní - bodové		socha
			jiné prvky (fragmenty apod.)
			ostatní
		Kategorie uměleckých a umělecko-řemeslných strukturálních prvků	
Třída strukturálních prvků dopravních staveb		Třída strukturálních prvků vybavenosti	
	Dopravní stavby - plošné		lavička
	Dopravní stavby - liniové		mobilní veget. nádoba
	Dopravní stavby - bodové		odpadkový koš
			ostatní
		Kategorie strukturálních prvků vybavenosti	
Třída strukturálních prvků vodohospodářských staveb		Kategorie stavebních strukturálních prvků	
	Vodohospodářské stavby - plošné		Skála
	Vodohospodářské stavby - liniové		Výchoz (skalní)
	Vodohospodářské stavby - bodové		Balvan
			Kámen
			Jiný prvek reliéfu
		Kategorie stavebních strukturálních prvků	
Třída strukturálních prvků inženýrských staveb		Oddíly památek zahradního umění	
	Ostatní inženýrské stavby - plošné		Oddíl památky zahradního umění
	Ostatní inženýrské stavby - liniové		
	Ostatní inženýrské stavby - bodové		
		Oddíly památek zahradního umění	
Třída strukturálních prvků reliéfu		Rozsah zájmového území	
	Skála		Památka zahradního umění
	Výchoz (skalní)		
	Balvan		
	Kámen		
	Jiný prvek reliéfu		
		Rozsah zájmového území	

Umělá složka hmotné struktury památky zahradního umění